

Täysistunto

Tiistai 5.9.2023 klo 14.00—17.58

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.58.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.57) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (15.57—17.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valtioneuvoston tiedonannot

Valtioneuvosto on 31.8.2023 antanut eduskunnalle tiedonannon VNT 2/2023 vp yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

2.2. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 10.8.2023 ja 31.8.2023 antanut hallituksen esitykset HE 6-9/2023 vp, jotka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.3. Sidonnaisuudet, VN

Eduskunnalle ovat saapuneet Valtioneuvoston kirjelmät eduskunnalle valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksista VN 2/2023 vp (pääministeri Orpo sekä ministerit Purra, Henriksen, Grahn-Laasonen, Mykkänen, Häkkänen, Satonen, Essayah, Valtonen, Meri, Tavio, Adlercreutz, Multala, Rantanen, Bergqvist, Ranne, Junnila, Juuso ja Ikonen) ja VN 3/2023 vp (Henriksson ja Rydman).

2.4. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 16-35/2023 vp.

2.5. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 28.6.2023 päättänyt lähettää valiokuntaan toimenpidealoitteen TPA 9/2023 vp.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

2.6. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomus 2022 ja Ilmastovuosikertomus 2023 (K 14, 17/2023 vp).

2.7. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Pöytäkirjan liite Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat Liite 2.7A

Valiokunnat ovat 28.6.2023 valinneet puheenjohtajansa ja varapuheenjohtajansa. Edustajille on jaettu pöydille luettelo puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista. (Liite 2.7A)

2.8. Vaalien toimittaminen

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan vaali toimitetaan keskiviikkona 6.9.2023 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Lisäksi valtioneuvoston jäseneksi nimitetyn Wille Rydmanin tilalle on valittava jäsen perustuslakivaliokuntaan ja ulkoasiainvaliokuntaan. Näiden valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan myös keskiviikkona 6.9.2023 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2023 kello 11.

3. Mari-Leena Talvitien vapautuspyyntö ulkoasiainvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 4/2023 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.9.2023 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2023 kello 11.

4. Atte Kalevan vapautuspyyntö Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 5/2023 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 6.9.2023 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2023 kello 11.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

5. Wille Rydmanin vapautuspyyntö eduskunnan tilintarkastajien ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenyydestä sekä valtakunnanoikeuden varajäsenyydestä Vapautuspyyntö VAP 6/2023 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaalit toimitetaan keskiviikkona 6.9.2023 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 6.9.2023 kello 11.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 9/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ja ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.06 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi uutta, keväällä hyväksyttyä vammaispalvelulakia ja siihen liittyviä lakeja. Esityksen mukaan kaikki lait siirrettäisiin tulemaan voimaan 1.10.2023 asemasta 1.1.2025. Vammaispalvelulain voimaantuloajankohdan siirtämisen tavoitteena on varata aikaa uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamiselle.

Soveltamisalan tarkentamisesta annettaisiin ennen lakien voimaantuloa erikseen hallituksen esitys. Soveltamisalan tarkentamisen tarkoituksena on turvata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus sekä hyvinvointialueiden mahdollisuus rahoittaa uudistus. Muutosten tavoitteena on säilyttää vammaispalvelulaki vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina. Muutoksilla turvattaisiin näin ollen palvelujärjestelmän kestävyyttä. Soveltamisalan tarkentamisella pyritäisiin varmistamaan myös lain yhtenäinen soveltaminen ja yhdenvertainen palvelujen saanti eri alueilla.

Voimaantulon lykkäämisen tavoitteena on myös varata aikaa perus- ja ihmisoikeusvaikutusten sekä taloudellisten vaikutusten arvioinnille yhteistyössä tarvittavien asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Erityisen tärkeää on huolellisesti arvioida esitettävien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutukset sekä vaikutukset hyvinvointialueiden talouteen.

Jotta vammaisten henkilöiden oikeudet voidaan soveltamisalamuutosten myötä turvata, on hallitusohjelmassa varattu nykyistä vammaispalvelulain toimeenpanoon varattua määrärahaa suurempi rahoitus soveltamisalaltaan tarkennetun vammaispalvelulain toimeenpanolle. Hallitusohjelman mukaan koko uudistuksen vuosittainen kustannusvaikutus nykyti-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

lanteeseen verrattuna saa olla korkeintaan 100 miljoonaa euroa. Keväällä 2023 hyväksytyn vammaispalvelulain toimeenpanoon varattiin teknisessä julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2024—2027 rahoitusta nousevasti noin 25—36 miljoonaa euroa vuodessa. Hallitusohjelman kirjaus vuosittaisesta 100 miljoonan euron enimmäiskustannusvaikutuksesta tarkoittaa, että soveltamisalan tarkentamisen jälkeen uuden vammaispalvelulainsäädännön toimeenpanoon on käytettävissä enemmän rahoitusta kuin hyväksytyn lain perusteella on varattu.

Hallitus esittää, että lait tulisivat voimaan 1.1.2025 hallitusohjelmassa mainitun 1.10.2024 sijasta. Voimaantulo vuodenvaihteessa helpottaa palveluiden järjestämistä, tietojärjestelmämuutosten tekemistä, hyvinvointialueiden rahoitusta sekä vammaispalveluiden tilastointia. Lisäksi se antaa lisää aikaa säännösmuutosten huolelliselle valmistelulle ja vaikutusten arvioinnille. Esitysluonnoksesta lausunnon antaneista, siirtoa kannattaneista tahoista suuri osa kannatti voimaantumia 1.1.2025 alkaen.

Uusi vammaispalvelulaki on tulossa voimaan 1.10.2023, joten sen kustannukset on arvioitu vuoden 2023 talousarvioon loka-, marras- ja joulukuun osalta. Talousarvioon varattu määräraha on 5,6 miljoonaa euroa. Lain voimaantumisen siirron myötä tämä määräraha poistetaan. Lisäksi tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan tehdyt määrärahavaraukset vuodelle 2024 poistuvat.

Voimaantumisen lykkäämistä koskeva esitys ei sisällä uutta taloudellisten vaikutusten arviointia, vaan soveltamisalan tarkentamista koskevan hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä arvioidaan soveltamisalamuutosten sekä lain voimaantumisen vaikutukset kokonaisuutena.

Uusi vammaispalvelulaki on tulossa voimaan 1.10.2023, joten nyt käsittelemään otettavat vammaispalvelulain voimaantumisen lykkäämistä koskevat lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ennen tuota päivää.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on esitys, johon kohdistuu paljon paineita eri intressitaloilta. Uusi vammaispalvelulaki on vammaisen ihmisen elämään perustavalla tavalla vaikuttava uudistus. Sen tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, itsenäistä elämää, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Tämä edellyttää vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaisia, riittäviä ja laadultaan hyviä palveluita. Tämä antaa vammaisille henkilöille avaimet hyvään elämään. Jotta lain sisältämien palvelujen saatavuus voidaan turvata, lain soveltamisalaa on tarpeen tarkentaa. Muutoksen onnistumista edesauttaa siihen varattu rahoitus.

Vammaispalvelulain voimaantumisen siirtoa tasapainottamaan hallitus on myös linjannut toimenpiteistä, joilla neuropsykiatrisesti oireilevien eli nepsy-lasten ja heidän perheidensä tukeen sekä nopeaan diagnosointiin ja avun piiriin pääsyyn osoitetaan lisäpanostuksia välittömästi. Hallitus onkin käynnistämässä syksyllä 23 määräaikaisen ohjelman, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Tähän ohjelmaan hallitus on päättänyt osoittaa 25 miljoonaa euroa vuodessa, kunnes uusi vammaispalvelulaki astuu voimaan.

Näillä sanoin jätän tämän esityksen hyvillä mielin eduskunnan käsiteltäväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Juuso. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

14.12 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Ja arvoisa ministeri Juuso! On huono alku tälle syyskaudelle, kun heti ensimmäisessä täysistunnossa aloitamme vammaisista palveluiden leikkaamisen. Tämä esitys on tehty pitkälti paniikin olosuhteissa, kuten tulen puheenvuorossani jäljempänä osoittamaan. [Oikealta: Ei pidä paikkaansa!]

Ministeri Juuso, haluan teille todeta, että olen teidän puolestanne sillä tavalla surullinen, että edellisen eduskuntakauden aikana teimme erinomaista yhteistyötä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Tuitte usein hallituksen hyviä ehdotuksia, ja kokoomus vain äänesti usein niitä vastaan. Myös itse omalla asiantuntemuksellani usein autoin teitä tiettyjen kirjausten tekemisessä — silloinkin kun olin niistä asioista eri mieltä [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] — mutta nyt olette joutunut tässä kuitenkin sitten kokoomuksen talouspolitiikan käsikassaraksi.

Kysymyshän on siitä, että meillä on erittäin pitkään valmisteltu uutta vammaispalvelulakia. Edellinen eli voimassa oleva laki on vuodelta 1987. Pääministeri Sipilän aikana tätä lakia yritettiin uudistaa, mutta silloin se raukesi. Pääministeri Marinin hallituksen aikana tehtiin kaksi vuotta sosiaali- ja terveysministeriössä erinomaista työtä tämän lain valmistelussa: pyydettiin jo valmisteluvaiheessa 200 lausuntoa, joiden pohjalta sitten muokattiin se viime syksynä eduskunnalle annettu lakiesitys. Eduskunta meni ja yksimielisesti korjasi sitä lakia vielä paremmaksi. Niin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuin täällä täysistunnossa olimme yksimielisiä, ja 1.3.23 me täällä säädimme yksimielisesti merkittävästi paremman vammaispalvelulain kuin joka meillä aikaisemmin on ollut. [Sari Sarkomaan välihuuto]

Tässä ei ole aikaa nyt tehdä perusteellista vertausta voimassa olevan eli entisen vammaispalvelulain kanssa ja sitten tämän uuden kanssa, mutta sen haluan todeta, että tämä uusi laki, joka siis hyväksyttiin 1.3., sisältää monia vammaisten yhdenvertaisuutta lisääviä palveluita, muun muassa 7 §:ssä valmennuksen, 12 §:ssä erityisen osallisuuden tuen, 13 §:ssä tuetun päätöksenteon, 16 §:ssä vaativan moniammatillisen toiminnan ja 24 §:ssä lyhytaikaisen huolenpidon. Näitä asioita ei ollut lainkaan siinä vanhassa vammaispalvelulaissa, joka keskittyi pitkälti viiteen asiaan: kuljetukseen, päivätoimintaan, asumiseen, henkilökohtaiseen apuun ja taloudelliseen tukeen. Nämä kaikki sisältyvät tähän uuteen, ja siellä on merkittävästi lisää.

Perustuslakivaliokunta arvioi huolellisesti tätä lakia silloin viime syksynä ja päätti esittää, että jotta asia voitaisiin saada täällä normaalissa käsittelyjärjestyksessä säädettävä, pitää tehdä tiettyjä muutoksia, ja ne me teimme.

Haluan tässä yhteydessä eräällä konkreettisella esimerkillä avata kysymystä siitä, mitä diagnoosikohtaisuus, josta tässä yhteydessä usein puhutaan, voi merkitä. Toimin aikanaan lääninlääkärin tehtävässä lääninhallituksessa. Se on terveydenhuollon valvontatehtävä, ja jouduin ratkaisemaan kantelun, joka perustui siihen, että eräässä kunnassa eräs henkilö, nainen, oli tapaturman seurauksena menettänyt toisen rintansa. Kyseisessä kunnassa sosiaaliviranomaiset eivät myöntäneet hänelle rintaliivin sisällä pidettävää irtoproteesia, koska kunnassa katsottiin, että sellainen myönnetään vain, jos diagnoosi tässä taustalla on syöpä ja sen yhteydessä tehty rinnanpoisto. Tätä tarkoittaa diagnoosikohtaisuus. Eli meidän täytyy päästä eroon diagnoosikohtaisuudesta ja katsoa kyseisten asioiden todellista haittaa, toimintakyvyn rajoitetta ja niin edelleen. Esimerkkinä liittyy lääkinnälliseen kuntoutukseen eikä suoranaisesti vammaispalveluun, mutta se logiikka tässä yhteydessä on aivan sama.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Tässä on puhuttu ikärajoituskysymyksestä. Nyt esitän teille, ministeri Juuso, tällaisen kysymyksen: kun nykyisessä laissa, siis voimassa olevassa laissa, ei ole tätä ikärajoitusta, niin miten siitä voi seurata — kun uudessakaan laissa ei ole ikärajoitusta — 100 miljoonan euron ylimääräiset kulut, joita sitten voitaisiin vähentää sillä, että se ikärajoitus tuotaisiin sinne uudelleen? Eli nykyisessäkin laissa ei ole tätä. Sehän johtuu tietenkin siitä, että nykyistä vammaispalvelulakia — ja toivon mukaan tulevaakin lakia — noudatetaan pragmaattisesti. Jos ihminen 70-vuotiaana äkkiä sokeutuu, hän on vammainen, iästä riippumatta, mutta jos yhdeksänkymppinen ihminen tarvitsee rollaattoria sen takia, että hänen liikuntakykynsä on huonontunut, se on normaalia ikääntymiseen liittyvää toimintakyvyn alenemista. Kyllä tässä asiassa pystytään käytännössä toimimaan ihan rationaalisella tavalla.

Paras malli olisi ollut nyt jättää tämä laki voimaan, seurata sen vaikutuksia ja sitten tarvittaessa tehdä siihen muutoksia. Kieltämättä tämä laki tuo uusia käsitteitä, joita edellä luettelini, kun mainitsin näitä pykäläiä, mutta nyt lykätään tämän voimaantuloa ja vieläpä enemmän kuin mitä hallitusohjelmassa on sanottu. Aivan kuten totesitte esittelyssä: hallitusohjelmassa mainitaan, että lykkäys olisi ollut yhden vuoden, ja siitä sitten siellä hallitusohjelman vaakaliitteessä seuraa 100 miljoonan säästö ensi vuodelle, koska 100 miljoonaa on yhdeksän kuukauden osuus siitä 130 miljoonasta, joka on se koko vuoden osuus. Nyt se 100 miljoonan säästö kasvaa 132 miljoonaan, koska säästöä tulee koko vuodelle. Tämä lykkäys on tässä kaikkein pahin asia. Se on pahempi kuin se, että sitten mietitään mahdollisesti tiettyjä muutoksia siellä. Tässä mielessä olen esimerkiksi saanut Kuulonhuoltoliitolta lausunnon, jossa kerrotaan, että kun esimerkiksi aiemmin harkinnanvaraisena olleet viittomakielen ja eräiden muiden asioiden valmennukset ovat nyt tulossa subjektiiviseksi, niin lapsella tiettyssä kehitysvaiheessa tässä voi tapahtua merkittävää viivästy mistä tämän vuoden ja kolmen kuukauden aikana. Eli kyllä tämä lykkäys on huono asia — olisi pitänyt saattaa tämä laki voimaan.

Kun mainitsin alussa aika räväkästi tuollaisen asian, että on ”paniikissa tehty”, niin varmuuden vuoksi kertosin juuri ennen kokouksen alkua Politiikkaradiossa 30. toukokuuta käymäni keskustelun johtavan kokoomuslaisen sosiaali- ja terveysasiantuntijan kanssa, ja sen podcastin kohdassa 3.45 hän sanoo, että hallitus tekee muun muassa tällaista politiikkaa, että vammaispalveluiden kustannuksia lisätään yhdellä miljardilla eurolla — siis yhdellä miljardilla eurolla, se on sieltä kuultavissa. Todellinen kustannusvaikutus on tämä 130–132 miljoonaa, eli tämä on paniikissa tehty säästöratkaisu, joka tulee kokonaan nyt sitten vammaisten haitaksi. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.20 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus antoi hallitusohjelmansa nimeksi Vahva ja välittävä Suomi. Tänään tämän syksyn ensimmäisessä täysistunnossa ensimmäisenä asiana on uuden vammaispalvelulain lykkääminen ja vammaisilta ihmisiltä leikkaaminen. Se ei ainakaan ole sitä, mitä minä miellän vahvuudeksi tai mitä vihreät mielivät välittämiseksi — tässä maassa kun jokaisen vanhemman tulisi voida luottaa siihen, että oma lapsi saa ne välttämättömät tarvitsemansa palvelut. Tässä maassa jokaisen tulisi voida ikään katsomatta, asuinalueeseen katsomatta voida luottaa siihen, että hän saa ne välttämättömät vammaispalvelut, jotka hän tarvitsee arjen tueksi. Tämä hallituksen esitys ei kuitenkaan viesti näin. Itse asiassa Orpon hallitus vaikeuttaa juuri niiden ihmisten elämää, joilla on tässä maassa jo tälläkin hetkellä varmasti tarpeeksi vaikeaa.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Arvoisat kollegat ja arvoisa hallitus, haluaisin muistuttaa, että me emme puhu nyt vain numeroista taulukoissa, me emme puhu vain euroista exceleissä, vaan me puhumme suomalaisista ihmisistä, joihin tämä päätös, jonka tämä sali tekee tai jättää tekemättä, vaikuttaa. Me puhumme pienestä Benjaminista, kaksivuotiaasta pienestä pojasta, jonka perhe on tähänkin saakka taistellut tukiviidakkojen keskellä saadakseen ne palvelut, joita heidän poikansa tarvitsee voidakseen viettää turvallista lapsuutta kuten muutkin lapset voivat. Me puhumme Nuutista, joka on autistinen ja joka on tähänkin saakka pudonnut palvelujärjestelmän rakoihin ja joka itse kirjoitti meille tänne terveiset: ”Haluaisin vain kuulua teihin ihmisiin.” Nuutin äiti, joka itse istui tässä salissa viime kauden puolustamassa vammaisten oikeuksia ja joka istui sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa varmistamassa, että tämä laki olisi mahdollisimman hyvä, pyysi muistuttamaan, että muistaisimme nyt Nuutin — muistaisimme ne tuhannet suomalaiset, joita tämä päätös koskettaa. Benjaminin vanhemmat sen sijaan pyysivät, että jos heidän poikansa tilanne ei kiinnosta, niin kunpa tätä Orpon hallitusta edes kiinnostaisivat ne vanhemmat, joiden työkykyisyydestä voidaan pitää huolta sillä, että heidän poikansa saa ne vammaispalvelut, joita hän lapsuuden tueksi tarvitsee.

Arvoisa puhemies! Kertoo surullisella tavalla päättäjien prioriteeteista, että tämä vammaispalvelulain uudistus on pyörinyt ja siitä on puhuttu hallitusohjelmissa jo kahdenkymmenen vuoden ajan. Nyt vihdoinkin viime kaudella, viime maaliskuussa tässä salissa viime eduskunta hyväksyi yksimielisesti uuden vammaispalvelulain. Vain muutama kuukausi myöhemmin Orpon hallitus ilmoitti hallitusohjelmassaan, että tätä lakia lykätään, sen voimaantuloa lykätään. Eikä siinä vielä kaikki, vaan tästä laista haetaan säästöjä. Sanotaan täällä nyt mitä tahansa, niin tästä laista, vammaisilta ihmisiltä, haetaan säästöjä. Se ei ole oikein, eikä se ole kestävä. Luulisi, että talouslaskureissa olisi osattu laskea, ettei se ole edes talouden näkökulmasta kannattavaa.

En myöskään ymmärrä Orpon hallituksen kirjausta siitä, että vammaispalvelulain uudistuksen vuosittaiset lisäkustannukset saisivat nyt olla korkeintaan 100 miljoonaa euroa. Hyvä tavoite, mutta ongelmallinen, sillä laissa todetaan samaan aikaan, että subjektiivinen oikeus palveluihin on käyttäjälleen ehdoton ja määrärahoista riippumaton. On suuri riski, että vammaispalvelulakiin Orpon hallituksesta ja sen toimesta nyt esitettävät säästöt itse asiassa vesittävät sen kovan työn, jota täällä on tehty vuosikaudet ja koko viime kausi, että meillä olisi sellainen palvelujärjestelmä, jonka rakoihin yksikään vammaisen ihminen ei enää putoa. Vammaispalvelulaki ei voi olla subjektiivisten oikeuksien osalta säästölaki.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että lain soveltamisala säilytetään sellaisena, että erilaiset toimintarajoitteet huomioidaan nykyistä paremmin. Me kuulin ministerin esittelyssä, että nyt panostetaan nepsy-nuoriin eli lapsiin ja nuoriin, joilla on autismikirjon tai neurokirjon häiriöitä. Se on hyvä ja tärkeä uudistus, mutta ei heitä voi tästä vammaispalvelulaista nyt pudottaa pois. Ymmärrän näkemyksen siitä, että siirretään lakia eteenpäin, jotta hyvinvointialueilla on paremmin aikaa valmistautua, mutta en ymmärrä, miten ohitetaan se, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö, Valvira, aluehallintovirastot ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ovat laittaneet jo merkittävästi resursseja ja tehneet merkittävästi valmistelutyötä, jotta tämä laki saataisiin lokakuussa, tämän vuoden lokakuussa, voimaan. Sekin on maksanut. Nyt kun lakia siirretään, sekin aiheuttaa kustannuksia.

Ja aivan loppuun haluan vedota Orpon hallitukseen, haluan vedota kollegoihin, että vammaisten ihmisten asia on meidän yhteinen asiamme. Me haluamme pitää varmasti yhdessä jokaisen suomalaisen puolta. Älkää säästäkö leikkaamalla tässä yhteiskunnassa heiltä, jotka ovat jo heikoimmassa asemassa. Toivon hallitukselta ja sen edustajilta empatiaky-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

kyä edes ajatella niitä perheitä, joissa on kova huoli ja pelko siitä, jääkö minun lapseni, jääkö minun nuoreni jälleen palvelujärjestelmän rakoihin. Ja toivon hallitukselta tahtotilaa varmistaa, että tässä maassa todella toteutuvat jokaisen ihmisen perusoikeudet. Vammais- palveluita tarvitsevien vammaisryhmien kohdalla on kyse näiden ihmisten perusoikeuksista. Sitä ei sovi unohtaa, sillä Suomessa voidaan valita välittää, mutta vammaisilta leikkaamalla se ei tapahdu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Halukkaat edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

14.25 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun lähdin politiikkaan mukaan, jo edesmennyt isäni antoi minulle tärkeän ohjeen. Hän sanoi, että Johanna, pidä aina lapsista, nuorista, vammaisista ja vanhuksista huolta, ja tätä ohje- nuoraa olen noudattanut. Me viime vaalikaudella huolellisesti käsiteltiin tämä laki. [Väli- huutoja] Tämä käsiteltiin jopa poikkeuksellisesti kaksi kertaa perustuslakivaliokunnassa, eli se tuli B-lausunnonle myös sinne. Lainsäädäntöä tarkennettiin. Se oli siinä määrin epä- määräistä, ettei palvelujen sisältöä, niiden saamisedellytyksiä ja palveluihin oikeutettujen piiriä käytännössä tunnistettu, mutta tämä korjattiin. Samoin sitten tuo 65 vuoden ikäraja poistettiin, koska meidän perustuslaki lähtee siitä, että iäkkäänä vammautuneet eivät voi olla huonommassa asemassa kuin nuorena vammautuneet. Samoin hengityshalvauspotilai- den pään menoksi ajateltuja maksuja ei voinut periä, vaan he tulevat hoidetuiksi myös jat- kossa. On surullinen tämä päivä, että tämä vammaispalvelulaki siirretään nyt säästöjen myötä hamaan tulevaisuuteen. Tämä on väärin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.27 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edellä edustaja Ojala-Niemelä, olen itse aika surullinen siitä, että kun maaliskuussa tämä sali yk- simielisesti oli valmis parantamaan vammaisten ihmisten oikeuksia, taustalla oli vuosien prosessi, joka perustui siihen, että Suomi allekirjoitti ja ratifioi YK:n vammaisten oikeuk- sien yleissopimuksen, ja meidän piti saattaa lainsäädäntö sille tasolle, että meidän vam- maisten oikeuksia kunnioitetaan, ja me teimme tässä talossa tosi paljon töitä. Kuten tuossa edellä edustaja Ojala-Niemelä totesi, se kävi kaksi kertaa perustuslakivaliokunnassa, ja teimme muutoksia siihen, jotta se noudattaa YK:n vammaisten oikeuksien sopimusta. Sit- ten yksimielisinä hyväksyimme. Nyt hallitus on hakemassa pysyvästi 36 miljoonaa euroa säästöjä vammaisten ihmisten kustannuksella.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan sivistystä mitataan sillä, miten se kohtelee heikoim- massa asemassa olevia, erityisesti vammaisia ja kehitysvammaisia ihmisiä. [Puhemies ko- puttaa] Nyt mitataan tämän hallituksen sivistystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

14.28 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä korjata muutamia täällä esitettyjä väitteitä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Tämä hallitus tulee toteuttamaan vammaispalvelulain uudistuksen, kuten aivan oikein on, ja tämä hallitus myös lisää nykytilaan verrattuna rahoitusta vammaispalveluihin. Sivistynyt yhteiskunta pitää huolta kaikista ja erityisesti niistä, jotka itse eivät pysty kaikkea huolenpitoa itselleen järjestämään.

Se, miksi lakia nyt siirretään ja tarkennetaan, johtuu siitä, että valitettavasti viime hallituskaudella valmistelu tehtiin hätäisesti ja epätarkoituksenmukaisesti, ja ilman tätä välttämätöntä siirtoa ja tarkennusta olisi mahdollisesti edessä tilanne, että lainsäädäntöä ei pystytä joko rahoituksen tai esimerkiksi henkilöstön osalta toteuttamaan. Tästä on kyse. [Välihuutoja vasemmalta] — Tästä on kyse.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

14.29 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten tässä kollega hyvin edellä totesi, tässähän nimenomaan vain lykätään tämän lain voimaantuloa ja varmistetaan se, että ne kustannukset tällä uudistuksella pysyvät hallinnassa, jotta sille löydetään myöskin rahoitus. Muistutan jälleen kerran salin vasenta laitaa, että se rahoitus tulee veronmaksajilta. Ja muistutan vielä siitäkin, että se raha, mikä sieltä tulee, ei tällä hetkellä myöskään riitä tämän hyvinvointiyhteiskunnan kuluihin, eli meillä on se alijäämällä kymmenen miljardin luokkaa.

Tällaisena muistutuksena nyt tulevaa kautta varten — kun lähtökohtaisesti tullette tietenkin esittämään jokaista leikkausta koskevaan keskusteluun kritiikkiä, että tätä ei saa toteuttaa — että muistakaa aina esittää, mistä rahat, niin se helpottaa tätä keskustelua kummasti. — Kiitos. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

14.30 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän vammaispalvelulain perimmäinen tarkoituksena on mahdollistaa vammaisten henkilöiden yhdenvertainen osallisuus tässä hyvinvointivaltiossa ja yhteiskunnassa. No, näiden hallituksen kaavailemien säästöjen hinta on kuitenkin nyt se, että moni kehitysvammainen, neurokirjon lapsi, aikuinen tai ikääntynyt vammaisen voi jäädä ilman tarvitsemiaan palveluita. Lain voimaantuloa ei siis missään tapauksessa pitäisi lykätä, varsinkaan säästösyistä.

Kysynkin nyt tässä arvoisalta ministeriltä: Miten olette voineet valita yhteiskunnan vaikeimmassa asemassa olevia ihmisryhmiä nimenomaan säästökohteiksenne? Miksi ette valitse niitä säästökohteita sieltä, missä ihmisillä on maksukykyä, maksuvaraa? Tämä on ihmisoikeuskysymys. Nämä ihmiset tarvitsevat palveluita, ja toivon todella, etteivät vammaiset ihmiset ole se ryhmä, [Puhemies koputtaa] joiden palveluista nyt on aivan välttämätöntä — tai on pakko, [Puhemies koputtaa] kuten te sanotte — leikata talouden tasapainottamiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Li Andersson, olkaa hyvä.

14.31 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän erikoisen tästä tilanteesta tekee se, että vielä keväällä kaikki nykyiset hallituspuolueet olivat yksimielisesti hyväksymässä tätä lakia. Jos tässä on ollut tarkentamisen varaa teidän mielestänne, niin miksi te ette sitten esittäneet muutoksia tähän lainsäädäntöön vielä maaliskuussa?

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Nyt tämä tuore hallitus on sitten ensi töikseen repimässä auki ja lykkäämässä tätä vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien kannalta äärimmäisen tärkeää lainsäädäntöä puhtaasti säästöjen takia. [Sanna Antikainen: Ei pidä paikkaansa!] Ja tätä ei edustaja Valkonen saa millään muulla tavalla selitettyä, koska tämä tulee hyvin selvästi ilmi hallitusohjelmasta, jossa lukee, että tavoitteena on julkisen talouden vahvistaminen — eli säästöjen hakeminen vammaisten ihmisten palveluista. [Sanna Antikainen: Ei pidä paikkaansa!]

Ministeri Juuso, miten hallitus nyt sitten aikoo rajata tätä soveltamisalaa, kun tämä ikäraja tästä lainsäädännöstä kerran poistettiin perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta? [Puhemies koputtaa] Minusta vammaiset henkilöt ovat ansainneet hallituksesta vastauksia myöskin tähän kysymykseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Tanus, olkaa hyvä.

14.32 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eri tavoin vammaiset henkilöt yhdenvertaisina kansalaisina tarvitsevat ja ansaitsevat heille kuuluvan tuen ja avun oikea-aikaisesti ja niin kuin heille kuuluu. Tätä vammaispalvelulakia on todella pitkään odotettu, ja on todella ikävää, että sen voimaantuloa joudutaan siirtämään. [Välihuutoja]

Mutta vastauksena kysymykseen: valitettavasti viime hallituskaudella tämän lain käsittely jätettiin aivan viime tippaan, [Antti Kurvisen välihuuto] ja nämä muutokset, joita jouduttiin tekemään silloin perustuslakivaliokunnan lausuntojen myötä ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, valitettavasti tulivat aivan viime metreillä, ja sinne jäi sellaisia asioita, joita valitettavasti vaikutusarvioissa ei huomioitu. On hyvä, että nyt hallitusneuvotteluissa ja ministeriössä on huomioitu ne asiat, jotka vaativat tarkennusta, ja minä kiitänkin ministeriä esittelystä ja toivon ja uskon, että tästä vammaispalvelulaista tulee entistäkin parempi, [Puhemies koputtaa] jotta jokainen saa tarvitsemansa avun ja tuen. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

14.34 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän voimaan astuvan vammaispalvelulain tarkoitus on yhdenvertaistaa kaikille vammaisille ihmisille yhdenmukaiset palvelut. Tämä parantaa erityisesti kehitysvammaisten ihmisten asemaa, ja tämä nostaa erityislasten, neurokirjon lasten ja nuorten palvelut sille yhdenvertaiselle ja tasaiselle viivalle, mihin YK:n vammaissopimuskin meitä edellyttää.

Tätä on valmisteltu hyvin pitkään laajassa yhteisymmärryksessä, ja puoli vuotta sitten olimme yhdessä valiokunnassa viemässä tätä eteenpäin. Niin hallitus- kuin oppositiopuolueiden tuella yhdessä päätimme, että tämä on sellainen asia, että tämä pistetään kuntoon, ja me käytimme tähän todella paljon aikaa ja valmistelimme tämän, ja yhdessä saimme tämän viimein voimaan.

Nyt kun tämä on tulossa voimaan, te lykkäätte tämän hamaan tulevaisuuteen, ja en uskalla jättää tämmöistä epävarmuustekijää meidän vammaiskentälle. Täällä on 1,4 miljardin leikkaukset tulossa sote-alueille ja muuta. Nyt tämä pitää saada voimaan. [Puhemies koputtaa] Te voitte seurata lain voimaantuloa ja tarvittaessa tuoda lisää parannuksia, ja ne otetaan ehdottomasti vastaan, [Puhemies koputtaa] jos on aito halu ja tahto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

14.35 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vammaispalvelulakia käsiteltäessä ei tehty arviointeja esimerkiksi siitä, miten ikääntyvän väestön lisääntyminen ja määrärahasidonnaisten palvelujen saatavuuden ongelmat sekä maksuttomuus tai alhaisemmat maksut vaikuttaisivat palvelujen kysyntään ja käyttöön. Samoin myös taloudelliset vaikutukset jäivät vähälle arviolle. Minusta on aivan oikein, että lain voimaantuloa siirretään ja nämä puutteet lainvalmistelussa korjataan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

14.36 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Me keskustassa ymmärrämme hyvin, että säästöjä täytyy tehdä, ja meidänkin vaaliohjelmamme mukaan olimme valmiita tekemään 2,5 miljardia leikkauksia valtion kustannuksiin.

Puhemies! On aina arvovalinta, mistä leikataan, ja, arvoisa ministeri Juuso, on iso arvovalinta leikata vammaisilta henkilöiltä — henkilöiltä, jotka eivät pysty puolustamaan itseään, joilla ei ole taustallaan isoja lobbauksorganisaatioita. Ei löydy Etelärannasta, ei löydy Hakaniemestä heille isoja korporaatioita. Te, arvoisa ministeri Kaisa Juuso, olette perussuomalaisena ministerinä nyt tehnyt tällaisen arvovalinnan.

Kesällä perussuomalaisten entinen puheenjohtaja Timo Soini totesi, että perussuomalaiset ovat karistaneet SMP:n, Suomen Maaseudun Puolueen, perinnön täysin pois omasta viitastaan, ja se on kyllä helppo huomata. SMP:hän oli tunnettu siitä, että se oli pienen ihmisen asialla: niiden ihmisten asialla, joilla ei ole ketään omia painostusryhmiä. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa ministeri Juuso, voisitteko te vähän muistaa SMP:n aateperintöä ja perua nämä leikkaukset vammaisilta ihmisiltä — kaikista heikoimmilta ihmisiltä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

14.37 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Jotta pysyisimme täällä tosiasioissa, on nyt edelleenkin sanottava, että on edelleenkin kyse lain lykkäämisestä — ei leikkauksista, lain lykkäämisestä. Ja miksi tähän on jouduttu? Tähän on jouduttu sen takia, että lainvalmistelun vaikutusarvioinnit olivat jääneet puolitiehen ja teidän budjettinne oli liian vähäinen. Jos ette usko meitä täällä, soittakaa valtiovarainministeriöön ja kysykää sieltä. Kyllä voin sanoa, että siellä neuvotteluissa mukana olleena kyllä tämä asia oli minullekin järkytys.

Sitten on huomautettava myös siitä, että sanoitte, edustaja Andersson, että opposition olisi pitänyt korjata tämä edellisen hallituksen laki. Teillä oli silloin enemmistö — teillä oli silloin enemmistö, ei meillä. [Hanna Sarkkisen välihuuto]

Toisekseen, kun otitte esille perustuslakivaliokunnan, niin perustuslakivaliokunta katsoi, [Puhemies koputtaa] että tämä ikääntymisrajaus sillä hallituksen ehdottamalla tavalla ei olisi mennyt läpi. [Puhemies koputtaa] Nyt me otamme lisää aikaa, teemme parempaa työtä ja lisäämme rahoitusta. [Puhemies: Nyt on minuutti kulunut!] — Kiitos. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

14.39 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän eduskunnassa hyväksytyn vammaispalvelulain kustannukset on arvioitu 136 miljoonaan euroon ja Orpon hallitus aikoo rajata sen 100 miljoonaan euroon, jolloin 36 miljoonan euron vuositaiset säästöt on se, mitä tässä tavoitellaan — ja se kyllä kertoo tämän hallituksen arvoista. Onko se 36 miljoonaa noin puolet siitä, minkä valtio menettää solidaarisuusveron alarajan laskusta? Että onhan se ihan sama, millaisia tiedonantoja hallitus yhdenvertaisuudesta paperille kirjoittaa, jos käytännön teot ovat tätä.

Jokainen voi miettiä, miltä tämä yli vuosi tuntuu esimerkiksi vammaisen lapsen elämässä ja perheessä, kun siellä nyt jo monissa ollaan äärirajoilla. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Laitetaan nyt tämä laki äkkiä voimaan, jotta saadaan parannettua ihmisten palveluita ja osallisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

14.40 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä surullista on, että puoli vuotta sitten tämä sali yksimielisesti hyväksyi lainsäädännön, halusi parantaa vammaisten asemaa, [Vasemmalta: Myös edustaja Antikainen!] ja puoli vuotta sen jälkeen olemme aloittamassa syysistuntokautta sillä, että ensimmäisenä olemme leikkaamassa vammaisilta. On tämä surullista — varsinkin kun vielä ottaa huomioon, että täällä taitaa istua aika moni heistä, jotka puoli vuotta sitten olivat hyväksymässä tätä lainsäädäntöä. Puoli vuotta tämän jälkeen näköjään mielipide on muuttunut. Eihän tästä voi kuin vetää sen johtopäätöksen, että ennen vaaleja haluttiin kyllä vammaisillekin todeta, että olemme teidän puolellanne, mutta vaalien jälkeen, kuinkas sitten kävikään. Ei ole muuten ensimmäinen asia.

Siispä on kysyttävä ministeri Juusolta: voiko ministeri Juuso nyt kertoa, miksi ministeri Juuso on eri mieltä tänään kuin kansanedustaja Juuso puoli vuotta takaperin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.41 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhun eri asiasta:

Hallituksen mukaan tämä esitys pitää lähettää perustuslakivaliokuntaan, koska ”esitykseen sisältyy perusoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisiä seikkoja”. Eihän täällä muita hallituksen esityksiä olekaan. Ajatelkaa sivistyksellisiä oikeuksia, ajatelkaa sosiaalisia oikeuksia. Eiköhän lähetetä kaikki esitykset perustuslakivaliokuntaan.

Tämä meidän nykyinen systeemimme on aivan sairas. Viime vaalikaudella yli 50 lakiesitystä todettiin perustuslain vastaiseksi, tämä on yksi niistä — yli 50 lakiesitystä. Olivatko virkamiehet täysin piittaamattomia perustuslaista, entä ministerit? Eivät, eivät varmasti. Entä onko meillä täysin torvi oikeuskansleri, joka tämmöisiä päästää läpi? Ei ole. Meillä on aivan ylikireä perustuslain tulkinta.

Tässä muutetaan kolmea pykälää, [Puhemies koputtaa] ja kaikki liittyvät siihen, että lykätään lain voimaantuloa, ja tämäkin lähetetään perustuslakivaliokuntaan. [Puhemies koputtaa] Tämä on aivan sairas systeemi. [Ilmari Nurminen: No tahti varmaan muuttuu!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

14.42 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että tämä lykkäys herättää oppositiossa hämmennystä. Viime eduskuntakaudella tosiaankin olin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kuten aika moni muukin teistä, jotka olette puheen-
vuoron täällä käyttäneet. Muistanette hyvin, millaisessa kiireessä tämä vammaispalvelula-
ki silloin nuijittiin läpi. Erityisesti valiokunnan puheenjohtajana toiminut Lohi varmasti
muistaa tämän.

Jokainen, joka on pidempään ollut eduskunnassa, varmasti tietää, kuinka perinpohjaista
lainvalmistelu on ministeriössä ennen kuin se tulee eduskunnan pöydälle. Siellä tehdään
laajat vaikutusarviot, siellä tehdään kustannuslaskelmat, ja niihin esityksiin, mitkä valio-
kuntaan tulevat, ei yleensä enää tule muutoksia — muita kuin pieniä tekstimuutoksia. Nii-
tä saattaa tulla. Kun tähän lakiin tehtiin näin mittavat muutokset, hyvässä uskossa olimme
kaikki sitä mieltä, että nämä muutokset olivat hyviä. En kiellä sitä. Mutta kun on alettu mi-
nisteriössä sitten seuraamaan ja miettimään soveltamisaloja, kustannusvaikutuksia, yh-
denvertaisuutta, hyvinvointialueiden mahdollisuutta soveltaa lakia yhdenvertaisesti, niin
tässä kohtaa tuli se tenkkapoo, että hetkinen, ei näitä nyt ihan näin voikaan tehdä, vaan sil-
loin, kun tehdään isompia muutoksia, siinä täytyy olla kattavat vaikutusarviointit pohjal-
la. Kyllä te tämän tiedätte. [Timo Harakka: Raha ratkaisee!] — Sekään, että tässä oltaisiin
säästämässä rahaa, ei pidä paikkaansa. Tämän lain vaikutukseksi oli täysin alibudjetoitu
viime hallituksen toimesta.

Nyt, kun puhutaan kustannuksista, toivottavasti kukaan ei luule, että vammaispalvelu-
kustannukset ovat 100 miljoonaa euroa vuodessa. Pelkästään vuonna 2020 kustannukset
olivat yli 700 miljoonaa, niin että tässä on kyse vähän isommista rahoista kuin jostakin 100
miljoonasta. [Johanna Ojala-Niemelä: Ei kaikkea voi mitata rahassa!] — Ei voi kaikkea
mitata rahassa, mutta meidän täytyy varmistaa se, että tätä lakia noudatetaan yhdenmukai-
sesti, yhdenvertaisesti koko Suomessa. Ja se ikääntymisrajaus oli se, että me alamme nyt
tutkia uudestaan sitä soveltamista. Tämä ei tarkoita sitä, että se ikääntymisrajaus poiste-
taan, vaan meidän täytyy sitä soveltamista miettiä, miten sitä sovelletaan, jotta se on oikeu-
denmukainen ja kohtelee kaikkia samalla tavalla.

Tässä oli monta kommenttia, joista olisin voinut jotain sanoa. [Vasemmalta: Rohkeasti
vaan! — Vasemmalta: Hyvillä mielin vaan!] Minä toistan edustaja Virran kommentin:
Vammaisten asia on meidän kaikkien asia. Se on myöskin hallituspuolueiden asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään.
Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua kä-
sitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.45.

Keskustelua jatkettiin kello 16.06.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten me siirrymme takaisin, palaamme
kohtaan 6, joka koskee siis hallituksen esitystä eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräi-
den siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Eli nyt

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Keskustelu siis jatkuu. Siellä on edustaja Lohi ensimmäisenä. Olkaapa hyvä.

16.06 Markus Lohi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tuota keskustelua, joka meillä aika hyvin lähti jo käyntiin koskien tätä vammaispalvelulain siirtämistä. Nimittäin tuossa keskustelussa, joka täällä aiemmin käytiin, esitettiin väitteitä, jotka haluaisin tässä nostaa esille. Ja mielelläni olisin kyllä tehnyt ministeri Juusolle muutamia kysymyksiä, mutta hän ei valitettavasti ole enää täällä paikalla.

Nimittäin tuossa keskustelussahan todettiin hallituspuolueiden toimesta, että vammaispalvelulain valmistelu täällä eduskunnan päässä tehtiin erittäin kiireessä ja vaikutusarvioinnit jäivät tekemättä. Se kyllä pitää paikkansa, että kyllähän lain tuominen tänne eduskuntaan venyi hyvin loppukauteen. Siihen on olemassa syyt. Se ei varmasti ollut tahdosta kiinni, vaan meillähän sosiaali- ja terveysministeriötä, siellä virkamiehiä, valmistelijoita, rasittivat kyllä — niin kuin varmaan kaikki muistatte — viime kaudella, alkukaudesta erityisesti, koronapandemia ja monet muut asiat, jotka varmasti vaikuttivat siihen. Mutta siitä huolimatta, että se tuli hyvin kiireellä, se ehti kuitenkin käydä myös perustuslakivaliokunnan käsittelyssä kaksikin kertaa. Ensimmäisen kerran jälkeen perustuslakivaliokunta nosti esiin muutamia asioita, jotka se edellytti — jotta tämä laki voisi edetä — sosiaali- ja terveysvaliokuntaa muuttamaan tuosta hallituksen esityksestä.

Yksi niistä, joita piti muuttaa, oli juuri sellainen kohta, jota ilmeisesti hallitus on nyt uudelleen pohtimassa, ja se on tämä ikääntymisrajaus. Kun perustuslakivaliokuntaan meni tuo hallituksen esitys, niin siellähän oli mukana tämä ikääntymisrajaus, mutta valiokunta edellytti, että se poistetaan. Se valiokunnan kannanotto on hyvin selkeä, ja voisin vain ennustaa, että jos sitä yritetään poistaa, niin eiväthän perustuslakivaliokunnan kannat muutu vaalikaudesta toiseen poliittisten suhdanteiden mukaan. Siellä voidaan tehdä loivia käännöksiä, mutta on varmaa, että näin tuoreesta lausunnosta ei tule olemaan kovin merkittävää poikkeamaa.

Toinen merkittävä osa-alue, johon valiokunta teki muutoksia, ei pelkästään perustuslakivaliokunnan edellyttämänä vaan ihan poliittisen tahdon mukaisesti yksimielisesti — ministeri Juuso muuten oli siellä valiokunnan jäsenenä paikalla ja monet muut täällä puheenvuoroja käyttäneet edustajat — oli se, että me halusimme tehdä parannuksia hallituksen esityksiin, jotka olisivat näkemyksiemme mukaan heikentäneet nykyistä tilaa, vaikkapa vammaisten lasten aseman osalta. Asumisen tuki oli siellä esillä, lasten asumisesta kodin ulkopuolella perittävät maksut, joihin puutuimme, lasten aamu- ja iltapäivätoiminta, päivätoiminta, sinne ilmaiset kuljetukset, ja niin edelleen.

Nämä kaikki tehtiin hyvässä myötävaikutuksessa sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, ja kun täällä on väitetty, että silloin ei tehty minkäänlaisia vaikutusarviointeja, mitä tästä seuraa, niin olisin kysynyt ministeri Juusolta, joka oli valiokunnan jäsen silloin, että voitko todistaa sen, mikä käy ilmi myös pöytäkirjoista, että valiokunta käsitellessään näitä muutoksia ja tehdessään näitä muutoksia hyvinkin loppuvaiheessa sai vaikutusarvioinnit, taloudelliset vaikutusarvioinnit sekä sosiaali- ja terveysministeriöstä että valtiovarainministeriöstä. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] Me siis saimme vaikutusarvioinnit niistä, ja me kaikki tässä salissa yksimielisesti — siis yksimielisesti sekä valiokunnassa, jossa myös ministeri Juuso oli paikalla jäsenenä, että tässä, niin opposition kuin hallituspuolueiden myötävaikutuksella — pidimme niin tärkeänä vammaisten ihmisten palveluita ja sitä, että Suomi vihdoinkin voi saattaa voimaan tämän YK:n vammaisten oikeuksien sopi-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

muksen. Me yksimielisesti täällä tulimme siihen tulokseen, että vaikka tämä tietää lisää kustannuksia nykytilaan, niin me haluamme tämän tehdä, Suomi on sellainen sivistysvaltio, joka pitää huolen niistäkin, joilla ei ole takana isoja edunvalvontajärjestöjä tai jotka eivät saa omaa ääntään kuuluviin, ja sellaisia ovat usein ne henkilöt, jotka kuuluvat tämän vammaispalvelulain piiriin, ja se on se, millä mitataan, kuten tuossa debatissa sanoin.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, suomalaisen yhteiskunnan sivistystä mitataan sillä, kuinka valmiita me olemme tiukoissakin taloudellisissa tilanteissa pitämään huolta niitten ihmisten palveluista, jotka ovat vammaisia, kehitysvammaisia ja niin edelleen. Ymmärrän erittäin hyvin, että hallituksen pitää säästää. Ja kun täältä on sanottu, että eihän tämä ole säästölaki: kannattaa lukea hallitusohjelman liitteet, siellä haetaan pysyvästi 36 miljoonaa euroa vuosittain säästöjä niillä muutoksilla, joiden takia tämä lykätään, kun ollaan tekemässä muutoksia. On aivan turha väittää, jos siellä on mustaa valkoisella. Tämä on säästölaki. Voitaisiinko esimerkiksi jättää oluen vero laskematta? Tämä on valintakysymys, arvovalinta hallituspuolueille. Älkää laskeko olutveroa, antakaa oikeudet vammaisille lapsille älkääkö lähtekö koskemaan niihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Aittakumpu.

16.12 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että kaikki olemme tässä salissa sitä mieltä, että vammaisten, kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten, oikeudet ja heidän asioidensa hoitaminen ovat sellaisia asioita, joiden on tärkeää yhdistää yli puoluerajojen ja yli hallitus—oppositio-rajojen. Vammaiset ovat keskuudessamme kaikkein hauraimpia ja usein kaikkein heikoimmassa asemassa. Monet heistä ovat täysin muiden hoidon ja huolenpidon varassa.

Arvoisa puhemies! Ei siis ole ihme, että hämmennystä on nyt herättänyt, kun hallitus aikoo lykätä tämän viime vaalikauden lopulla yksimielisesti päätetyn vammaispalvelulain toteuttamista, lain, joka tosiaan vasemmalta oikealle hyväksyttiin. Muistan, kuinka helpotuneet tunnelmat täällä eduskunnassa olivat, kun tuo laki saatiin valmiiksi.

Arvoisa rouva puhemies! Vammaisten oikeuksissahan on parannettavaa myös tämän lain jälkeen, se on selvää, ja vammaisia myös syrjitään monin eri tavoin, voi sanoa, että jo ennen syntymää. Sikiöseulontojen kehittyminen on merkinnyt sitä, että joitakin äitejä on jopa painostettu raskauden keskeyttämiseen vammaisen lapsen kohdalla. Elämä on kuitenkin lahja ja jokainen elämä on yhtä tärkeä ja arvokas.

Kun vammaispalvelulaki uudistettiin viime vaalikaudella, siinä parannettiin monia vammaisten palveluita. Nyt hallitus aikoo tosiaan lykätä uudistuksen voimaantuloa yli vuodella ja myös muuttaa sen sisältöä. Nyt on aivan aiheellinen huoli siitä, että tosiaanko hallitus aikoo säästää vammaisilta lykkäämällä tämän lain voimaantuloa, ja tuntuu oudolta, että tällaisen arvovalinnan hallitus nyt todella näyttää tekevän. Selkeästi vammaisten oikeuksia heikentää se, että lain voimaantuloa siirretään yli vuodella. Se tarkoittaa sitä, että vammaiset jäävät ainakin joitakin palveluja vaille, vaille niitä palveluiden parannuksia, jotka uudistuksessa sovittiin. Kuukausi ja jokainen päivä on pitkä aika vammaiselle, joka tarvitsee apua.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus äskettäin antoi tiedonannon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tiedonannossa kiinnitetään vammaisten oikeuksiin huomiota useaan kertaan, mutta nyt on huoli siitä,

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

onko konkretia kuitenkin tätä, että vammaisilta leikataan, kun rahaa kuitenkin tuntuu riittävän vaikkapa kaikkein hyvätuloisimpien veronalennuksiin ja, kuten edustaja Lohi äsken totesi, myöskin keskikaljan veroaleen. Olisiko aihetta vielä tehdä arvovalintoja?

Arvoisa rouva puhemies! Eikö olisi parempi antaa tämän lain nyt tulla voimaan päätetyn aikataulun mukaisesti ja tehdä mahdolliset korjaukset ajan kanssa omina esityksinään? Tällä tavalla voisimme varmistaa, että nyt jo 1. lokakuuta alkaen vammaiset saisivat tarvitsemansa palvelut mahdollisimman hyvin koko Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Joona.

16.15 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kyllähän tosiasia on se, että monet vammaiset kokevat, että eduskunta on nyt pettämässä sen lupauksen, jonka se yksimielisesti kuusi kuukautta sitten antoi. Keväällä todella tässä salissa yksituumaisesti hyväksyttiin vammaispalvelulain uudistus, jolla lähdettiin korjaamaan nykyistä puutteellista ja vanhentunutta lainsäädäntöä, ja moni silloin ajatteli, että hienoa, nyt on tehty arvovalinta, missä vasemmalta oikealle, alhaalta ylös kaikki puolueet olivat sitä mieltä, että on oikein panostaa tässä tilanteessa yhteiskunnan heikoimpiin sekä parantaa vammaisten oikeusturvaa, heidän palveluitaan ja heidän osallisuuttaan tässä yhteiskunnassa. Sitten kului muutama kuukausi, ja kesällä alkoi näyttämään selvältä, että muodostettava uusi hallitus ensi töikseen lähtee tätä hyväksyttyä lainsäädäntöä lykkäämään ja hakemaan täältä säästöjä. Eihän tästä jää kuin tosiaan se yksi kysymys ilmoille: miksi keväällä tämä yksimielisesti hyväksyttiin, jos näytti olevan jo selvää, että tätä lähdetään heti uuden kauden myötä sorkkimaan? Tämän myötä on ihan ymmärrettävää, että se palaute, joka monelta vammaiselta on tullut, on todella epäuskoinen, ja he pitävät tätä erittäin epäoikeudenmukaisena toimenpiteenä.

Arvoisa puhemies! Tällä siirrolla hallitus tavoittelee niin säästöjä kuin toki aikaa tehdä sisällöllisiä muutoksia tähän lainsäädäntöön, ja sen myötä, kun puhutaan todella niistä parannuksista, joita lainsäädännöllä olisi tullut voimaan jo ensi kuukauden alusta, nyt vammaiset jäävät näitä odottelemaan, ja kuka tietää, mitä tuleman pitää, että nyt kun ensimmäinen lykkäys tehdään, niin onko sekään se viimeinen, vai ajatteleeko hallitus sitten, että jos ne haasteet eivät ratkea, niin lykätään tätä edelleen.

Arvoisa puhemies! On pakko yhtyä niihin huomioihin, joita täällä on todettu, että on aina arvovalinta, mihin säästöt kohdistaa. Otan yhden esimerkin: Jos se hintalappuero yksimielisesti hyväksytyn lainsäädäntömuutoksen ja tämän hallituksen mallin välillä on näemmä 30 miljoonaa euroa vuosittain, niin valtaosa tästä summasta tulisi jo sillä, jos jätettäisiin esimerkiksi nostamatta osakesäästötilin talletusalaraja sinne 100 000 euroon. Jo tällä muutoksella saataisiin pitkälti rahoitettua nämä paremmat palvelut vammaisille.

Nyt kyllä kysyn: eikö olisi oikein, että kun yksimielisesti on hyväksytty jotain, niin pysyttäisiin sen takana, tehtäisiin arvovalinta, että annettaisiin vammaisille sellaiset palvelut ja oikeusturva, jotka heille kuuluvat?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Antikainen, poissa. Edustaja Strand... Luoto. Strandman, luin kahta nimeä yhtä aikaa. — Elikkä Strandman, Jaana, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

16.19 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso piti erinomaisen esittelypuheenvuoron asiasta jo aiemmin. [Vasemmalta: Hyvillä mielin!] Tämä on minulle tärkeä asia, koska olen työskennellyt 27 vuoden ajan erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden kanssa ja myös äitinä kokenut arjen. Vammaispalvelulain tarkoituksena on turvata vammaisten oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus, ja tästä olemme kaikki tässä salissa yhtä mieltä.

Keväällä 2023 eduskunnan päättämä vammaispalvelulaki oli valmisteltu vajavaisesti ja kiireellä. Lakiin jäi korjattavaa ja tarkennettavaa, ja siksi laki on avattava uuteen käsittelyyn. Haluan korostaa, että voimaantulon siirtämisen tavoitteena ei ole säästäminen. Hallitusohjelmassa uudistuksen vuosittainen kustannusvaikutus nykytilanteeseen verrattuna voi olla enimmillään 100 miljoonaa euroa. Vammaispalvelulain siirto vuoden 2025 alkuun helpottaa muutosten valmistelua, palveluiden järjestämistä sekä rahoitusta hyvinvointialueilla, tietojärjestelmämuutosten tekemistä, vammaispalvelujen tilastointia sekä antaa aikaa lain toimeenpanon valmisteluun. Soveltamisala on tärkeä määritellä tarkemmin ja rajata, jotta voidaan turvata yhtenäinen soveltamiskäytäntö ja yhdenvertainen palvelujen saanti vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina.

Pikaisesti käynnistyneessä lain muokkauksessa on ollut erityisen tärkeää huomioida vammaisten ihmisten ja järjestöjen osallisuus ja aktiivinen osallistuminen. Lisää aikaa on tarvittu, jotta esitys voidaan valmistella laadukkaasti ja huolellisesti ja siinä pystytään huomioimaan vammaisten henkilöiden ja heidän tarpeidensa moninaisuus. Lausuntokierroksella voimaantulon siirtämistä kannattivat muun muassa lähes kaikki hyvinvointialueet, THL, valtiovarainministeriö sekä vammaisjärjestöistä muun muassa Invalidiliitto ja Näkövammaisten liitto. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain voimaantulon siirron aikana vammaisia henkilöitä palvellaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Tämän lisäksi hallitus kiinnittää erityistä huomiota neuropsykiatrisesti oireilevien lasten palveluihin ja heidän perheidensä tukeen sekä nopeaan diagnosoitiin ja avun piiriin pääsyyn. Hallitus käynnistää tänä syksynä määräaikaisen ohjelman, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Ohjelmaan käytetään 20 miljoonaa euroa vuodessa, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan. Vammaispalvelut ovat lain siirrosta huolimatta paremmin hoidettuina kuin edellisen hallituksen aikana. — Kiitos. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Jatketaan tätä listaa jonkin aikaa. — Sitten on edustaja Meriluoto.

Täällä on aika moni odottanut tätä listan eteenpäinmenoa, niin että siitä syystä mennään tätä listaa jonkin aikaa. — Olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Mutta täällä salissa pitää puhua asiaa, ei asian vierestä! — Miko Bergbom: Kyllä se oli ihan asiaa!] — Kyllä te saatte varmasti näitä debattipuheenvuoroja.

16.22 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Puhumme tässä nyt yhdestä Suomen syrjityimmistä ihmisryhmästä, vammaisista, ja heidän palveluistaan. Kertookin paljon tästä hallituksesta kyllä se, että ensi töikseen se haluaa leikata nimenomaan vammaispalveluita. [Jaana Strandman: Ei pidä paikkaansa!]

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Vammaispalvelulain uudistaminen on ollut pitkä prosessi, ja nyt kun eduskunta on juuri saanut sen yksimielisesti hyväksyttyä, Orpon hallitus haluaakin heittää kiviä rattaisiin, ja tämä on selkeä arvovalinta. Orpon hallituksen arvoista kertoo konkreettisella tavalla se, että vammaispalvelulain lykkäämisellä tavoitellaan 36 miljoonan euron vuosittaisia säästöjä, joilla muuten saadaan katettua vain noin puolet niistä rikkaille suunnatuista veronalennuksista, joita saadaan solidaarisuusveron alarajaa nostamalla. Tämä sotii aika pahasti ainakin omaa oikeudentajuani vastaan.

Myös esimerkiksi apulaisoikeusasiamies Sakslin on monien järjestöjen ohella kritisoinut sitä, että useita parannuksia vammaisten oikeuksiin sisältävän lain voimaantuloa siirretään, lain tavoite kun on turvata vammaispalvelut aiempaa yhdenvertaisemmin asuinpaikasta riippumatta sekä parantaa vammaisten ihmisten oikeutta osallistua yhteiskuntaan ja tehdä valintoja yhdenvertaisesti.

Arvoisa puhemies! Tämä vammaispalvelulain lykkääminen on kylmä oikeistolainen arvovalinta, joka vaikeuttaa merkittäväällä tavalla jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten ja heidän läheistensä elämää. Lain lykkääminen tarkoittaa sitä, että vammaisille ihmisille kuuluvia palveluita joko viivästyy tai estyy kokonaan. Jokainen voi miettiä esimerkiksi, kuinka pitkä aika yli vuosi ilman tarvittavia palveluita on vammaisen lapsen elämässä. Monessa perheessä eletään jo nyt jaksamisen äärirajoilla. Pahimmillaan hallituksen muutkin leikkaukset vielä kasaantuvat näille samoille perheille.

Arvoisa puhemies! Vammaispalveluita kannattaisi tarkastella ennemmin sosiaalisena investointina kuin potentiaalisena säästökohteena. Jotta mahdollisimman monet vammaiset henkilöt ja heidän perheenjäsenensä voisivat osallistua yhteiskuntaan, kuten vaikkapa poliittiseen päätöksentekoon tai työelämään, heidän palveluitaan ja muuta tukea on vahvistettava. Nyt tämä hallitus on kuitenkin valitsemassa toisenlaisen tien. Onkin ihan sama, millaisia tiedonantoja hallitus paperille yhdenvertaisuudesta kirjaa, jos käytännön teot ovat tätä tasoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Koponen, Ari.

16.25 Ari Koponen ps: Puhemies! On hienoa, että työnsä aloittanut hallitus tekee lainsäädäntötyön valmistelun laadukkaasti. Käsittelemme nyt vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä, koska edellinen hallitus ei ollut valmistellut lakia kunnolla. [Suna Kymäläisen välihuuto — Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] Lisää aika tarvitaan, jotta voimme tehdä vammaispalvelulain aidosti vammaisten aseman huomioiden ja sitä edistäen.

Nykyisellään laki vaarantaisi vammaisten palvelunsaannin, koska esityksessä lain tarjottavia palveluita jouduttaisiin tarjoamaan isommalle määrälle ihmisiä kuin mitä on tarkoitettu. Hallitus täten haluaa, että vammaispalvelulaki pysyy nimensä mukaisesti vammaisille tarkoitettuna erityislakina.

Hallitusohjelmassa on varattu vuosittain 100 miljoonaa euroa lain toteuttamiseen nykyisen rahoituksen päälle. Lisäksi nyt syksyllä 23 hallitus käynnistää ohjelman nepsy-lasten ja heidän perheidensä tukemiseen. Tämä on tärkeä asia, ja olen iloinen, että hallitus tukee apua tarvitsevia lapsia tällä tavoin. Tähän ohjelmaan hallitus on varannut 20 miljoonaa euroa vuosittain vammaispalvelulain voimaantuloon saakka.

Puhemies! Tämä hallitus pitää huolta heikoimmista ja parantaa vammaisten asemaa yhteiskunnassa. [Timo Harakka: Miksi te sitten äänestitte sen puolesta?] — Ottakaa puheenvuoro. [Vasemmalta: Niin me yritetään!]

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Berg.

16.27 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on lykkäämässä vammaispalvelulakia, joka valmistui sosiaali- ja terveysvaliokunnassa juuri ennen viime eduskuntakauden loppua. Me saimme valiokunnassa tehtyä lakiin useita tarpeellisia, asiantuntijakuulemisessa esille tuotuja muutoksia samalla, kun perustusvaliokunnan esittämät huomiot myös korjattiin. Hartaasti odotettu laki saatiin vihdoinkin eteenpäin. Nyt hallitus tosiaan aikoo avata tämän valmiiksi saadun työn. Tämä lisää epävarmuutta erityisesti heille, joita laki kaikkein eniten koskettaa, nimittäin vammaisille henkilöille ja heidän perheilleen. Tämä ei ole oikein.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus haluaa pitää pidennetysti voimassa vanhentuneen lain, joka ei tällä hetkellä vastaa täysin perustuslain eikä YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia. Ajankohdan siirtoa vastustettiin ministereille annetuissa lausunnoissa paljon, vaikka lausuntokierros oli asian merkityksellisyyteen nähden lyhyt ja ajankohta kesälomakauden takia huono. Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinin lausunnossa tiivistyy paljon siitä, miksi tätä lakia ei pidä siirtää: ”Pidän ehdotettua useita parannuksia vammaisten henkilöiden oikeuksiin sisältävän vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämistä ongelmallisena, koska lain tavoitteena on turvata vammaispalveluiden saanti aiempaa yhdenvertaisemmin kaikille vammaisille henkilöille asuinpaikasta riippumatta sekä parantaa muun muassa vammaisten ihmisten oikeutta osallistua yhteiskuntaan ja tehdä valintoja yhdenvertaisesti muiden ihmisten kanssa.”

Arvoisa puhemies! Uudistuneen vammaispalvelulain tavoitteena oli siis lisätä yhdenvertaisuutta, vahvistaa osallisuutta ja edistää itsemääräämisoikeuden toteutumista. Uuden hallituksen mukaan vammaispalvelulain soveltamisalaa halutaan kuitenkin tarkistaa, joten sen voimaantuloa halutaan viivästyttää yli vuodella. Vielä reilu puoli vuotta sitten soveltamisala ei näyttänyt ongelmalliselta nykyisten hallituspuolueiden rivissä. Jopa silloiset oppositiopuolueet, perussuomalaiset, kokoomus ja kristillisdemokraatit, olivat mukana hyväksymässä vammaispalvelulain mietintöä, sillä mietintö oli yksimielinen. Mikään puolue ei siis jättänyt siihen vastalauseita. Kuulimme jo silloin hyvin perusteellisesti järjestöjä, ministeriöitä ja muita tahoja, joten kelkka on kääntynyt verrattain lyhyessä ajassa. Perussuomalaiset vaativat myös viime syksyn yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomukseen jättämässään vastalauseessa, että vammaispalvelulaki olisi toteutettava viipymättä. [Timo Harakka: Oho!] Nyt sama puolue on kuitenkin siunaamassa lain lykkäämistä yli vuodella.

Arvoisa puhemies! Jos Orpon hallitus olisi oikeasti huolissaan lain soveltamisalasta ja vammaisten henkilöiden oikeuksista eikä pelkästään kustannuksista, lain kannattaisi antaa astua voimaan alkuperäisen aikataulun mukaisesti ja arvioida lakia vasta sen jälkeen, kun tietoa olisi ehtinyt kertyä ja vaikutuksia voitaisiin aidosti tarkastella perusteellisemmin. Tuleva vammaispalvelulain sisältö jää nyt hämärän peittoon. Esimerkiksi ikääntymisrajaus, jonka hallitus todennäköisesti ottaa uudelleen tarkasteltavaksi, poistettiin aiemmin perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella, kuten viime kauden sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja tässä äsken hyvin toi esille.

Orpon hallitus pelaakin kovaa peliä, kun se jättää vammaiset henkilöt ja heidän perheensä taas odottamaan, että heidän tarpeensa tulisivat kuulluiksi ja niihin vastattaisiin. Tätä valintaa ei voi muuta kuin kummastella ja olla huolissaan siitä, että tuleva esitys sisältää lopulta rajoituksia vammaisten henkilöiden palveluihin. Tämänpäiväisen keskustelun perusteella näyttää myös olevan hallituspuolueissa suurta epäselvyyttä siitä, onko tämä vai eikö

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

tämä ole säästötoimi, ja siitä, siirretäänkö tässä nyt vain lain voimaan astumista reilulla vuodella, kuten edustaja Zyskowicz omassa puheenvuorossaan viittasi, vai onko nyt tarkoitus todellakin avata lakiesitys tarkoituksena tehdä siihen laajojakin muutoksia silläkin uhalla, että ne kaatuvat muun muassa perustuslakivaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Wickström.

16.32 **Henrik Wickström r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Funktionshindersservicelagen är en mycket efterlängtat lag. Den har förberetts under en lång tid, och förra riksdagen kunde godkänna en ny lag så sent som i början av det här året.

En god lagprocess kräver alltid sin tid. Det var tråkigt att man i samband med lagbehandlingen tvingade igenom förändringar i lagen i slutet av ärendets behandling. Det föranledde att ärendet inte genomgick en regelrätt lagstiftningsprocess. Det här har satt den här regeringen i en svår sits som vi som regeringspartier har försökt lösa på det bästa möjliga sättet. Jag tror att vi alla i salen här vill att varje person med funktionsnedsättning får en bra service som skapar grunden för en trygg vardag. Vi pratar på många sätt nu om grunden i vårt välfärdssamhälle.

Hallitusneuvotteluissa jouduimme kuitenkin toteamaan, että lakiin on jäänyt avoimia kohtia liittyen lain soveltamiseen. Kyseessä on tärkeä lainsäädäntö, joten on perusteltavaa tarkoin tietää, mitä vaikutuksia sillä on ihmisten arkeen. Koska laki hyväksyttiin poikkeamalla normaalista lainsäädäntökäsittelytavasta, joudumme nyt siirtämään lain toimeenpanoa.

Kentällä kyseinen toimi herättää myös keskustelua: osa järjestöistä kannattaa siirtoa, toiset vastustavat. Mielestäni on kuitenkin tärkeää, että me varmasti tiedämme, että lain suhteen ei synny tulkinnanvaraisuuksia. Myös lain alkuvaiheessa esiintuodut rahoituslaskelmat ovat olleet epävakaa pohjalla, ja tätä me emme myöskään voi sivuuttaa.

Mikäli me emme tekisi tätä nyt, voisi syntyä haastavia tilanteita kentällä. On syytä muistaa, että tällaista lainsäädäntöä ei voi myöskään yksinkertaisesti jälkikäteen korjata. On toki ikävää, että me joudumme tekemään tämän muutoksen. Tätä lakia on odotettu jo kauan, ja pidän tärkeänä, että lain valmistelu etenee mahdollisimman nopeasti, yhdessä koko kentän kanssa.

Hallitus on myös varannut määrärahan tulevalle vuodelle lasten ja nuorten nepsy-tuelle, kuten tässä keskustelussa on jo tuotu esille.

Värderade talman! Det finns mycket oro inom funktionshindersservicen i Finland. Vi har just sett hur välfärdsområdena har tagit över ansvaret för social- och hälsovård samt räddningstjänsterna. För den svenska funktionshindersservicen har förändringen varit speciellt stor då Kärnkraft inte längre ordnar de här tjänsterna. Jag är orolig för den respons som kommer från klienterna och familjerna som berörs av de här tjänsterna. Övergången skedde inte på det bästa sättet, och nu finns det oklarheter i hur servicen ordnas. Situationen är på många sätt ohållbar.

Jag hoppas att man på riksnivå följer upp hur funktionshindersservicen på svenska ordnas. Riksdagen har nu genomfört en omfattande reform men också då haft på bordet funktionshindersservicen. Vi får inte lämna viktiga grupper utanför, eftersom vi måste se till att det inte uppstår utmaningar. Därför måste den kommande funktionshindersservicelagen även hålla kvar de förbättringar som har funnits med från det ursprungliga paketet.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Arvoisa puhemies! Itse toivon nyt, että me nopeasti pääsemme käsittelemään lakia uudelleen, jotta se voidaan saada voimaan 1.1.2025. Nyt tässä on kyseessä siirto, ja laajempi keskustelu on luvassa myöhemmin. Samalla tämä on osoitus siitä, kuinka tärkeää on, että me eduskunnassa laadimme tällaiset ihmisen arkeen ja toimeentuloon liittyvät lait hyvin perusteellisesti, ilman hätiköintiä. Tässä meillä jokaisella edustajalla on vastuumme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Laiho. Sen jälkeen otetaan muutama debattipuheenvuoro.

16.36 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Viime keväänä hyväksytyssä vammaispalvelulaissa ollaan siirtämässä aloitusaikaa vuoden 25 alkuun. Siihen on vahvat perusteet. Viime kauden lopulla hyväksytyssä vammaispalvelulaissa on ongelmia, jotka liittyvät laajasti lain luonteeseen erityislakina. YK:n vammaissopimus on ratifioitu Suomessa vuonna 2016, ja siinä hyväksytään se, että vammaisilla pitää olla riittävät oikeudet, perusoikeudet, sosiaaliset oikeudet, oikeus asumiseen, oikeus riittäviin palveluihin. Ja tämä on varmistettu Suomessa vammaispalvelulailla, joka on samalla erityislaki. Vammaispalvelut täydentävät yleisiä sosiaalipalveluita.

Viime kaudella vammaispalvelulain esityksessä soveltamisalaa laajennettiin kuitenkin niin merkittävällä tavalla, että siitä tuli yleislaki. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Olitte mukana!] Nyt huolenaiheena on se, toteutuvatko vammaisten oikeudet käytännössä, jos erityislaista tulee yleislaki. Nyt on kyse vammaisten oikeuksista ja siitä, että heillä on oikeus niihin palveluihin, jotka heille kuuluvat. [Timo Harakka: Kuinka itse äänestitte?] Vammaispalvelulakia laajennettiin eduskunnassa merkittävällä tavalla, ja siihen edellinen hallitus ei ollut varannut riittävästi rahoitusta. Nyt ei ole kyse rahoituksen leikkauksesta. [Naurua sosiaalidemokraattien ryhmästä] Te ette, edellinen hallitus, varanneet sille riittävästi rahoitusta, ja käytännössä sitä rahoitusta oli tarpeen lisätä.

Hyvinvointialueet ovat arvioineet kuulemisissa, että kustannukset olisivat olleet useampi sata miljoonaa enemmän kuin mitä oli edellinen hallitus arvioinut. Hyvil arvioi, että se saattaisi olla jopa miljardin luokkaa. Jos ajatellaan vammoja, niin totta kai se on niin, että ei se ole iästä riippuvaista, milloin ihmisestä tulee vammainen, jos tulee esimerkiksi joku sellainen tapaturma, joka aiheuttaa sen vammaisuuden. Mutta kyllä meidän pitää pystyä tarkemmin määrittelemään se, milloin tätä lakia sovelletaan, koska muutenhan me heitetään tämä vain sinne meidän henkilöstön, suuren työkuorman alla olevan henkilöstön, niskaan ja me saadaan hyvin erilaista kohtelua ihmisille, vaikka meidän pitäisi tietenkin taata yhdenvertaiset palvelut ympäri Suomen. Tässähän tulisi selvästi hyvin sen mukaisesti, kuka sitä tilannetta arvioi. Se olisi pitkälti arvioitavan vastuulla, sovelletaanko tätä lakia vai ei.

Hallitusneuvotteluissa kirjasimme, että hallitus käynnistää kiireellisesti lainvalmistelun, jonka tarkoituksena on turvata vammaisten oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus, ja sitä me tulemme tekemään. Sen takia haluamme nyt siirtää aikaisemman vammaispalvelulain voimaantuloa, jotta me voimme tuoda paremman ja kohdennetun, tarkoin määritellyn esityksen, jotta pystytään turvaamaan vammaisten palvelut, ja nimenomaan vammaisten oikeuksista ja palveluista tässä lakiesityksessä on kyse. Lainvalmistelun tarkoituksena on siis löytää ratkaisuja sille, miten vammaispalvelulain soveltamisalaa voidaan tarkentaa niin, että se laki säilyy sosiaalihuollon erityislakina.

Tästä on tullut paljon palautetta erityisesti sosiaalityöntekijöiltä, vammaispalvelun parissa työskenteleviltä työntekijöiltä, että miten ihmeessä he tätä pystyvät soveltamaan, kun

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

tämä on niin epämääräinen lakiesitys. Ja täältä me kuultiin myöskin hyvä puheenvuoro, jonka piti henkilö, joka on toiminut näissä palveluissa, että ei me voida tehdä tätä sille meidän sote-henkilöstölle, joka siellä muutenkin kuormittuneena työskentelee.

Hallitusohjelmassa sovittiin myös, että sille ajalle, kun vammaispalvelulain voimaantuloa joudutaan siirtämään, käynnistetään erillinen ohjelma lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen. Eli täällä on nyt turha vedota erilaisilla syillä, että vammaiset lapset jätetään hoidotta. Meillähän on vammaispalvelulaki, joka on voimassa tälläkin hetkellä ja tulee olemaan lokakuun jälkeenkin voimassa edelleenkin. Me lisäksi lisäämme nyt neuropsykologisten lasten kuntoutukseen resurssia, halutaan varmistaa, ettei tässä väliaikana, kun uutta lakia valmistellaan, kukaan jää ilman tarvittavia palveluita.

Kyse on arvoista ja siitä, miten ihmisten oikeuksia palveluihin ja perusoikeuksia kunnioitetaan. Sen takia hallitus tuo uuden esityksen, jotta me voidaan turvata kaikkein heikoimmassa asemassa olevien vammaisten oikeudet saada jatkossakin niitä palveluita, joita he tarvitsevat ja joihin heillä tulee olla myös subjektiivinen oikeus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa nyt se debatti. Noin kymmenkunta henkilöä saa debattipuheenvuoron, ja sitten jatketaan tuota pitkää listaa. — Sitten edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä. — Mikrofoni, kiitos.

16.43 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän teitä tästä mahdollisuudesta puhua tässä keskustelussa.

Sydämen sivistyksestä ja sen puutteesta kertoo hyvin tämä ensimmäisenä saliin tuotu esitys. Tarkoituksena on, että koko eduskunnan muutama kuukausi sitten hyväksymästä vammaisten palveluiden parantamisesta livetään. Tällainen arvovalinta kertoo kyllä hyvin raa'asta ja kovasta maailmasta. Samaan syksyyn tuodaan solidaarisuusveron lasku ja kaljaverotuksen alentaminen. Siinä muutamia esimerkkejä siitä, miksi vammaisilta on nyt leikkettava.

On muistettava, että yhdenvertaisuuden ja osallisuuden parantamiseksi ja vammaisten ihmisoikeuksien turvaamiseksi vuosikymmenten väännön jälkeen eduskunta sai lopulta yksimielisen esityksen valmiiksi. Apulaisoikeusasiamies piti tätä lykkäystä ja sen perusteluita ongelmallisina. Te toimitte ideologiselta pohjalta myös perustuslaillisia näkökulmia vastaan, enkä ymmärrä, miksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Äsken kun sanoin, että kymmenen, niin olipa hienoa, että kymmenen varasikin. — Elikkä seuraavaksi edustaja Kymäläinen.

16.45 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäinen asia, minkä hallitus tuo tälle syksylle, on vammaispalvelulain toimeenpanon siirtäminen, ja tällä tavoitellaan rahaa. Aika surullista kuultavaa oli se, että ministeri tätä toimeenpanon lykkäämistä esitellessään totesi, että hän tekee tämän, eli tuo tämän eduskuntaan, hyvillä mielin. Minusta se on surullista.

Täällä hallitus puhuu ihmisoikeuksista ja syrjinnän torjumisesta. Tässä ne sanat ja teot jälleen törmäävät keskenään. Röyhkeästi käydään heikompiensaisten kimppuun, raha jyrää arvot. Toivoisin hallitukselta enemmän empatiaa ja inhimillisyyttä ja toivon, että jos tä-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

män taustalla on halu rukata lakia, niin se tehtäisiin niin, ettei se olisi perustuslain vastainen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koulumies.

16.46 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ihan totuudenmukaisesti korostettu sitä, että viime kaudella tämä yksimielisesti hyväksyttiin täällä, ja muistan, että pitkään sitä käsiteltiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja varmaan viimeisessä tai tokaviimeisessä kokouksessa se sitten meni siellä läpi yksimielisesti. Ja se nimena osoittaa, että meillä kaikilla on halua, vahvaa halua, parantaa vammaisten oikeuksia ja palveluita. Sitähän osoittaa se, että kautta linjan kaikki ajattelevat lämpöisesti tästä asiasta ja haluavat ainoastaan hyviä päätöksiä aikaan. [Krista Kiuru: Niin kauan, kun se ei maksa mitään!]

Silloin, muistan kyllä, niissä asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi joitain ongelmia, mutta aika oli ihan loppu, että siihen ei voinut silloin enempää puuttua. Ja nyt on valitettavasti käynyt niin, että kun on ryhdytty sen lain toteuttamista tarkemmin selvittämään, niin on käynyt ilmi, että siinä onkin paljon ongelmia. On välttämätöntä vielä ottaa pieni aikalisä ja katsoa, onko kaikki siinä ihan järkevästi ja oikein vai onko jotain syytä viilata ja muuttaa vielä. Mutta tahto on kaikilla hyvä täällä.

Ainakin viime kaudella kokoomus tosi usein kannatti hallituksen esityksiä. Siis eihän me suinkaan oltu mikään räksyttävä oppositio, vaan me aika usein tuettiin teidän esityksiänne täällä eduskunnassa, [Puhemies koputtaa] ja siihen liittyen usein vain kävi [Puhemies: Aika!] ongelmaksi, että valmistelu oli sosiaali- ja terveysministeriössä tosi heikkoa, ja tässä juuri se on sitten toteutunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Harakka.

16.47 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso sanoi esittävänsä tämän vammaispalveluiden leikkauksen ja lykkäyksen ”hyvillä mielin”. Hyvillä mielin — oliko hänellä todellakin hyvä mieli siitä, että säästösyistä Orpon—Purran hallitus heikentää vammaisten palveluita? Tämä on kyllä hyytävä viesti niille vammaisjärjestöille, joilla on vähintään paha mieli. Tämä esitys vie kokonaan pohjan pois huomiselta tiedonannolta. On aivan sama, mitä sanahelinää hallitus puhuu yhdenvertaisuudesta — teot ratkaisevat, ja tämä on paha teko. Kyseessä on petos vammaisten kustannuksella. Vaalien alla ette uskaltaneet äänestää vastaan, ja nyt se petos tulee julki. Tämä hallituspuolueiden katumuspilleri voisi olla huvittava, jos ei kyse olisi vakavasta asiasta.

Hallitus haluaa laittaa hintalapun ja enimmäiskustannukset vammaisten ihmisarvoisen elämän vaatimuksille, ja se sopii hallituksen epäinhimilliseen linjaan, jossa ihmisarvo mitataan rahalla. Se näkyy kolmella tavalla: Ensinnäkin vammaisilta leikataan rahat, koska he eivät pysty puolustautumaan. Ulkomaalaisilla on oikeuksia, jos heillä on rahaa, ja sama koskee kantasuomalaisia — varakkaita ja köyhiä kohdellaan eri tavalla. Hallitukselle tarkeinta on kaiken hinta [Puhemies: Aika!] eikä minkään arvo.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, yritetään pysyä siinä minuutissa. — Ja seuraavaksi edustaja Bergbom.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

16.49 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä jälleen kerran lyhyen parlamentaarisen urani aikana ihmetellä sitä kielenkäyttöä, mitä salin vasemmalta laidalta tulee. Tässä nimenomaan on kaikilla se sama tahtotila — uskoakseni myös teillä, kuten meillä täällä oikealla puolella, hallituksella ja oppositiolla — että tässä maassa vammaiset saavat heille kuuluvat palvelut.

Muistan kyllä varsin hyvin, että jo hyvinvointialueella valtuutettuna ollessani siellä oli aidosti huolissaan tämän vammaispalvelulain toteutumisesta ja siitä, miten sitä siellä kentällä sitten ihan aidosti tulkitaan. Eli se valmistelu on tehty niin kiireellä ja hyväksytty täällä just ennen vaalikauden loppua, [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] että se vaikuttaa siihen, miten vammaisten oikeudet tosiasiallisesti toteutuvat. Tämän nyt hallitus haluaa varmistaa, että ne saadaan oikeasti toteutumaan. Sitten te väitätte, että tämä on leikkaus. Hallitushan nimenomaan omassa ohjelmassaan toteaa, että tähän tulee menemään yli 100 miljoonaa euroa enemmän kuin olemassa olevaan vammaispalvelulakiin vuodessa, eli se on nimenomaan menojen lisäys, ja aivan oikeasta asiasta, siitä syystä, että vammaiset saisivat parempia palveluita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lohi.

16.50 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että kun lainsäädäntöä tehdään, niin ei ole mitenkään poikkeuksellista, että kentällä sitten mietitään, miten tätä tulkitaan. Sehän on aivan normaali juttu. [Krista Kiuru: Se on aina sama juttu!] Aina se on tulkinnanvaraista. Joskus sitä pystytään täsmentämään asetuksella. Jos tässä tapauksessa on kyse siitä, että täällä on jotain hyvin tulkinnanvaraista, niin tässä hän olisi ollut vaihtoehtona, että annetaan lain astua voimaan ja tuodaan siltä osin kunnon tulkinnanvaraa, joka vaatii lainsäädännön täsmentämistä ja lakikorjaukset tänne. [Timo Harakan välihuuto]

Nyt kysynkin, että kun viime kaudella edustaja Laiho oli sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtajana ja meillä oli erittäin hyvä yhteistyö tässä ja muissakin asioissa, niin voisitko — kun olet varmasti tähän perehtynyt ja ministerikään ei ole paikalla — täsmentää meille täällä salissa oleville, mitkä kohdat täällä ovat semmoisia epäselviä, joita pitäisi täsmentää, ja mitkä kohdat ovat sellaisia, joista se 36 miljoonan säästö aiotaan hakea. [Krista Kiuru: Se olisi hyvä kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Nurminen.

16.51 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin kiinnittäisin huomiota tähän, että kun puhutaan tästä sekavuudesta ja tästä tulkinnasta, mitä kentällä on, niin kun me yhdessä tehtiin, niin meidän nimenomaan päätimme tehdä ihan kokonaan uuden lain ja me teimme yhdessä vahvan lausuman, että nyt kun tämä saadaan voimaan, niin tämän lain vaikutuksia seurataan. Ja mikäli teillä on aito tahto tuoda parannuksia vielä tähän nyt voimaan tulevaan lakiin, niin niitähän me odotetaan mielellään. Voimavararajaus ja monet muut asiat, mistä me keskustelimme, on hyvä tuoda saliin.

Sinällään mielestäni on surullista, että nyt tässä otetaan takapakkia. Meillä on esimerkiksi tulossa nyt tämän myötä voimaan osallisuuden tuki, josta kehitysvammaiset ihmiset saisivat apua tuettuun päätöksentekoon ja arvokkaaseen elämään, ja he pystyisivät osallistumaan yhteiskuntaan. Tai kun meidän autismi- ja neurokirjon perheet pääsisivät lain pii-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

riin, josta he saisivat tukea ja apua arkeen, niin sinällään on valitettavaa, että tässä sanotaan heille ”ei” ja ”katsotaan tulevaisuudessa, millainen laki tulee”. Kyllä pidän tätä vastuuttomana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Ohisalo.

16.52 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulaki todellakin hyväksyttiin tässä eduskunnassa viime keväänä aivan yksimielisesti, ja myös nykyisten hallituspuolueiden edustajat olivat tätä hyväksymässä. No, nyt kun sitten lykätään voimaantuloa, jotta ehdittäisiin rajata lakia — siis ehkä kaventaa palveluita ja toisaalta vielä lisäksi saada tästä säästöjä — niin pidän tätä hyvin ongelmallisena.

Vammaispalvelulakihan ei ollut joka suhteessa täydellinen, se on täällä todettu kyllä keskustelussa. Sen sisällöstä on käyty vammaisjärjestökentälläkin laajaa keskustelua, mutta kun hallitus nyt tulee täsmentämään lakia, niin on äärimmäisen tärkeää kuulla sitten vammaisia henkilöitä ja heitä edustavia järjestöjä YK:n vammaissopimuksen edellyttämällä tavalla. Ja tähän tarkoittaa nyt, että moni kunta ja hyvinvointialue on ehtinyt jo valmistautua uuteen lainsäädäntöön ja rahoitukseen. Siellä on epävarmuutta. No, moni ihminen on ehtinyt odottaa tätä lainsäädäntöä, ja siellä on epävarmuutta.

Monen vammaisen ihmisen ja heidän perheidensä elämä on jatkuvaa taistelua oikeuksista palveluihin ja toisaalta pääsystä sinne palveluiden piiriin, ja valitettavasti tässä nyt hallituksen viesti yhteiskuntamme vaikeimmassa asemassa oleville ihmisille näyttää olevan se, että kaikkia pitää sattua ja erityisesti näitä vaikeimmassa asemassa olevia ihmisiä pitää sattua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Lindén.

16.54 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä puheenvuoroni muuttui nyt kyllä ihan aidoksi debattipuheenvuoroksi, koska debatoin tässä edustaja Laihon tuolta puhujakorokkeelta käyttämää äskeistä puheenvuoroa. Se oli minun mielestäni oudoin tänä iltana kuulemani sen takia, että se sisälsi ajatuksen, että tämä laki on nyt muuttunut, siis nykyinen vammaispalvelulaki, erityislaista yleislaiksi.

Kertaan nämä keskeiset eurot. Kuulitte ministeri Juuson sanovan, että vammaispalveluiden kokonaisrahat Suomessa ovat noin 700 miljoonaa euroa. Oma tietoni olisi noin 800 miljoonaa euroa. Siihen ollaan nyt lisäämässä 136 miljoonaa tällä uudella lailla — sen on laajapohjainen taloustoimikunta arvioinut — ja hallitus olisi lisäämässä 100 miljoonaa sen 136:n sijasta. Onko se 36 miljoonan ero siinä 800—900 miljoonassa se, joka muuttaa lain erityislaista yleislaiksi? Ei varmasti ole. Kyllä tämä pysyy erityislakina. Tässä on kolme tärkeätä lukua: 30 miljoonaa, 100 miljoonaa ja 136 miljoonaa. Kaikkein pahinta tässä on tämä lykkäys. Ei se ole niin suuri ongelma, onko se lisäys tietyn suuruinen vai vähän vähemmän suuri. Tämä lykkäys tässä on se olennaisin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Laiho.

16.55 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on ikävä kuulla, että vammaisilla tehdään näin rajua oppositiopolitiikkaa. Kyse on vain vammaisten oikeuksista palveluihin, oikeuksista saada riittävät palvelut. Tilanne on se, että edellinen hal-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

litus ei ollut varannut riittävää rahoitusta sille lakiesitykselle, mikä tulisi lokakuun alussa voimaan, [Aki Lindénin välihuuto] ja se 100 miljoonaa ei ollut teidän esityksenne lisätä. Te olisitte jättäneet paljon vähemmäksi sen. Se oli vain se esitys, mitä valtiovarainministeriö hallitusneuvotteluissa sanoi, että ainakin tämä pitää tänne lisätä, koska edellinen hallitus oli aivan aliarvioinut tämän lain vaikutukset, niin että Lindén nyt johtaa vähän harhaan tässä ihmisiä. [Aki Lindén ja Krista Kiuru pyytävät vastauspuheenvuoroa — Timo Harakan välihuuto]

Toinen asia: Meillä sosiaalipalvelut ovat tällä hetkellä erittäin kuormittuneita ja ihmiset eivät saa palvelua sen mukaisesti. Esimerkiksi ikäihmiset paikoin jäävät ilman niitä palveluja, jotka heille kuuluisivat. Tässä tilanteessa ei sitä voida ratkaista sillä, että laajennetaan vammaispalvelulain soveltamisalaa, vaan siihen vammaispalvelulain soveltamisalaan pitää ottaa vammaiset ihmiset, jotka kuuluvat siihen, ja sosiaalihuoltopalveluita pitää parantaa niin, että ihmiset saavat sen perusteella palvelunsa, ja tämä liittyy myöskin ikäihmisten palveluihin [Puhemies: Aika!] ja vanhuspalvelulakiin. [Aki Lindén: Nimeni mainittiin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kyllä. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä. — Sitten edustaja Berg, ja sitten debatti on ohi.

16.57 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kertaan nyt nämä tärkeät asiat tässä.

Aivan oikein, kuten täällä edustaja Laiho sanoi, sen hallituksen esityksen, joka annettiin viime lokakuussa — taisi olla 5. päivä lokakuuta — ja jonka esittelevä ministeri itse olin, lisäyshintalappu oli 32 miljoonaa euroa. Sen jälkeen eduskunta teki perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen merkittäviä laajennuksia tähän, ja sen jälkeen sen hintalappu on 136 miljoonaa euroa. Nyt uusi hallitus esittää, että siitä otetaan alaspäin 36 miljoonaa ja jäljelle jäisi 100 miljoonan lisäys ja lakia lykätään 15 kuukaudella. Nämä ovat ne taloudelliset faktat, mitkä tässä ovat.

Kiinnitin huomiota siihen, että ei se laki muutu erityislaista yleislaiksi sen takia, että hintaero on sitten se 36 miljoonaa siitä lähes miljardista eurosta. Yleispuheenvuorossani viittasin myös siihen, että eräs asiantuntijanne puhui tästä, että kustannusvaikutuksen kasvu olisi miljardi euroa, jonka itsekin mainitsitte omassa puheenvuorossanne erään lobbausryhmän esittäneen. Se on se 100 miljoonaa tai 136 miljoonaa, mutta ette ole vastannut edustaja Harakan kysymykseen, vai kenen kysymykseen se oli, siitä, mistä tulee se 36 miljoonan säästö, jonka aiotte siihen tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten tuli vielä edustaja Berg. — Sitten mennään puhujalistalle.

16.58 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa omassa puheenvuorossani vähän mietin sitä, onko hallituspuolueilla käsitystä, minkä takia tämän lain voimaantuloa halutaan lykätä — mutta kyllä se nyt aika selkeästi tässä on tullut muun muassa edustaja Laihon puheenvuorossa esille, että kyse on rahasta. Että rahasta tässä on kyse.

Mutta oikeastaan halusin ottaa debattipuheenvuoroni siihen, että koska itsekin istuin ja moni meistä viime kaudella sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa, niin on aika vaikeaa ymmärtää niitä puheenvuoroja niiltä ihmisiltä, jotka myös istuivat sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa viime kaudella, että aika loppui kesken ja sen takia ei ehditty tekemään muutoksia. Me

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

teimme paljon muutoksia, me kuulumme useita asiantuntijoita, ja me loppujen lopuksi teimme mietinnön, joka oli yksimielinen. Elikkä kun nyt nousee esille, ettei ehditty tarpeeksi tehdä muutoksia, niin jos näin olisi todella ollut, niin olisi voinut kuvitella, että se mietintö ei olisi ollut sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa silloin yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Ja sitten mennään takaisin puhujalistalle, ja siellä on ensimmäisenä edustaja Werning, kaima. [Aki Lindén: Onko puhemiehen sukunimi Werning? — Naurua] — Hänellä on myös etunimi, tällä edustajalla, ja se sattuu olemaan ihan sama kuin kaima.

16.59 Paula Werning sd: Kiitos, arvoisa puhemies, kaima! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vammaispalvelulakia. Lain oli tarkoitus tulla voimaan 1.10.2023. Hallitusohjelmassa mainittiin, että laki astuisi voimaan 1.10.2024. No, nyt lain voimaantuloa siirretään 1.1.2025 asti. Kaivattu ja odotettu, jo valmistunut vammaispalvelulaki aiotaan siis lykätä ja avata hallituksen toimesta — siis romuttaa laki vajaata kuukautta ennen sen tarkoitettua voimaantuloa. Kuitenkin nykyisen hallituksen puolueet ovat itse yksimielisesti olleet hyväksymässä 1.3.2023 uuden vammaispalvelulain voimaan astumista, ja ihmettelenkin tässä, mistä hallituksen tämänkertainen takinkääntö johtuu.

Hallitus puhuu ihmisoikeuksista ja syrjinnän torjumisesta kauniisti ja hartaasti. Lykkäminen tarkoittaa, etteivät vammaisten henkilöiden oikeudet vieläkään toteudu yhdenvertaisesti. Valitettavasti hallituksen puheet ja tehot ovat pahasti ristiriidassa keskenään eivätkä kohtaa edes pisimmillä suorilla.

Arvoisa puhemies! Olen todella harmistunut tästä hallituksen esityksestä. Nämä hallituksen esityksessä mainitut soveltamisalan tarkennukset olisi voitu lisätä myöhemmin 1.10.2023 voimaan tulleeseen lakiin, ja lain voimaantulo ajallaan olisi ollut ensiarvoisen tärkeää. Monet lakimuutosta odottaneet vammaiset henkilöt petetään hallituksen toimesta rankasti. Olin toivonut hallitukselta harkintaa enkä takinkääntöä, heikoimmassa asemassa olevilta leikkaamista ja perusoikeuksien laiminlyöntiä.

On myös huomioitavaa, että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen mukaan Suomessa on pyritty muuttamaan kansallisia lakeja jo vuosikymmeniä, jotta YK:n vammaisten henkilöiden sopimus saadaan ratifioitua Suomessa. No, se saatiin tehtyä vihdoin kesäkuussa 2016 eli jo seitsemän vuotta sitten, mutta edelleenkin vammaisten henkilöiden oikeudet eivät toteudu Suomessa kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Puhemies! Suomessa on voimassa yhdenvertaisuuslaki. Vammaisten ihmisten palvelujen ja elinympäristön lähtökohtana tulee olla ihmis- ja perusoikeuksien toteutuminen. Perustuslaki pitää sisällään myös syrjintäkiellon. Sen mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Hallituksen toimilla ei saa heikentää perustuslain toteutumista, mutta näin tässä kuitenkin toimitaan.

Hyvä hallitus! Käytän täällä, kuten moni muukin edustaja, ääntä lukuisten vammaisten puolesta ja toivon teidän huolehtivan vammaisten henkilöiden yhdenvertaisesta oikeuksien toteuttamisesta tässä meidän hyvinvointiyhteiskunnassamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Holopainen, poissa. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

17.03 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Muistan, kun 2016 olin Pikkuparlamentin edessä ja me käytiin siellä mielenosoitusta ja vaadittiin tätä uutta vammaispalvelulakia. Kun muistan niitä kohtaamisia ihmisten kanssa, niin tätähän on odotettu, voi sanoa, vuosikymmenet. Meillä on taustalla YK:n vammaissopimukset. Me ollaan ratifioitu ne, ja pitkään on yritetty saada yhtä ja yhtäläistä vammaispalvelulakia.

Tällä hetkellä meillä on ollut kehitysvammalaki ja vammaispalvelulaki, ja kun tätä on lähdetty valmistelemaan, pohjana on ollut, että yksi yhteinen vammaispalvelulaki kaikille vammaisille henkilöille. Tätä esitystä ovat olleet valmistelemassa lukuisat järjestöt ja asiantuntijat, ja niistä on yhdessä lopulta sitten koottu tämä esitys, jota me ollaan valiokunnassa käsitelty.

Tässä vammaispalvelulaissa, mitä hallitus haluaa nyt lykätä, on todella paljon parannuksia nykytilaan. Tällä erityisesti turvataan kaikkien nyt vammaispalveluitten piirissä olevien palvelut. Ne turvataan, mutta erityisesti tällä nostetaan nyt väliinputoajia, jotka eivät ole olleet lain piirissä, näiden palveluitten piiriin. Mainitsin äskeisessä debattipuheenvuorossa jo esimerkiksi kehitysvammaiset. Täällä on lukuisia kirjauksia, joilla heidän tilannettaan parannetaan. Otan esimerkkinä tämän erityisen osallisuuden tuen, joka tarjoaa kehitysvammaisille henkilökohtaista apua, että he voivat ilmaista itseään ja osallistua yhteiskuntaan tasa-arvoisemmin ja yhdenvertaisemmin.

Lisäksi me tiedetään, että tällä hetkellä monissa perheissä on ongelmia esimerkiksi nepsy- ja erityislasten näkökulmasta siinä, että he eivät saa lain tarjoamaa apua tai tukea. Ja kun tätä lakia on valmisteltu ja kirjoitettu, tämän avulla yhä useampi näistä ihmisistä saa näitä tukipalveluita ja tukea, että he pystyvät elämään paremmin ja me pystytään tukemaan näitä perheitä siinä arjessa.

Ehkä, kuten tässäkin aiemmin tuotiin, tässä uudessa laissa ei lähdetä diagnoosilähtöisesti, vaan se on nimenomaan kaikille yhtäläinen niin, että yhä useampi, joka on oikeutettu, sitten pääsee tämän lain piiriin. Oikeastaan tämä tulkinta on varmasti aiheuttanut myös haasteita siellä kentällä, ja sitä on käsitelty näissä lain perusteluissa ja meidän mietinnössämme monelta eri kantilta. Kuitenkaan en näe, että se on mikään perustelu tämän lain siirrolle, vaan päinvastoin nyt tämä pitää saada voimaan. Meidän tarvitsee seurata tätä päätöstä ja sen vaikutuksia ja sitten mahdollisesti tuoda lisäesityksiä ja muita, kun tämä prosessi on saatu eteenpäin. Mutta tämä on äärettömän odotettu ja toivottu laki.

Sinällään, jos katsotaan tätä lausuntopalautetta, mikä oli nyt aika lyhyen ajan käynnissä, 121 tahoaa antoi lausunnon ja siellä 70 tahoaa vastusti tätä siirtoa. Ja kun me katsotaan näitä, jotka taas kannattivat siirtoa, siellä pitkälti hyvinvointialuenäkökulmasta tätä siirtoa tuettiin. En minä toisaalta sitä yhtään ihmettelekään, jos miettii näitä tulevia leikkauksia hyvinvointialueille. Esimerkiksi hallitus on ohjelmassaan kertonut, että 1,4 miljardia leikataan meidän hyvinvointialueilta, ja toisaalta sitten nämä sosiaaliturvaleikkaukset ovat 1,5 miljardia. Kyllä siellä varmasti virkakunnallakin on pelko siitä, että nyt jos tämä lykätään hamaan tulevaisuuteen ja kohdistetaan isoja leikkauksia ihmisten sosiaali- ja peruspalveluihin, niin tuleekokaan tämä sitten ikinä voimaan. Jollain tavalla en pidä järkevänä enkä hyväksyttävänä, että tätä lakia siirretään, vaan nimenomaan tämä pitää saada voimaan ja tätä pitää tarkastella.

Sinällään minun mielestäni hallitus voisi ottaa nyt tässä jatkovalmistelussa kantaa esimerkiksi tähän voimavararajaukseen, josta me käytiin pitkään keskustelua. Ja täällä on paljon puhuttu tästä soveltamisalasta, että nyt kun haluatte rajata soveltamisalaa ja ilmeisesti, ymmärtääkseni, se menee tämän ikääntymisrajauksen kautta, niin se on perustuslakivalio-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

kunnassa, ja tiedän, että vanhusasiainvaltuutetut ja monet tahot ottivat tähän vahvasti kantaa. Olisin hyvin varovainen pitämään mitään tiettyjä ikäkirjauksia siinä, että ihmiset eivät olisi oikeutettuja näihin palveluihin.

Arvoisa puhemies! Jollain tavalla vielä vetoaisin hallitukseen, että tämä esitys saataisiin voimaan. Tämä on erityisesti vammaisille tärkeä. Tällä tuodaan palveluita lisää. Tämä auttaa kehitysvammaisia oman elämän ja osallisuuden ja aktiivisen, yhdenvertaisen elämän kannalta paljon eteenpäin, ja tämä tuo erittäin paljon apua ja tukea niille monille perheille, jotka kaipaavat apua ja tukea, ja sen takia en pidä tätä lykkäystä millään tavalla järkevänä enkä myöskään inhimillisenä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harakka.

17.09 Timo Harakka sd: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Juuso sanoi tosiaan jättävänsä tämän esityksen lykkäyksestä ja leikkauksesta vammaisilta hyvillä mielin. Jos hän olisi ollut hiukan pidempään täällä salissa ja jos se vilkas keskustelu, joka täällä käynnistyi, olisi saanut jatkua vaikkapa 45 minuuttia, ja ehkä puheenvuoro olisi keretty myöntää myös sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtajalle, niin olisin kysynyt tarkennusta siihen, miksi hän on niin hyvillä mielin siitä, että Suomi nyt tahallaan jättää täyttämättä YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia, ja hyvillä mielin siitä, että vammaisille annettu lupaus petettiin ja nyt yhteiskunnan puolustuskyyttömimpien kustannuksella tavoitellaan säästöjä.

Useat vammaisjärjestöt ovat esittäneet hätähuutonsa sen puolesta, että uusi vammaispalvelulaki astuisi voimaan ensi kuussa, kuten edellinen eduskunta yksimielisesti päätti — siis yksimielisesti, mukaan lukien myös kaikki nykyiset hallituspuolueet. On surkeaa kuulla, kun ministeri Juuso sanoi, ettei kansanedustaja Juuso ymmärtänyt, että hänen hyväksymällään lailla on taloudellisia vaikutuksia, ja vieläpä, että ne ovat tärkeämpiä kuin ne itse palveluiden parannukset. Kun siis koko hallitusrintama äänesti lain puolesta keväällä, se petti äänestäjät joko tietoisesti tai ajattelemattomuuttaan. Äänet kyllä kelpasivat, myös vammaisten kansalaisten ja heidän läheistensä äänet. Nyt olemme saaneet kuulla koottuja selityksiä edustajilta, jotka eivät tienneet tai välittäneet siitä, mitä tekivät. Puolustuskyyttömimpien ihmisten toiveet murskattiin. Tämä on parlamentarismien alennustila.

No, tälle hallituspuolueiden katumuspillerille voisi nauraa, mutta asiassa on vakava ja periaatteellinen puoli. On vaarallista, jos hallitus ryhtyy käytännössä kumoamaan edellisen eduskunnan yksimielisesti tekemiä päätöksiä ja vieläpä pääasiassa taloudellisiin syihin. Taloudessa on oltava tarkkana, mutta parlamentarismissa veto-oikeutta säädettyihin lakeihin ei pidä antaa valtiovarainministeriölle. Tasavallan presidenttikään ei käytännössä koskaan tätä oikeuttaan käytä ja parlamentarismia ohita.

Myös perustuslakivaliokunnalta halutaan ilmiselvästi eri kanta kuin edellisellä kaudella. Tämä kyseenalaistaa vakavalla tavalla koko perustuslakivaliokunnan tarkoituksen valtiotähtämyksensä ja sen aseman poliittisten kamppailujen yläpuolisena, riippumattomana voimana. Pahoin pelkään, että tämä ei jää ainoaksi eikä edes röyhkeimmäksi hyökkäykseksi parlamentarismia vastaan. Kun leikitään näin vakavalla asialla, niin kansalaisten usko heikkenee niin politiikkaan, eduskuntaan kuin hallitukseenkin. Kansalaisten usko kyllä vahvistuu siihen, että tämä hallitus mittaa ihmisarvoa vain ja ainoastaan rahalla. [Krista Kiurun välihuuto] Laskette kaikelle hinnan, mutta ette ymmärrä minkään arvoa. Nimittäin vammaispalvelut ovat subjektiivisia oikeuksia valtaosin. Esimerkiksi viittomakielisten las-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

ten oikeus omakieliseen opetukseen on odotettu ja välttämätön parannus. Nyt koululaiset joutuvat taas odottamaan, ehkä taantumaan kommunikaatiokyvyissään, ja esimerkiksi kehitysvammaisten oikeudet jäävät kestävämmälle tasolle, koska hallitus mittaa ihmisarvoa vain rahalla.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vie kokonaan pohjan pois huomiselta tiedonannolta — aivan samantekevää, mitä sanahelinää hallitus esittää yhdenvertaisuudesta, teot ratkaisevat. Tämä paha teko on pahempi kuin pahat sanat. Hallitus haluaa laittaa hintalapun ja enimmäiskustannukset vammaisten ihmisarvoisen elämän vaatimuksille. Tämä sopii hallituksen epäinhimilliseen linjaan: ihmisarvo mitataan rahalla. Vähemmistöjen elämä tulee olemaan vaikeaa seuraavat vuodet — paitsi yhden vähemmistön, sen yhden prosentin, jonka varallisuus on yli miljoona euroa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

17.14 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Pitkään valmisteltu vammaispalvelulain uudistus hyväksyttiin eduskunnassa viime vaalikaudella, kuten tässä salissa on tänään useampaan kertaan todettu. Pääministeri Marinin hallitus sai tehtyä sen, mistä vuosikymmeniä on Suomessa puhuttu. Erityistä painoa tuolle edellisen eduskunnan tekemälle päätökselle vammaispalvelulaista tuo se, että eduskunta teki päätöksen täysin yksimielisesti, siis kaikkien eduskuntapuolueiden tuella.

Nyt Orpon hallitus esittää vammaispalvelulain voimaantulon siirtoa. Lokakuussa voimaan tulevaksi aiottu laki siirrettäisiin tulemaan voimaan vuoden 2025 alusta alkaen. Siirto toteutuisi esityksessä vielä pidemmälle kuin mistä vielä hallitusohjelmassa puhutaan. Hallitusohjelmassahan tämä siirto olisi toteutettu lokakuulle 2024, eli tämä siirto on edelleen vielä hallitusohjelmaneuvottelujen jälkeenkin pidentynyt.

Kyse ei ole pienestä teknisestä asiasta, kuten täällä on joissakin puheenvuoroissa jo annettu ymmärtää. Tämä siirto on myös syytä nähdä vammaisten henkilöiden arjen ja heidän läheistensä elämän kannalta. Jo päätetyn lainsäädännön siirto lisää epävarmuutta ja epätoivoisuutta, kun laki nyt yhtäkkiä siirtyykin jälleen eteenpäin. Tuleeko myös lain sisältö muuttumaan, sitä moni kysyy juuri nyt. Siirron myötä heidän on yhä vaikeampi ennakoida sitä, mitä tuleva lainsäädäntö tuleekaan pitämään sisällään, tulevatko asiat muuttumaan siitä, mitä on jo päätetty.

Edustaja Lindén esitti täällä keskustelussa aikaisemmassa puheenvuorossaan vaihtoehdon tälle hallituksen esittämälle lainsäädännön voimaantulon siirrolle. Se olisi ollut vammaispalvelulain voimaan saattaminen, kuten jo viime vaalikaudella tässä salissa päätettiin, ja sen toteuttamisen seuranta. Korjauksia olisi sitten matkan varrella pystytty tekemään ja hallituksen toimesta eduskunnalle esittämään, jos lainsäädännön toimeenpano olisi joitakin ongelmia tai haasteita esiin nostanut. Näinhän me toimimme monissa muissakin lakihankkeissa. Kun uutta lainsäädäntöä eduskunnalle esitellään ja täällä laista päätetään, siten käytäntö voi tuoda esiin näkökulmia ja asiakohtia, joita tullaan myöhemmin eduskunnassa korjailemaan.

Kysymys sosiaali- ja terveysministerille kuuluukin, harkittiinko tätä vaihtoehtoa laisinkaan, ja jos harkittiin, miksi tähän ei päädytty. Harmillista on, että ministeri ei ole enää täällä paikalla vastaamassa niihin kysymyksiin, joita eduskunnalta on tänäänkin paljon tullut. Tämä aihe olisi kyllä ansainnut kunnollisen keskustelun ja mahdollisuuden saada vastauksia niihin kysymyksiin, joita täällä on tänään esitetty.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

On syytä kantaa myöskin huolta siitä menettelystä, johon hallitus on tässä asiassa ryhtymässä. Yleensä uusi hallitus ei ole ensi töikseen ryhtynyt muuttamaan tai siirtelemään edellisen hallituksen ja varsinkin eduskunnan yksimielisesti hyväksymiä lakeja. Mennäänkö tässä nyt sitten sellaiseen Amerikan malliin, johon maailmalla olemme tottuneet, että uusi hallitus ensi töikseen kumoo ja siirtää ja muuttaa kaikkea sitä, mitä edellinen eduskunta on päättänyt? Itse en ainakaan toivo, että tämä olisi se voimallinen suuntaus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

17.19 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! I mars godkände riksdagen enhälligt den nya lagen om funktionshindersservice, detta efter flera förbättringar under själva riksdagsbehandlingen. Den länge efterlysta och absolut nödvändiga reformen ska träda i kraft den 1 oktober, alltså om mindre än en månad, och det är därför oskäligt på gränsen till absurt att regeringen nu inleder sitt arbete med att skjuta fram lagens ikraftträdande till 2025. Anledningen är enligt regeringsprogrammet ekonomiska skäl, men det är fel att sätta en prislapp på de berörda människornas rättigheter. Den här lagen bör få träda i kraft som planerat i höst.

Organisationer för personer med intellektuell funktionsnedsättning och autism motsätter sig att lagen skjuts fram och motsätter sig nedskärningar. De har goda argument för sin sak: De konstaterar i sin kommentar om regeringsprogrammet att tjänsterna i fråga i huvudsak är tryggade som subjektiva rättigheter och därför inom ramen för Finlands grundlag inte kan begränsas av ekonomiska orsaker. Likväl är det vad vi nu har framför oss.

Arvoisa puhemies! Syysistuntokausi alkaa hallituksen toimesta ongelmallisella ehdotuksella. Vammaispalvelulain lykkääminen nyt, vain viikkoja ennen kuin laki astuisi voimaan, on epäoikeudenmukaista. Hallitus puhuu ihmisoikeuksista ja syrjinnän torjumisesta — puheet ja teot eivät kohtaa, kun hallitus ajaa vammaispalvelulain lykkäämistä. Lykkääminen tarkoittaa, että vammaisten henkilöiden oikeudet eivät toteudu riittävällä tavalla. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen mukaan on Suomessa pyritty muuttamaan kansallisia lakeja jo vuosikymmeniä, jotta YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus saadaan ratifioitua Suomessa. Ratifiointi saatiin tehtyä kesäkuussa 2016, josta on jo seitsemän vuotta, mutta vieläkin vammaisten henkilöiden oikeudet eivät toteudu kansainvälisen sopimuksen mukaan.

Kehitysvamma- ja autismijärjestöt ovat elokuussa nostaneet esiin, että pääosin subjektiivisina oikeuksina turvattujen vammaispalvelujen järjestämistä ei Suomen perustuslain puitteissa tule säästösyistä rajoittaa. Järjestöt tuovat lausunnossaan esiin, että vammaispalvelulain voimaantulon siirto lykkäisi perheiden akuutisti kaipaamaa tukea ja että ”palvelujen puuttuminen vaikeuttaa työelämään ja koulutukseen pääsyä perheissä, joissa perheenjäsenen huolenpitoon ei ole saatu tarpeellisia vammaispalveluja vaan läheinen on joutunut jäämään pois työelämästä usein jopa vuosien ajaksi”. Onhan se selvää, että tämä lykkääminen tehdään, jotta lakia voidaan muuttaa niin, että kustannukset eivät nouse niin paljon kuin keväällä yksimielisesti hyväksytyn lain mukaan nousisivat.

Arvoisa puhemies! Tässä on tärkeää huomata, että hyväksyttyyn vammaispalvelulakiin tehtiin tärkeitä parannuksia eduskuntakäsittelyssä viime kaudella. Ne muutokset, jotka tehtiin, olivat valiokuntien mukaan välttämättömiä. Se tosiasia ei ole muuttunut kesän aikana. Jokainen tässä salissa haluaa tasapainottaa taloutta, mutta keinoista olemme erimielisiä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Tämä laki koskee ihmisryhmää, jonka pitäisi olla säästötoimien ulkopuolella. Sektori on odottanut ja vaatinut uudistusta kauan, ja kun kauan odotettu uudistus on juuri astumassa voimaan, niin hallitus aikoo lykätä uudistusta ja sen jälkeen heikentää sitä. Tämä aiheuttaa paljon epävarmuutta tänä syksynä: monet toimijat ovat valmistautuneet uudistuksen toteuttamiseen, monet ovat huolissaan. Ihmiset, joita tämä asia koskee, ansaitisivat uudistuksen sillä mallilla, joka hyväksyttiin yksimielisesti tässä salissa keväällä.

Ärade talman! Berörda människor och familjer har rätt till den service som den godkända lagen skulle ge dem nu i höst, inte i försämrad version först 2025. Organisationer som FDUV, Kehitysvammaliitto, Kehitysvammaisten Tukiliitto och Autism Finland påpekar att nedskärningar i den sociala tryggheten kommer att förvärra situationen för dessa familjer ytterligare. Människor har väntat länge på den här reformen, de har rätt till den nu i höst, och därför bör vi inte godkänna det här förslaget om att skjuta upp den. Även om ekonomin ska balanseras kan vi inte tumma på dessa människors rättigheter, inte ta ifrån människor som är i en särskilt utsatt ställning. Den enighet som fanns i frågan i våras måste i stället återskapas över partigränserna och över gränsen mellan opposition och regering. Vi kan bättre tillsammans.

Helt avslutningsvis vill jag påpeka att ordvalen på svenska och finska skiljer sig markant på så sätt att svenskans ”funktionshindrad” eller ”person med funktionsvariation” är betydligt mer moderna än de ord som används på finska i lagstiftningen. Det här är en sak som kunde utvecklas vidare vid tillfälle. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

17.24 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Viime keväänä eduskunta hyväksyi vammaispalvelulain uudistuksen — siis viime keväänä, alle puoli vuotta sitten. Uudistusta valmisteltiin pitkään, myös perustuslakivaliokunta lausui siihen painavan kantansa, mutta lopulta laki hyväksyttiin, ja siitä tuli entistä parempi. Monet eri tavalla vammaiset ihmiset pääsivät uuden lain piiriin. Lain on määrä tulla voimaan lokakuun alussa, siis aivan hetken päästä, mutta nyt olemme tilanteessa, että hallitus on päättänyt avata tämän lain, jonka siis juuri äsken hyväksyimme. Tämä on harvinaista.

Arvoisa puhemies! Täytyy kysyä, miksi te, hyvä hallitus, näin toimitte. Epäilen, että teiltä saatu vastaus ei ole sama kuin minkä saamme esimerkiksi kehitysvammaisten liitolta: ”Kehitysvammaliitto vastustaa vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ja lain avaamista uuteen valmisteluun tavoitteena saada 36 miljoonan euron säästöt.” Hallitus aikoo siis 1) siirtää lain voimaantuloa ja 2) leikata rahoitusta.

Arvoisa puhemies! Tähän kohtaan meidän on hyvä pysähtyä. Hyvä hallitus, ministeri, kenen puolella hyvinvointiyhteiskunnan pitäisi ensisijaisesti olla? Ketkä ovat teidän mielestänne tässä maassa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa? Luulen, että meistä jokainen tietää. Tosiasia on, että tämä hallitus on nyt päättänyt lykätä tätä ja leikata vammaisilta. Se ei ole kunniakasta, se ei ole oikein. Se osoittaa kylmyyttä, todellista kylmyyttä.

Arvoisa puhemies! Meidän perheessä on kehitysvammainen poika. Erityislasten asiat ovat erityisen lähellä sydäntäni. Heidän oikeuksiensa puolustaminen on yksi tärkeimmistä syistä, miksi olen politiikassa mukana. Yhteiskunnan sivistys mitataan sillä, miten se pitää heikoimmistaan huolta. Jokainen elämä on lahja, ja sitä lahjaa on hoidettava arvokkaasti.

Vetoan hallitukseen, että se vetää tämän lakiesityksen pois. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, poissa. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

17.27 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On ilo päästä käyttämään tämän keskustelun aivan viimeisiä puheenvuoroja. Asia on niin tärkeä, että olen jäänyt odottamaan sitä, että tätä hallituksen esitystä voisi ruotia vähän pidempään. Nimittäin käsittelyssä on hallituksen ensimmäinen esitys eduskunnalle tänä syksynä, ja se kertoo kyllä hallituksen arvomaailmasta ja sydämen sivistyksestä, tai itse asiassa sydämen sivistyksen puutteesta. Ollaan tilanteessa, jossa tällä ensimmäisellä esityksellä hallitus lähtee siitä, että vammaisten yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen sekä perusoikeuksien turvaaminen voidaan siirtää vuoden 25 alkuun. Kyse on arvoista. Tässä esityksessä lähdetään tosiasiaa siitä, kuten hallitusohjelmakin toteaa, että tarkoituksena on säästää.

Keskustelun kuluessa täällä on perussuomalaisten ryhmäkanslian materiaalit kuultu moneen kertaan, ja sanamuodot ovat olleet edustajasta riippumatta samanlaisia. On annettu ymmärtää, että tällä esityksellä tosiasiaa turvattaisiin lykkäämisen kautta paremmin perusoikeuksien toteutuminen. Se tuntuu aika uskomattomalta selitykseltä, koska lausuntokierroksen kuluessa apulaisoikeusasiamies totesi, että hän piti tätä lykkäämistä ja sen perusteluja jo lähtökohtaisesti ongelmallisina. Kysymys on siis siitä, millä tavalla me otamme vakavasti sen, että Suomi oli ratifioinut YK:n sopimusten mukaiset sitoumukset, ja sen lisäksi maailma oli jo muuttunut niin, että me emme enää voi lähteä siitä, että me näin diagnoosipohjaisesti määriteltäisiin ihmisten asemaa perusoikeuksien edessä. Tämän johdosta jo Sipilän hallitus pyrki saamaan tämän lakiesityksen voimaan, mutta, ikävä kyllä, ollaan nyt siinä tilanteessa, että vasta viime hallituskaudella tämä esitys lopulta saatiin voimaan. Lähtökohtaisesti siis tämä sali on päättännyt, että me vastaamme niihin ihmisoikeuspuutteisiin, jotka meillä täällä on, ja me ratifioimme tämän uuden tason. On kai se ongelmallista, että hallitus esittää, että perustuslain mukaisia oikeuksia voitaisiinkin lykätä. Sen takia me olemme todellisessa lirissä ja tätä asiaa on arvioitava perusoikeusnäkökulmasta perustuslakivaliokunnassa, joka on oikea paikka nimenomaan perusoikeuksien yhdenvertaisuusanalyysiin eikä sosiaali- ja terveysvaliokunta. Myös yhdenvertaisuusvaltuutettu on esittänyt saman huolensa perusoikeuksien turvaamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastusti tätä lykkäystä, mutta silti me kuulimme täällä, että sosiaali- ja terveysministeriötä edustava ministeri oli kuitenkin päätenyt siihen, että esitys tarvitaan, vaikka oma ministeriö sitä lausuntokierroksella vastusti. Olemme aika erikoisessa tilanteessa perusoikeuksien näkökulmasta ja vammaisten oikeuksien turvaamisen näkökulmasta, jos ihmisarvolle haetaan tässä salissa seuraavan neljän vuoden aikana aina rahallinen arvo. Silloin me mittaamme kaikkea tärkeää vain rahassa. Olen hyvin huolissani siitä, minkälainen käsitys meille syntyy jakamattomasta ihmisarvosta, jos me hintalaputetaan jokainen arvoteko tässä salissa.

Hallitus on nyt päätenyt siihen, että 36 miljoonan säästämiseksi tämä esitys romutetaan. Luvutat perusoikeuksien parannukset eivät tule voimaan, vaan tullaan säästämään 36 miljoonaa sillä, että me voimme leikata vammaisilta. Tämä kertoo kyllä pahasti arvovalinnasta ja siitä, että me emme ole nähneet, että 80-luvun lopulta voimassa ollut laki on tullut tiensä päähän. Me pystyimme yhdistämään nämä kaksi vammaisten oikeuksia ja palveluita turvaavaa esitystä yhdeksi ja teimme sen välittömästi, kun sote-uudistus tässä salissa saatiin valmiiksi. On myös käsittämätöntä puhetta ihmisiltä, jotka eivät ole tämän prosessin aikalaisia ja jotka käyttävät täällä puheenvuoroja perussuomalaisten ryhmästä sanomal-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

la, että tämä oli erittäin huonosti valmisteltu, valiokunta oli erittäin huonosti tehnyt työnsä ja kaikki oli huonosti valmisteltua.

Arvoisa puhemies! Minun on kysyttävä, miltä tällainen valmistelu kuulostaa tämän hallituksen näkökulmasta. Tämä hallitus päätti lausuntokierrokselle kesäaikana esityksen, jossa näin konkreettiset perusoikeuksien leikkaukset tullaan toteuttamaan. Se oli mahdollottoman lyhyt, ja vielä täällä annettiin ymmärtää, että tätä muutosta laajasti kannatettiin. Näihin mihinkään emme voineet saada vastauspuheenvuoroja tai korjata näitä linjoja, koska puheenvuoroja ei annettu.

Minä pidän käsittämättömänä tätä toimintatapaa ja sitä, että perussuomalaisten kansanedustajien papereissa oli yhteinen nuotitus siitä, että ikään kuin viime hallituskaudella epäonnistuttiin tämän lain vaikutusten arvioinnissa. Niille, jotka eivät ole aikalaisia, totean, että sekä sosiaali- ja terveysministeriön että valtiovarainministeriön arviointityöt olivat valiokunnalla käytössä, ja käytännössä se johti siihen, että hyvin huolellisesti perustuslakivaliokunnan vaatimusten jälkeen alkoi toinen kierros, jossa nämä vaikutusarviointit käytiin läpi. Huolestuttavaa on se, että tuntuu, että teidän ryhmässänne ei ollut osaamista muistaa, mitä siellä on tapahtunut. Se ei anna suurta luottamusta tämän kansanedustuslaitoksen osaamiseen, kun näin on päässyt käymään — ja näin on siis päässyt käymään todennäköisesti tämän keskustelun pohjalta, joka täällä tänään käytiin. Mutta erityisen huolissani olen siitä, että hyvin laajapohjaisesti selvitettiin näitä arvioita ja niin sosiaali- ja terveysministeriön virkakunta kuin valtiovarainministeriön virkakunta, vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE sekä Kuntaliitto ja THL istuivat näiden vaikutusarviointien päällä ja sen pohjalta tehtiin tämä lakiesitys, joka eduskunnassa oli käsittelyssä, ja tänään on joillekin edustajille jo tullut vallan yllätyksenä, että ikään kuin mitään vaikutusarviointeja ei tehty. Tästä esityksestä, joka täällä tänään on, vaikutusarviointit puuttuvat kokonaan, koska tämä on valmisteltu niin hätäisellä tahdilla. Ja samat porukat, pukit kaaliin vartijoina, esittävät täällä, että viime hallituskaudella tehtiin lainsäädäntöä, jota ei valmisteltu kunnolla. Minä pidän tätä häpeällisenä, arvoisa puhemies.

No, hyvät kansanedustajat, arvoisa puhemies, on todettava, että tämän uudistuksen voimaantulon siirtyminen tulee lykkäämään näitä muutoksia, joita viime hallituskaudella päätettyyn lainsäädäntöön tulee, ja se tarkoittaa sitä, että myöskin vammaisten henkilöiden ja heidän läheistensä mahdollisuudet ennakoida näitä muutoksia tulevat olemaan olemattomat. He eivät nimittäin tiedä, miten tämä lakiesitys tässä talossa tulee käsiteltä [Puhemies: Aika!] näinkin tiukalla aikataululla kahdessa valiokunnassa ja perusoikeuksien puninnan näkökulmasta riittävällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

17.35 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä taitavat nyt mennä vähän puurot ja vellit sekaisin, mitä olen keskustelua kuunnellut näistä vaikutusarvioinneista. Kukaan ei tietääkseni ole kyseenalaistanut, etteikö lainvalmistelun yhteydessä olisi tehty vaikutusarviointeja, vaan niin, että sen jälkeen, kun viime metreillä eduskunnassa siihen lakiin on tehty muutoksia, ne eivät enää ole olleet niiden jo tehtyjen vaikutusarvioiden piirissä. Tämä tuli esiin hallitusneuvotteluissa. Täällähän meidän neuvottelijamme sekä perussuomalaisista ja kokoomuksesta että muista hallituspuolueista kertoivat, että asiantuntijoilta tuli tämä huoli esiin hallitusneuvotteluissa. Eihän siellä kukaan poliitikko lähtökoh-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

taisesti ole sitä mieltä, että jo tehtyjä lakimuutoksia pitäisi lähteä muuttamaan, vaan se tarve on lähtenyt siitä, että asiantuntijat ovat nähneet sille tarpeen.

Sitten täällä puhutaan jatkuvasti tästä rahasta, mutta tässä on nostettava esiin myös kaksi muuta näkökulmaa, joista toinen on henkilöstön saatavuus ja riittävyys, kun tätä lakia tulkitaan ja sovelletaan siellä hyvinvointialueilla, jotta nämä vammaiset saavat sen palvelun, mikä heille kuuluu, että se laki on sen verran tarkkarajainen. Tämäkin pitää ottaa huomioon.

Sitten te puhutte jatkuvasti, että tämä on leikkaus. Hallitusohjelmassa lukee näin: ”Lainvalmistelun kustannusvaikutus nykytilanteeseen verrattuna saa olla 100 miljoonaa euroa vuosittaisia menoja kasvattava valtiovarainministeriön arvion mukaan.” 100 miljoonaa euroa kasvattava — ei vähentävä, vaan kasvattava — jolloin tosiasiallisesti, de facto, de jure, vammaispalvelulaissa, kun se astuu voimaan toivottavasti vuoden 2025 alusta alkaen, tulee olemaan enemmän kuin mitä siihen tänä päivänä käytetään. Ymmärrän kyllä, että eräässä oppositiopuolueessa on ehkä tällä hetkellä vilkas kisa ryhmäpuheenjohtajan tehtävästä, mikä saattaa aiheuttaa sen, että salissa käytetään värikkäitäkin puheenvuoroja, mutta halusin nyt nostaa asian osalta tämän esiin, kissan pöydälle.

Sitten pitää tällainen lisäys tähän vielä todeta, että hallitushan varaa 20 miljoonaa euroa nepsy-lapsille ja -nuorille siihen saakka, kunnes tämä uusi vammaispalvelulaki on voimassa. Eli sinne tehdään myös lisäpanostuksia. Se on aivan tarpeellista, ja tällaisia varauksia täällä on jo tähän nykyisen päälle, mutta myös sitten, kun tämä uusi laki astuu voimaan, se on 100 miljoonaa euroa maksimissaan enemmän kuin tällä hetkellä käytetään. Eli on todella surullista, jopa kylmäävää kuulla, kuinka te syytätte meitä, että meillä ei olisi sivistystä eikä sydämessämme mitään arvoja. Se on valetta, ja se on kamalaa kuunneltavaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Laiho.

17.38 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tulin tänne asti nyt puhumaan [Puhuja viittaa puhujakorokkeeseen], että ehdin vastata näihin kysymyksiin, mitä täällä on noussut esille asioista, jotka vaativat korjausta.

Ensinnä täällä on esitetty, että miksi ei tehdä tarkennuksia jälkikäteen, kun laki on otettu ensin voimaan. Ei ole aivan yksinkertaista tehdä muutoksia jälkikäteen. Kyseessä ovat subjektiiviset oikeudet ja erityislaki. Se, että me lähdetään ottamaan pois jotain, jota on jo myönnetty, etuisuuksia — ja toisaalta ihmiset sitten olisivat eriarvoisessa asemassa sen osalta, mikä laki sitten koskee heitä, jos siihen tehdään muutoksia — ei ole yksinkertainen asia.

Tämän lain voimaantulon siirtämistä kannattivat hyvin monet tahot, kuten lähes kaikki hyvinvointialueet, nimenomaan sen takia, että tämän kustannusvaikutukset ovat epäselvät, ei tiedetä vaikutusarvioita, ei ole aikaa varautua tähän, koska tämä on laaja laki ja sisältää paljon perehtymistä, henkilöstöä pitää kouluttaa. Se on erittäin haastavaa tässä tilanteessa, missä hallitus on runnonut sote-lait voimallisesti koronavaikeisiin aikana läpi. Hyvinvointialueet ovat todella suuren urakan edessä jo muutenkin. Siirtämistä kannattivat valtiovarainministeriö, Sosiaali- ja terveystieteiden ala- ja valvontavirasto eli Valvira, Ihmisoikeuskeskus, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, Hyvinvointiala HALI ry ja osa vammaisjärjestöistä, kuten Invalidiliitto ja Näkövammaisten liitto. Eli tämä siirto on saanut hyvin laajan kannatuksen.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

On tärkeää, kun sitten tuomme sen paremman, tarkkarajaisemman esityksen jatkossa, että vammaisjärjestöjä ja asianomaisia kuullaan, ja voin ainakin omasta puolestani luvata sen, että näin tullaan tekemään — itse kun valiokunnassa olen mukana. Varmasti kuullaan eri toimijoita, ja niin pitää tehdäkin, että me saadaan siitä mahdollisimman hyvä.

Orpon hallitusohjelmassa halutaan nimenomaan, että uusi vammaispalvelulaki valmistetaan kiireellisesti, koska valitettavasti edellinen hallitus toi vammaispalvelulain liian myöhään eduskuntaan. Ja kun me tiedetään, miten isosta asiasta on kyse, niin oli vastuutonta ministeri Kiurulta antaa se niin myöhäisessä vaiheessa eduskuntaan. Ja sitten kun se soveltamisala laajeni eduskunnassa eikä tehty riittäviä vaikutusarvioita — ja käytännössä niitä vaikutusarvioita ei siinä vaiheessa edes tehty sen laajentuneiden velvoitteiden osalta — niin sitten ollaan siinä, missä nyt ollaan.

Täällä myös kritisoitiin tätä sillä, että se yksimielisesti hyväksyttiin. Hallituspuolueilla oli ylivalta viedä asia eteenpäin. Me toimme näitä huolia esille, mutta emmehan me olisi pystyneet tätä asian etenemistä täällä estämään.

Tässä oli monia ongelmia, ja olisi pitänyt tehdä laajempia vaikutusarviointeja, mutta hallituspuolueet vaalien lähestyessä halusivat nämä vain ohittaa.

Sitten täällä on puhuttu rahasta, että olisimme leikkaamassa, ja sehän ei pidä lainkaan paikkaansa. Tätä lakiesitystä ei lykätä sen takia, että olisi kyse rahasta, että me haluttaisiin tehdä siitä leikkauksia. Kyse on siitä, että tämä on huonosti valmisteltu lakiesitys ja se ei ole riittävän tarkkarajainen.

Edellinen hallitus oli varannut tähän niine laajentuvine velvoitteineen noin 35 miljoonaa lisärahoitusta vuosittain, mutta valtiovarainministeriöhän oli arvioinut, että se on vähintään sen 100, ja sitten hyvinvointialueet sadoissa miljoonissa. On turha puhua täällä leikkauksesta. Edellinen hallitus ei ole hyväksynyt mitään 136:ta miljoonaa. Se oli valtiovarainministeriön oma näkemys siitä, mitä tämä laki tulee maksamaan, mutta te sivuutitte sen vammaisten kustannuksella.

Hallituskauden päättyessä ei ollut siis mahdollista tehdä perusteellista vaikutusten arviointia ikääntymisrajoituksen poistamisen vaikutuksista lain soveltamismäärästä, ja eri tahojen esittämät arviot muutoksen vaikutuksista poikkesivat huomattavasti toisistaan. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta teki käsittelyn aikana viime vaiheessa useita muutoksia palvelupykäliin.

Tästä lakiesityksen selostuksesta nostan vielä esiin sen, minkä pitäisi nyt olla itsestään selvää, että hyvinvointialueiden rahoitusmallin perustuessa valtion rahoitukseen rahoitusperiaatteen toteutumisen varmistamisella säädosmuutoksia valmisteltaessa on erityinen merkitys ja rahoitusperiaatteella on erityinen merkitys. Kun annetaan uusia lakiesityksiä, jotka sitovat, ovat velvoittavia, niihin pitää löytyä rahat, ja me nykyisessä hallituksessa kannamme vastuun siitä, että niihin lakiesityksiin, mitä me tuomme tänne, on rahat olemassa, ja se on vastuullista politiikkaa. Se on vastuuta siitä, että me haluamme myös vammaisille mahdollisimman riittävät, hyvät palvelut ja että heidän subjektiiviset oikeutensa toteutuvat. Siitä on kyse, kun me haluamme tuoda paremman lakiesityksen.

Tällä hetkellä nykyinen vammaispalvelulaki on voimassa. Kehitysvammalain voimassaoloa jatkettiin myöskin. Kukaan ei siis jäänyt mihinkään aukkoon, kun tätä siirretään, ei missään nimessä. Kaikista pidetään huoli. Ja niin kuin täällä on jo nostettu esille, lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen on tulossa lisärahoitusta. Eli heidätkin on tässä huomioitu, kun tätä viime kevään esitystä nyt siirretään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

17.45 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Eduskuntakäsittelyssä tehdyistä muutoksista ikääntymisrajoituksen poistaminen ja erityisen osallisuuden tuen tuntimäärän nosto muuttivat henkilöstövaikutuksia. Tässä hallituksen jotkut puheenvuorot olivat aivan oikeassa, sillä se nimittäin tarkoitti sitä, että tuntimäärän nostolla tarvittiin käytännössä noin sata henkilötyövuotta lisää, joka rahoitettiin tässä teknisessä kehyksessä juuri niin kuin eduskunnassa oli päätetty, mutta hallituspuolueet... Niin, ja otetaan vielä tämä ikääntymisrajoituksen poistaminen. Niin kuin totesin äsken tuolta pöntöstä, meillä oli hyvin laajapohjainen ryhmä, joka arvioi, mitä vammaispalvelulakiin tehty erilaiset muutokset maksaisivat, ja siellä ikääntymisrajoitukselle ei arvioitu tuolloin merkittäviä säästövaikutuksia. Siellä oli iso rotla arvioimassa tätä, ja nyt täällä hallituspuolueet väittävät, että eduskuntakäsittelyn ja käytännössä hallitusohjelman vaikutusarvioinnit poikkeavat näin merkittävästi toisistaan, ja te löysitte ikään kuin tämän hallitusohjelman neuvottelujen aikana, että vaikutusarvioinnit oli laskettu väärin. Se on uskomaton väite siksi, että tässä asiantuntijaryhmässä olivat paikalla Suomen asiantuntevimmat vammaisten oikeuksia ja niiden vaikutuksia arvioivat ihmiset — ja te olette päätyneet nyt siihen, että 36 miljoonaa halutaan tosiasiaassa jättää rahoittamatta ja te haluatte käyttää sen johonkin muuhun. Se on ymmärrettävää siksi, että oikeistohallituksella on oma ohjelmansa ja tuo ohjelma pitää saada rahoitettua. Turha tätä on kieltää siksi, että hallituksen omassa ohjelman liitteessä lukee, että täältä ei varata lisärahoitusta sitä 36:ta miljoonaa, minkä verran te olette arvioineet, että menisi yli.

Minusta on hyvä, että salissa puhutaan asioista niiden todellisilla nimillä mutta tiedetään ja tunnetaan myös tämä koko prosessi, mitä tässä on tapahtunut, ja esitetään väitteitä, jotka eivät ole oppositiosta kumottavissa, vaan hallitus valmistelee asiat tavalla, joka antaa teistä luotettavan kuvan. Niin kuin totesin, tälle esitykselle, minkä teitte, ei ole lainkaan tehty vaikutusarviointeja, ja sen todistaa apulaisoikeusasiamies, joka toteaa, että mahtaako tämä olla mahdollista. Ja kuulkaa, hyvät edustajat, se on sen takia aika mahdotonta, että eduskunta korjasi YK:n vammaissopimuksen mukaan myös tämän vanhan puutteellisen lainsäädännön ihmisoikeustason keveyden sille tasolle, millä sen pitää olla 80-luvun lopun sijasta tänä päivänä. Nyt me olemme säätäneet täällä yhdessä lain, joka lähtee siitä, että vammaisille nämä oikeudet on annettu — ja te esitätte, että nämä eivät tulisikaan voimaan. Siksi me joudumme käymään erityisesti perustuslakivaliokunnassa arvioimassa, voidaan-ko perusoikeuksista tinkiä, koska perustuslaki takaa myös vammaisille nämä ihmisoikeudet. Ei ainakaan säästösyistä näin voi toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten vielä edustaja Bergbom.

17.49 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Kun puhutaan myöskin siitä valmistelusta, mitä edellisellä hallituksella tähän vammaispalvelulakiin on ollut, niin heidän teknisessä kehyksessään tähän oltiin varattu rahoitusta seuraavasti — ja nyt kuunnelkaa tarkkaan, kun täällä syytetään siitä, että tämä uusi hallitus tulisi leikkaamaan: Elikkä vuonna 24 tähän varattiin rahoitusta 25,2 miljoonaa, sen jälkeen vuodelle 25 varattiin 32,4 miljoonaa euroa ja 35,5 miljoonaa euroa vuodelle 26 ja 35,9 miljoonaa euroa viimeiselle vuodelle eli vuodelle 27. Tämä oli siis hallituksen tekemässä arviossa se, mitä tämä uusi vammaispalvelulaki tulisi sitten kustantamaan. No, tämä hallitus hallitusohjelman kirjauksen mukaan on arvioinut, että se hallitusohjelman kirjaus tarkoittaisi enimmillään 100 miljoonan euron

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

vuosittaista lisäystä, eli merkittävästi enemmän kuin arvioi edellinen hallitus, joka ei omis-
sa vaikutusarvioinneissaan ja julkisen talouden teknisessä suunnitelmassaan ole löytänyt
rahoja ehdotukselle, jota he aikoivat tehdä. Tämän takia uusi hallitus tulee nytten varmis-
tamaan sen, että sille sekä löydetään rahoitus että varmistetaan se, että hyvinvointialueilla
pystytään toimeenpanemaan tämän lain kirjaimet siten, että vammaisten oikeudet toteutu-
vat ja että jokainen vammaisen saa myös tarvitsemansa palvelut, mikä tällä hetkellä ei vält-
tämättä toteutuisi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annetta-
va lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain, lisäeläke- säätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain ja vakuutuskassalain voimaannpanosta annetun lain ja sairausvakuutuslain 16 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 6/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia.
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä
noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään kes-
kusteluun. Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.46 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Kiitän, ar-
voisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen eläkesäätiöistä ja eläkekas-
soista annetun lain, lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain ja vakuutuskassa-
lain voimaannpanosta annetun lain ja sairausvakuutuslain 16 luvun 1 §:n muuttamisesta.

Esitys liittyy vuoden 2022 alussa voimaan tulleeseen eläkesäätiöitä, eläkekassoja ja va-
kuutuskassoja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseen. Lakien voimaantulosta sää-
dettiin lailla eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain, lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläke-
kassoista annetun lain ja vakuutuskassalain voimaannpanosta.

Voimaannpanolailla säädettiin, että kokonaisuudistuksen voimaan tullessa Finanssival-
vonnan rekisterissä olevat lakisäateistä eläkevakuuttamista harjoittavat eläkesäätiöt ja elä-
kekassat voivat edelleen jatkaa toimintaansa vanhassa toimintapiirissä, joka on uutta toi-
mintapiiriä laajempi. Voimaannpanolaki jäi kuitenkin tältä osin puutteelliseksi lisäeläkesää-
tiöiden ja lisäeläkekassojen osalta laista puuttuvan lakiviittauksen johdosta. Voimaannpa-
nolakiin jäi myös puute, joka koskee Finanssivalvonnan kumotun vakuutuskassalain nojal-
la myöntämiä poikkeuksia jäsenmääriä koskeviin vaatimuksiin. Esityksen tavoitteena on
korjata voimaannpanolakiin jääneet puutteet lisäeläkesäätiöiden ja -kassojen toimintapiirin
osalta sekä vakuutettujen vähimmäismäärää koskevan poikkeuksen osalta.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Myös sairausvakuutuslakiin tehtäisiin lakitekninen korjaus. Ehdotettavat muutokset tämentävät voimassa olevaa lakia, eli kyse on edellisen kauden lainsäädännön korjaamisesta. Muutokset on tarkoitus saada voimaan mahdollisimman nopeasti. Laitokset ovat tähän asti toimineet Fivan tulkinnalla epäselvässä oikeudellisessa tilanteessa. — Kiitos, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Grahn-Laasonen. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

14.48 Juha Viitala sd: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen 6/2023 tavoitteena on korjata eläke- ja vakuutuskassalakien voimaannpanolakiin jääneitä puutteita. Yhtenä korjattavana asiana ovat vakuutettujen vähimmäismääriä koskevat poikkeukset.

Suomessa on 121 vakuutuskassaa. Kassoissa voidaan vakuuttaa työssäkäyvien lisäksi myös eläkeläisiä sekä perheenjäseniä. Vakuutettuja on tällä hetkellä yli 130 000. Sairauskassat korvaavat vakuutetuille vakuutuskassoja koskevaan lainsäädäntöön perustuen ja sääntöjensä mukaisesti sairaanhoidon ja tutkimusten korvauksia.

On hyvä, että esillä olevassa ehdotuksessa voimaannpanolakiin lisättäisiin säännös siitä, että vanhan vakuutuskassalain 1164/1992 voimassa ollessa sääntöihin vahvistetun vähimmäisjäsenmäärän täytyminen oikeuttaa jatkamaan toimintaa. Esitys mahdollistaa vakuutettujen vähimmäismäärää koskevan poikkeuksen saaneiden työpaikkakassojen ja täydennyskassojen toiminnan jatkumisen.

Vakuutuskassojen toimintaympäristölle olisi lisäksi jatkossa tärkeää, että 1.1.2022 voimaan tulleeseen vakuutuskassalakiin 948/2021 valmisteltaisiin muutos, joka mahdollistaisi Finanssivalvonnalle erityisistä syistä myöntää jatkossakin vähimmäismäärää koskevia poikkeuksia. Tällainen säännös oli aiemman vakuutuskassalain 1164/1992 6 §:ssä. Toivon, että Finanssivalvonnalla olisi edelleen mahdollisuus antaa poikkeuslupa kassan vakuutettujen vähimmäismäärään. Tällä muutoksella mahdollistettaisiin elinvoimaisen, vaikkakin vakuutettujen määrässä vähentyneen, kassan toiminnan jatkuminen. Vuoden 2022 alusta voimaan tulleen vakuutuskassalain tavoitteena on mahdollistaa sairauskassatoiminnan jatkuminen. Kassojen vakuutettujen vähimmäismääriä koskevan poikkeuslupamenettelyn puuttuminen on ristiriidassa lain tavoitteiden kanssa. Hallituksen esityksessä 28/2021 ei ole perusteluja sille, miksi poikkeusluvan hakeminen ei enää ole mahdollista. Toivon, että sosiaali- ja terveysministeriössä otettaisiin valmisteluun lisäys vakuutuskassalakiin, jotta Finanssivalvonta voisi erityisestä syystä myöntää kassan vakuutettujen vähimmäismääriä koskevia poikkeuksia. Tämä muutos tukisi vakuutuskassatoiminnan jatkuvuutta ja sitä kautta ihmisten hyvinvointia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.50 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelua parhaimmillaan on se, kun salista tulee asiantuntevia kommentteja, jotka sitten siellä valiokuntakäsittelyssä on syytä ottaa huomioon. Edellisellä kaudella muutaman kerran käsitelimme näitä vakuutuskassa-asioita sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja toin esille silloin — ja tuon tässä esille nyt — että nämä sairauskassat ovat jonkun verran unohdettu asia Suomessa. Niillä on ollut erittäin suuri merkitys varsinkin teollisuuspaikkakunnilla — omasta kokemuksesta tiedän, että

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Porissa, Turussa, Raumalla, Tampereella, myös puunjalostuspaikkakunnilla — koska niillä on voitu kompensoida sitä yksityispalveluiden käyttöä, jota sitten esimerkiksi palveluntuottajat ovat niillä kyseisillä alueilla tehneet. Todella toivon, että kun kuulimme näin asiantuntevan puheenvuoron kuin tässä äsken, niin nämä otettaisiin huomioon, koska sairauskassajärjestelmä ei saa olla häviävä järjestelmä Suomessa. Sillä on kenties myös tulevaisuutensa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, olkaa hyvä. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofon.

14.51 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelujen tarkoituksena on erityisesti evästää valiokuntaa siitä, miten suhtaudutaan näihin esityksiin, ja pidän hyvin tärkeänä sitä, että valiokunnan jäsenet voivat olla tässä... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt taisi mikrofonin taas palautua toimintaan.

Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää, että tässä salissa sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet, jotka tulevat käsittelemään lähetekeskustelussa olevia asioita, voivat ottaa kantaa ja käydä keskustelua lähetekeskustelussa olevien esitysten luonteesta.

On myöskin olennaista käydä keskustelua niin, että ministeri voi vastata kysymyksiin, joita edustajilla on, ja tässä tapauksessa on olennaista käydä keskustelua tämän esityksen suhteen siitä, miksi poikkeusluvasta on luovuttu. Osa kassoista ei ymmärrä, miksi tästä poikkeusluvasta on päätetty luopua. Minusta lain perusteluissa tarkoituksena kuitenkin on sairauskassajärjestelmän säilyttäminen, ja tämä esitys toteutuessaan tulisi johtamaan siihen, että tämä ei koskisikaan samalla tavalla yhdenvertaisesti palkansaajia riippuen siitä, onko sairauskassalla riittävä jäsenmäärä. Siksi on olennaista myös tässä salissa arvioida — valiokuntaa informoiden — onko tämä asia sellainen, josta olisi syytä käydä huolellista kuulemistä. Ajattelen, että poikkeusluvan puuttuminen on asia, josta olisi syytä käydä keskustelua valiokunnassa asiantuntijoiden johdolla.

Nyt kun ministeri on salissa, niin toivoisin, että voisitte vastata, miksi tätä poikkeuslupaa ei esitetä ja miksi, kun näin tehdään, sitä ei ole vaikutuksiltaan arvioitu ja missä ovat perustelut. Tämä on kovin iso muutos, ja siksi olisi tärkeää, että myös lain esittelyssä tulisi kuultua perustelut tällekin esitykselle ja käytyä vaikutusarviot läpi tämän salin kanssa lähetekeskustelussa. Toivoisin, että ministeri voisi perustella, miksi tähän muutokseen lähdettiin, miksi vaikutusarvioita ei täällä salissa esitellä eikä tälle asialle anneta perusteluita ja onko ministeriö valmis täydentämään kiireesti tätä esitystä tältä osin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Grahn-Laasonen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

14.54 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän myös eduskuntaa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseniä kysymyksistä ja aktiivisesta osallistumisesta, vaikka sinänsä tämä nimenomainen hallituksen esitys on edellisellä kaudella annettua kokonaisuudistusta korjaava ja sen puutteita täsmentävä eikä siten ole suuri sisällöllinen muutos eikä sellaiseksi tarkoitettukaan. Toki sosiaali- ja terveysvaliokunnalla on erinomainen mahdollisuus keskusteluissa, kuulemisissa myös esittää ministeriön suuntaan lisäselvityspyyntöjä ja tehdä tietysti se työ, mikä eduskunnalle kuuluu, eli tarpeiden

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

mukaan myöskin lakiesitystä korjata ja täydentää, mikäli siihen nähdään eduskunnassa laajasti tarvetta.

Lisäeläkesäätiöiden ja -kassojen toiminnan jatkuminen ja turvaaminen tässä lakiesityksessä, vanhassa toimintapiirissä, ovat tarpeellisia, koska niillä on pitkäaikaisia lisäeläkevastuita. Siihen, mitä toitte esiin: Suurin osa lisäeläkesäätiöistä ja -kassoista ei tällä hetkellä vakuuta uusia henkilöitä, joten toiminnan jatkumisella vanhassa toimintapiirissä on vaikutusta pääasiassa karttuneiden lisäeläkkeiden maksamiseen. Lisäeläkkeet ovat vapaaehtoisia ja lakisääteisiä eläkkeitä, jotka perustuvat työnantajan lisäeläkelupaukseen, ja lisäeläkelaitosten toimintapiiriä koskevan säännöksen lisääminen voimaanpanolakiin selkeyttää oikeustilaa.

Tämän esityksen tavoitteena on korjata voimaanpanolakiin jääneitä puutteita lisäeläkesäätiöiden ja -kassojen toimintapiirin osalta sekä vakuutettujen vähimmäismäärää koskevan poikkeuksen osalta. Ja kuten tuossa toin jo esiin, tässä korjataan myöskin puute, joka on jäänyt voimaanpanolakiin, joka koskee Finanssivalvonnan kumotun vakuutuskassalain nojalla myöntämiä poikkeuksia jäsenmääriä koskeviin vaatimuksiin.

Mutta tosiaan, niin kuin sanoin, mikäli valiokunnan jäsenet näkevät tarpeelliseksi, toimitamme ilman muuta ministeriöstä myöskin täydentävää tietoa ja lisätietoa ja olemme valmiita käymään keskusteluja sitten mahdollisista laajemmista sisällöllisistä muutoksista, mikäli niille nähdään tarpeita. Mutta tämä on tosiaan enemmän teknisluontoinen korjaus viime hallituskaudella puutteelliseksi jääneeseen esitykseen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain ja poliisilain 5 luvun 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.57 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaki tuli voimaan vuonna 2018. Laissa säädetään muun muassa Rajavartiolaitoksen tutkittaviksi kuuluvista rikoksista sekä salaisesta tiedonhankinnasta rikosten estämiseksi ja vaaran torjumiseksi. Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan painopiste on ihmisten rajan ylittämiseen liittyvän rikollisuuden torjunta. Esimerkkeinä voidaan mainita laittoman maahantulon järjestäminen, törkeän laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvät ihmiskaupparikokset, valtionrajarikokset sekä matkustusasiakirjoihin liittyvät

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

väärennysrikokset. Lisäksi Rajavartiolaitos estää ja selvittää muun muassa luonnonvararikoksia ja merellisiä ympäristörikoksia.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on parantaa Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan edellytyksiä sekä yhdenmukaistaa ja selventää säännöksiä. Esitys liittyy talvella 2023 hyväksyttyihin pakkokeinolain ja poliisilain muutoksiin, jotka tulevat voimaan 1. lokakuuta tänä vuonna. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi eräitä Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 luvun salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä.

Ensiksikin televalvontalupa rikoksen estämiseksi voitaisiin jatkossa antaa henkilöä koskeväksi ilman, että tuomioistuimien lupapäätöksessään antaisi luvan teleosoite- tai telepääte-laittekohtaisesti. Tietyn henkilön käyttämien teleosoitteiden ja telepäätelaitteiden yksilöinti-tietojen selvittäminen jäisi edelleen Rajavartiolaitoksen pidättämiseen oikeutetun virka-miehen virkavastuulla selvitettäväksi asiaksi. Samalla vahvennettaisiin perusteluvelvolli-suutta sen varmistamiseksi, että... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — Jokos se nyt toimii taas? No niin. — Samalla vahvennettaisiin perusteluvelvollisuutta sen varmistamiseksi, että televalvonta kohdistuu vain toimenpiteen kannalta välttämättömiin henkilön telepää-teosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin.

Toiseksi hallituksen esityksessä mahdollistettaisiin Rajavartiolaitokselle peitelty tie-donhankinta tietoverkossa, kun estetään rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähin-tään kaksi vuotta vankeutta. Peitellyssä tiedonhankinnassa on kysymys tiettyyn henkilöön kohdistuvasta lyhytkestoisesta vuorovaikutuksessa tapahtuvasta tiedonhankinnasta, jossa rajavartiomiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja. Tietoverkkojen käyttö on lisääntynyt rikollisessa toiminnassa. Tämän vuoksi on lisäänty-nyt myös Rajavartiolaitoksen tarve peitellylle tiedonhankinnalle tietoverkossa. Esimerkik-si laittoman maahantulon järjestämiseen liittyviä rikoksia valmistellaan ja toteutetaan kan-sainvälisesti tietoverkkojen avulla.

Vielä kolmanneksi poliisilakiin tehtäisiin tekninen termimuutos.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat säännökset perustuvat olennaisilta osiltaan pakkokeinolain säännöksiin salaisista pakkokeinoista. Tavoitteena on, että esityksessä ehdotettavat muutokset vastaavat pääosil-taan lokakuussa voimaan tulevia pakkokeinolain ja poliisilain vastaavia muutoksia. Esi-tyksessä ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan mahdollisimman yhtä aikaa mainittujen lakimuutosten kanssa, kuitenkin viimeistään tammikuussa 2024. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri Rantanen. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

15.01 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle ehdotuk-sen, jolla on tarkoitus muuttaa Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakia. Vastaava muutos on tulossa voimaan lokakuun alusta lähtien myös poliisi- ja pakkokeinolakeihin. Siksi on hy-vin loogista, että se halutaan tuoda nopealla aikataululla myös Rajavartiolaitoksen rikos-torjuntaa koskevaan lainsäädäntöön.

Muutos helpottaa Rajavartiolaitoksen työtä rikoksien torjumisessa. Muutoksella poiste-taan tietyn henkilön salakuunteluluvan rajausta yhteen tiettyyn tunnettuun laitteeseen. Esi-merkiksi, jos salakuuntelulupa on kohdistunut epäillyn puhelinnumeroon, ei hänen hank-kimaansa toista liittymää olla voitu salakuunnella ilman toista lupaa. Jatkossa televalvon-talupa olisi siis henkilöä, ei laitetta koskeva.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Helpotettu televalvontaoikeus koskisi sellaisia tapauksia, joissa epäilyllä rikoksesta voisi saada vähintään kahden vuoden tuomion.

Tämä muutos helpottaa muutenkin jo kuormittuneiden tuomioistuinten työtä, kun jokaiselle eri viestintävälineelle ei enää tarvitse hakea erillisiä lupia.

Salakuunteluun ja muuhun valvontaan liittyvää lainsäädäntöä luotaessa on toki aina muistettava myös perusoikeuksien turvaaminen. Meidän tulee pitää huolta siitä, että pikkuhiljaa lakeihin tehtävät pienet muutokset eivät johda siihen, että ihmiset joutuvat kevyin tai väärin perustein valvonnan kohteiksi. Pidän todella arvokkaana sitä, että tätäkin puolta asiasta käsitellään ja pidetään esillä.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolaitos tekee tärkeää työtä Suomen rajojen ja itsenäisyyden turvaamiseksi yhteistyössä poliisin, Puolustusvoimien ja Tullin kanssa. Kuten Raamatussa sanotaan: ”Kun Korkein jakoi kansoille perinnöt, kun hän erotteli ihmiset, hän määräsi kansojen rajat israelilaisten luvun mukaan.” Suomen valtion rajat ovat itsenäisyytemme merkki, ja niitä tulee suojella parhaalla mahdollisella tavalla: osaamisella, lainsäädännöllä ja isänmaallisella sydämellä.

Kiitos hallitukselle, joka on ilmaissut selkeän tahtotilan rakkaan maamme rajaturvallisuuden ja sisäisen turvallisuuden parantamiselle. Suomen rajojen sisäpuolelle tulee jatkosakin päästä vain asianmukaisin asiakirjoin, ja siitä me pidämme yhdessä huolta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

15.04 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt meillä on tänään täällä käsittelyssä erittäin tarpeellinen hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja poliisilakia. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muutokset koskevat eräitä salaisia tiedonhankintakeinoja ja niiden käytön edellytyksiä. Vallitsevassa tilanteessa Rajavartiosto saa poliisilain sallimana hankkia salaista tietoa vain sellaisista päätelaitteista, joissa teleosoite tai telepäätelaitte on ennalta tiedossa, kuten sisäministeri äsken toi esille. Tässä hallituksen esityksessä tämä rajoitus poistetaan aiheellisesti. On hyvä ottaa huomioon, että kuunneltava henkilö voi esimerkiksi helposti käydä ostamassa aina uuden sim-kortin tai puhelimen. Esityksen tuoma muutos helpottaisi siis tuomioistuinten taakkaa vähentämällä käsittelyä, koska silloin ei jokaiselle uudelle laitteelle tai numerolle tarvittaisi aina uutta lupaa.

Arvoisa puhemies! Peitelty tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä ennalta estettäessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaa rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. On perusteltua, että televalvontaa koskeva sääntely muutettaisiin teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisuuden sijaan henkilösidonnaiseksi. Televalvontaa koskevassa luvassa ei enää lueteltaisi erikseen niitä kaikkia telepäätelaitteita tai -osoitteita, joita lupa koskee, vaan tuomioistuin myöntäisi luvan kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Muutoksen ansiosta Rajavartiolaitoksen ei tarvitsisi siis hakea enää erikseen yksittäisiä lupia kullekin henkilön hallussa olevalle tai hänen oletettavasti muuten käyttämälleen salaiselle teleosoitteelle tai telepäätelaitteelle, joka selviää televalvontaluvan myöntämisen jälkeen. Tuomioistuin päättää ehdotuksen mukaan edelleen henkilöstä, jonka viestintään televalvonnan on tarkoitus kohdistua.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on järkevä ja kannatettava siitäkin näkökulmasta, että sen arvioidaan säästävän viranomaisten resursseja, kun jatkossa ei olisi enää tarvetta

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

hakea ja käsitellä uutta lupaa aina, kun ilmenee saman henkilön käytössä oleva tiedonhankinnan kannalta olennainen luvan ulkopuolinen teleosoite tai -päätelaitte. Televalvontaa koskevien tuomioistuinkäsittelyiden määrän voidaan arvioida jonkin verran vähenevän ja resurssien siis näin säästyvän. Hallituksen esityksen luonnoksesta annetuissa lausunnoissa ehdotettua lainsäädäntöä pidettiin suurelta osin perusteltuna ja yhdenmukaisena pakkokeinolain ja poliisilain vastaavien muutosten kanssa.

Lopuksi on todettava, että onneksi tämän hallituksen toimesta nyt vihdoin Suomen ja suomalaisten turvallisuus on laitettu etusijalle, ja tämä on vain alkusoittoa. — Kiitos paljon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.08 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja poliisilakia suuntaan, joka mahdollistaa sen, että Rajavartiolaitos voi käyttää rikostorjunnassa tiedonhankintakeinoja ja telepäätelaitetietoja vastaavasti kuin poliisiviranomaiset käyttävät. Lain tarkoituksena on tietojen hakeminen niin, ettei lupaa tarvitse hakea vain sillä hetkellä tiedossa oleviin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin, vaan televalvontaa voidaan kohdistaa mihin tahansa henkilön käytössä oleviin laitteisiin tämän jälkeen ilman uutta lupaa, kun Rajavartiolaitoksen estettävänä on rikos, josta ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tuomioistuin tulee päättämään kuitenkin henkilöstä, kehen pakkokeino kohdistuu. Samat oikeudet on hyväksytty poliisille helmikuussa 2023, ja muutokset tulevat voimaan pakkokeinolakiin nyt lokakuun alussa.

Rikollisuus on muuttanut muotoaan monella tavalla tietotekniikan ja viestintäteknologian kehittymisen myötä, jolloin myös telepäätelaitteita ja -yhteyksiä käytetään yhä enenevässä määrin. Kansainvälistyminen ja toiminta yli rajojen on lisääntynyt sekä lisääntyy voimakkaasti, jolloin on tärkeää huolehtia, että myös Rajavartiostolla on mahdollisuus suorittaa rikosentorjuntaan liittyviä tehtäviä riittävillä oikeuksilla, jotta me voimme yhdessä laajemmin vastata kohdattaviin turvallisuusuuhkiin muun muassa kansainvälisessä liikkuvuudessa, huume- ja ihmiskaupassa sekä terrorismissa. Lainsäädännön tulee kulkea kehityksen mukana. Rikollisuus ja rikolliset eivät odota, vaan tekovälineet sekä yhteydet kehittyvät, ja usein näissä tekijät ovat myös askeleen edellä. Tämän takia meillä tulee olla riittävän tehokas lainsäädäntö, jossa viranomainen pystyy suorittamaan niille määrättyjä tehtäviä rikosten ennalta estämiseksi ja vaaran torjumiseksi kansalaisten parhaaksi. Turvallisuutta edesauttavien instrumenttien tulee olla tarkoituksenmukaisia, uskottavia ja selkeitä, että turvallisuusviranomaiset voivat tehdä työtä oikeilla työkaluilla.

Arvoisa puhemies! Arjen rikostorjuntatyössä salaiset pakkokeinot ja näihin liittyvät telepäätelaitetiedot viestintäverkkojen puheluista, viesteistä ja sijainneista ovat esitutkinnassa usein hyvin merkittävässä roolissa selvittäessä rikoksia. Ne ovat hallinnollisesti ja tutkinnallisesti hyvin työllistäviä, koska päätekyselyjä ja tietoja saattaa olla rikoslajin ja sen laajuuden mukaan hyvin paljon.

Televalvontatietojen käyttö on tarkoin ja tiukasti valvottua. On ymmärrettävää, että salaiset pakkokeinot ja telepäätetietojen käyttö huolestuttavat juuri yksityisyyden ja perusoikeuksien näkökulmasta, vaikka niihin sovelletaan tiukkoja sääntöjä ja määräyksiä niiden käytettävyyden ja ilmoitusvelvollisuuksiin ja säilytettävyyteen liittyvien aikarajojen suhteen. Toimenpiteet voivat vaikuttaa myös yksityisiin oikeuksiin, joita suojataan näillä käy-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

tön edellytyksillä ja rajoituksilla. Yksityisyydensuoja on huomioitava kokonaisuudessa, jossa telepakkokeinojen käyttöön liittyy tiukkaa oikeudellista sääntelyä. Siksi niitä käytetään harkiten ja asianmukaisin oikeuksin ja tuomioistuimen määräyksin. Lainmuutoksen myötä tutkittavaan asiaan myönnetyn televalvontaluvan hakemisen jälkeen ei uutta lupaa enää tarvitse tehdä yksittäisenä lupana, vaan televalvontaa voidaan suorittaa henkilön käytössä oleviin, luvan myöntämisen jälkeen ilmitulleisiin laitteisiin ja osoitteisiin. Tämä muutos purkaa hallinnollista kuormaa ja viranomaisten ja tuomioistuinten osalta merkittävästi sujuvoittaa ja nopeuttaa esitutkintaa sekä säästää viranomaisten resursseja. Myös hallitusohjelmassa on esitetty tähän liittyvää tahtotilaa, jossa työaikaa kohdennetaan järkevästi. Tämä on perusteltu ja oikeansuuntainen lakimuutos, jossa Rajavartiolaitos saa yhtäläiset oikeudet poliisin kanssa ja jossa he suorittavat työtään Suomen rajaturvallisuuden kanssa.

Arvoisa puhemies! Kansalaisnäkökulmasta yhdenmukainen toiminta on kannatettavaa lain ja toimenpiteiden ennakkoinnin takia. Tuomioistuimen rooli heikkenee hieman uusien liitettyjen päätelaitetietojen kontrollin osalta, mutta toisaalta jo nyt esitettävä viranomaisen tekee itsenäisesti, harkintaa käyttäen perustellut päätökset, jotka tuomioistuin myös useimmiten hyväksyy pidättämiseen oikeutetun virkamiehen toimesta. Jatkossa tuleekin huolehtia Rajavartiolaitoksen ja poliisin mahdollisuudesta riittävään ja laadukkaaseen koulutukseen salaisten pakkokeinojen käytön osalta sekä niin, että koulutukset vastaavat toisiaan. Kohdistamalla riittävää laillisuusvalvontaa viranomaisten tekemiin toimenpiteisiin ja päätöksiin pystytään ennalta estämään ei-tarkoituksenmukaista käyttöä. Kansalaisten luottamuksen säilyminen on ensisijaista, ja samalla voidaan tehostaa esitutkintaa turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä vähenevien resurssien käyttämiseksi tarkoituksenmukaisemmin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

15.14 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettua lakia sekä poliisilakia. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muutokset koskisivat eräitä salaisia tiedonhankintakeinoja ja niiden käytön edellytyksiä. Poliisilain muutos olisi luonteeltaan tekninen. Tarkoituksena on siis muuttaa lakeja siten, että salaisena tiedonhankintakeinona toteutettavan televalvonnan lupaa ei jatkossa enää lähtökohtaisesti rajoitettaisi vain tiettyihin luvan hakemisen hetkellä tiedossa oleviin teleosoitteisiin, kuten esimerkiksi puhelinnumeroihin, tai telepätelaitteisiin, kuten esimerkiksi fyysiseen puhelimeen. Rajoituksen poistaminen on perusteltua. Muutos vähentää tuomioistuinkäsittelyjä, kun jokaiselle uudelle laitteelle tai numerolle ei tarvitse hakea erikseen uutta lupaa. Peitelty tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä ennalta estettäessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaa rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Arvoisa puhemies! Koska rikostorjunnan toimenpiteillä puututaan jossain määrin esimerkiksi yksityiselämän suojaan ja omaisuudensuojaan, on lakia säädettyä aina huolehdittava kansalaisten perusoikeuksista, ja näin tullaan tekemään. On selvää, että rikosten estäminen on meille kaikille varmasti tavoite, jonka saavuttamista yleinen etu ja yhteiskunnallinen intressi vankasti edellyttävät. Rajavartiolaissa onkin valmiiksi säädetty yleisiä periaatteita, joita Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tulee soveltaa. Näitä ovat perusoikeuk-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

sien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen ohella esimerkiksi suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate, tarkoitussidonnaisuuden periaate sekä mahdollisuus siirtää toimenpidettä tai luopua siitä. Näistä periaatteista pidetään kiinni jatkossakin. Esityksen lausuntopalautteessa on mainittu, että Poliisihallitus korostaa koulutuksen merkitystä näiden uusien toimivaltuuksien käytön yhteydessä. Tärkeää on huolehtia, että poliisissa ja Rajavartiolaitoksessa päätöksentekijöiden koulutustasot vastaavat toisiaan, kun näitä pakkokeinoja käytetään. Mielestäni edellä mainittuja päätöksentekoa ohjaavia periaatteita on syytä korostaa ja alleviivata koulutusvaiheessa.

Arvoisa puhemies! Olen sangen tyytyväinen ja kiitänkin sisäministeriä myös, että hallitus ottaa sisäisen turvallisuuden tilasta vankan kopin, edistää ja yhdenmukaistaa lainsäädäntöä useilla sisäisen turvallisuuden sektoreilla tehokkaasti ja oikeaan suuntaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Lyhyesti vain. On hyvä, että nämä lainsäädännöt saatetaan ajan tasalle, koska tässä Suomeen kohdistuvassa tiedustelussa eivät ne kaverit tule meille ilmoittamaan, että me olemme teitä nyt vakoilemassa, vaan he toimivat tietoverkoissa mahdollisimman salaa ja käyttäen kaikkia mahdollisuuksia, heidän käytössään olevia välineitä ja tietotaitoa. Tämän takia, meillä kun on voimassa oleva tiedustelulaki ja nyt Rajavartiolaitoksen ja poliisin omat lainsäädännöt saadaan ajan tasalle, pystymme torjumaan näitä uhkia, mitä ulkoa tulee.

Se on ihan varmaa jo, että meihin kohdistuu, vaikka olemme tiedustelulain säätäneet jo ajat sitten ja se on toimiva lainsäädäntö ja mahdollistaa meidän viranomaisille suojata Suomelle tärkeitä asioita kaikilla mahdollisilla tavoilla tietoverkoissa... Tämäkin lainsäädäntö on hyvä askel eteenpäin, ja toivotaan, että tulevat lainsäädännöt ovat samanlaisia, että asioita seurataan, ja kun tulee tarve muuttaa, niin muutetaan ne nopeasti, koska se toinen osapuoli — se, joka tekee Suomelle vahinkoa — ei varmasti meidän etua ajattele, vaan meidän on pidettävä siitä tiukasti huoli. Kiitoksia ministerille siitä, että hän on toiminut aktiivisesti tässä asiassa ja pidämme Suomen lainsäädännön sillä tasolla, että voimme iskeä kiinni niihin Suomen kannalta vahingollisiin tekoihin, joita tietoverkoissa koko ajan tapahtuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

15.18 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun täältä varmaan monesti tulee tällä kaudella kritisoitua erilaisia hallituksen esityksiä, niin sitten on paikallaan kyllä myös kehua niistä, joista voi kiitosta antaa. Tämä esitys on juuri sellainen.

Jos pätkinätkuoressa käydään läpi, mitä tämän esityksen myötä saadaan aikaiseksi, niin ensinnäkin pystymme tehostamaan viranomaisten resurssien käyttöä, mikä varmasti aina on keskeinen keino parantaa myös meidän turvallisuutta: että viranomaiset kykenevät nykyisillä resursseilla huolehtimaan siitä, että pystyvät omat tehtävänsä hoitamaan ja sitä kautta lisäämään kansalaisten turvallisuutta. Tätä voi kyllä edelleen tukea.

Toisekseen, tässä kun sääntelyä tarkennetaan, myös huolehditaan siitä, että kansalaisten ja varsinkin nyt sitten esimerkiksi tällaisen telekuuntelun tai televalvonnan kohteena olevan henkilön perusoikeudet turvataan tämän sääntelyn tarkistamisen myötä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Kaikilta osin toivon, että tämä lakimuutos saatetaan viipymättä voimaan ja sitä kautta annetaan meidän viranomaisille sellaiset toimintamahdollisuudet, jotta he pystyvät omat tehtävänsä toteuttamaan ja sitä kautta lisäämään kansalaisten turvallisuutta, ja tästä voi kylä hallitusta kiittää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.20 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on tosiaankin Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tehostaminen. Kyse on hyvin tärkeästä esityksestä, ja sitä on helppo tukea myöskin täältä salin vasemmasta laidasta, kuten edustaja Räsänenkin puheenvuorosta hyvin saattoi päätellä. On erittäin tärkeää, että me pidämme lainsäädännön toimivana ja vaikuttavana, kun on kyse turvallisuudestamme ja sen varmistamisesta tarpeellisilla lainsäädännön muutoksilla.

Tämän hallituksen esityksen ansioksi, arvoisa puhemies, on luettava myös se säästö, jota muutoksen toteuttamisella arvioidaan syntyvän esimerkiksi tuomioistuinkäsittelyiden vähentyessä jatkossa kenties jopa merkittävästi nykyisestä. Onkin hyvä, että hallituksen esityksen luonnoksesta annetun lausuntopalautteen anti on ollut suurelta osin tätä muutosta tukeva, ja näyttäisi siltä, että tämä muutos voidaan kohtuullisen ripeästi sitten lainsäädäntöön tämän talon läpi viedä.

Kysyisin kuitenkin sisäministeriltä siitä, kun tässä esityksessä todetaan myöskin niin, että ”Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan virkamiehet tarvitsevat koulutusta uuden lainsäädännön käyttöönoton yhteydessä”. Kun tämä koulutustarve täällä erityisesti mainitaan ja nostetaan esiin, niin miten tullaan varmistamaan se, että virkamiehet saavat tosiaankin tämän tarvitsemansa koulutuksen ja näin voidaan sitten lainsäädännön muutos saattaa myöskin käytäntöön ja vaikuttamaan siellä arjen tasolla ripeästi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

15.21 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Nopeus ja rikosten estäminen, ennaltaehkäisy, ovat varmasti niitä asioita, joita kaikki haluamme edistää. On monta kertaa todettu, että on hyvin vaikea pysyä siinä rikollisten perässä, ja on erinomaisen hyvä kohta nyt kiittää hallitusta nimenomaisesti tästä esityksestä, tästä Rajavartiolaitoksen ja poliisilain muutoksesta. On päivänselvää, että tämä vähentää byrokratiaa, mitä tässä maassa on syytä monilta osin tehdä, ja se ajassa pysyminen on totta kai tärkeää. Ja kun resurssit ovat jo rajalliset, niin niiden käyttö järkevästi on erittäin iloinen asia. Nimenomaan, kuten tässä jo mainittiinkin, tämä tuomioistuinten käsittelyn nopeutuminen ja se työmäärän vähentäminen siellä on erittäin tarpeen. Siellä on todella paljon asioita, jotka pitää saada eteenpäin, ja on hyvä, jos näitä keinoja löydetään lisää.

Mutta tietysti toivotaan, että sitten suoritetaan tämän lain seurantaa siitä, kuinka se on lähtenyt sujumaan, ja tarkastellaan jatkossa, vieläkö sieltä joitakin muita porsaanreikiä löytyisi. Mutta kiitos tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

15.23 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä kuuntelin keskustelua, ja tietysti olen tutustunut tähän esitykseen, ja itsekin intoudun kehumään hallitusta hyvästä esityk-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

sestä. Näin tuoreena hallintovaliokunnan jäsenenä tervehdin ilolla tällaista valmistelua ja tällaisia meidän kansallista turvallisuuttamme parantavia esityksiä. Viranomaisyhteistyö, niin kuin tässä on monessa puheenvuorossa mainittu, on äärimmäisen tärkeää, ja tämä kyllä lisää sitä, kun me mietimme, miten laaja maantieteellinen alue koko tämä meidän isänmaamme on ja miten laajat rajat ja miten pienillä resursseilla loppujen lopuksi tästä turvallisuudesta vastataan. Nimittäin kyllä turvallisuus on sitten loppujen lopuksi kuitenkin sellainen, että niin täällä vasemmalla kuin oikeallakin laidalla meidän kaikkien tehtävänä on vaalia sitä ja edistää sitä. — Kiitos tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rantanen, kolme minuuttia.

15.24 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnalle vilkkaasta keskustelusta ja hallituksen kehumisestakin. Otamme ne luonnollisesti ilolla tässä kohtaa vastaan.

Kuten tästä esityksestäkin saatatte havaita, niin todella meillä rikollisuus siirtyy verkoon yhä enemmän ja hyvin usein lainsäätäjä on sen pari askelta rikollisia perässä. Mutta tässä saadaan korjattua yhtä kohtaa, jotta verkossa tapahtuvaan rikollisuuteen päästään paremmin kiinni.

Hallitusohjelmassahan todetaan viranomaisten toimivaltuuksista, erityisesti turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksista, ja tämä esitys yhdeltä osaltansa toteuttaa hallitusohjelmää, jossa siis halutaan katsoa, että meidän kaikkien viranomaisten toimivaltuudet ja tiedonvaihtokin vastaavat tätä nykyistä turvallisuus- ja toimintaympäristöä, jossa viranomaisemme lakia pyrkivät valvomaan ja rikoksia torjumaan.

Täällä on nostettu useammassakin puheenvuorossa esiin se, että on tärkeää pitää huolta perus- ja ihmisoikeuksista ja yksityisyydensuojasta, ja näin se on. Meillä Suomessa lait säädetään siten, että siellä on varmistettu tämäntyyppiset asiat. Näiden tällaisten salaisten pakkokeinojen käyttö ei ole kovinkaan matalan kynnyksen takana, mutta kuitenkin sellaisen kynnyksen takana, jolla vielä pystytään rikoksia torjumaan. On tärkeää löytää tämä tasapaino, ja nähdäkseni suomalainen lainsäädäntö tähän hyvin vastaa.

Edustaja Hoskonen totesi täällä tästä lainsäädännön ajantasaisuudesta, ja siitä pitää pitää koko ajan huolta. On nimittäin niin, että erityisesti meidän turvallisuusympäristö muuttuu niin nopeasti, että lainsäädännön pitää olla ketterää ja nopeaa, jotta se pystyy tähän vastaamaan.

Edustaja Peltonen, tiedustelite koulutusasioista. On aivan selvää, että kun uusia toimivaltuuksia tulee, huolehdimme siitä, että viranomaiset ovat koulutettuja näiden käyttöön ja että toimivaltuuksia käytetään oikein.

Edustaja Rantanen, Piritta, totesitte tämän lain seurannasta. Kyllä, ja on selvää, että suomalainen viranomainen käyttää toimivaltuuksiaan vastuullisesti, mutta ilman muuta tätä lakia jatkossakin seurataan.

Ehkä loppuun totean vielä sen, että on hyvin tärkeää, että muun muassa tuomioistuimissa, jotka, niin kuin täällä on erinomaisen hyvin todettu, ovat äärimmäisen ruuhkaisia, ruuhkia saadaan purettua tälläkin tavalla, että pystymme näihin lakeihin säätämään keinoja, joilla joka asia ei tuomioistuinten käsittelyyn jatkossa mene. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 87 e §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 8/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.27 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on useita toimia ja tulevia muutoksia koskien kotoutumisen edistämistä erilaisin keinoin, mutta nyt käsillä oleva esitys ei liity niihin. Tällä esityksellä tehtäisiin voimassa olevaan kotoutumislakiin vähäinen tiedonsaantia koskeva teknisluonteinen muutos.

Kotoutumislain mukaan valtio korvaa kunnille ja hyvinvointialueille laissa määritellyjä kotoutumisen edistämisestä aiheutuneita kustannuksia, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksia. Korvauksia on haettava viimeistään kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana kustannukset ovat syntyneet. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta ja samoin siirtyivät käytössä olleet sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmät potilastietoiin.

Arvoisa puhemies! Kunta voi takautuvasti hakea korvauksia sille vuosina 2021 ja 2022 syntyneistä sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksista. Vuoden 2021 korvaukset on haettava viimeistään tämän vuoden loppuun mennessä ja vuoden 22 korvaukset ensi vuoden loppuun mennessä. Voidakseen hakea korvauksia kunta voi tarvita tietoja hyvinvointialueelta. Voimassa olevassa kotoutumislaisa tiedonsaantioikeus koskee vuoden 2022 tietoja. On kuitenkin käynyt ilmi, että osalla kunnista on edelleen hakematta vuoden 2021 korvaukset, ja tämän vuoksi kotoutumislaisa säädettyä tiedonsaantioikeutta tulisi laajentaa.

Arvoisa puhemies! Käsillä oleva lakiehdotus esitetään tulevan voimaan 1.11.2023, sillä kunnat tarvitsevat tiedonsaantioikeutta tämän vuoden aikana, kun vuoden 2021 kustannuksia on vielä mahdollista hakea. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

15.30 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen ehdottama muutos kotouttamista koskevaan lakiin on tekninen ja tässä kohtaa tarpeellinen. Kunnille on luvattu korvata kotouttamiskustannukset. Korvausten hakuaika on kaksi vuotta. Voidakseen hakea korvauksia kuntien on saatava tiettyjä tietoja hyvinvointialueilta, jotka aloittivat toimintansa

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

tämän vuoden alusta. Tämä lakimuutos turvaa nyt kuntien tiedonsaantioikeuden lisäksi vuoden 2021 tietojen osalta, kun aiemmin laissa olivat ainoastaan vuoden 2022 tiedot. Tosiaan tämä muutos tarvittiin, kun kävi ilmi, että kaikki kunnat eivät ole vielä hakeneet näitä vuoden 21 korvauksia.

Maahanmuuttajien vastaanottaminen ja kotouttaminen maksaa valtiolle paljon, satoja miljoonia. Tosiasia kuitenkin on, että maahanmuuttajan on itse haluttava kotoutua, sillä mikään määrä rahaa ja toimenpiteitä ei riitä, mikäli tulijat eivät itse ole motivoituneita tulemaan osaksi suomalaista yhteiskuntaa, huolehtimaan omasta toimeentulostaan ja kunnioittamaan maamme lakeja ja tapoja. Motivaation tasoon voi vaikuttaa esimerkiksi se, kuinka helpolla täällä saa rahaa ja ylläpidon tekemättä mitään. Tähän uusi hallitus tulee nyt puuttumaan, koska meillä ei yksinkertaisesti ole varaa toimia koko maailman sosiaalitoimistona tai elättää sellaisia tulijoita, jotka olisivat kykeneviä hankkimaan täällä toimeentulonsa työtä tekemällä, tai niitä, jotka tekevät täällä rikoksia. Orpon hallituksen kotouttamispolitiikka tulee perustumaan siihen, että maahanmuuttajia vaaditaan kantamaan itse enemmän vastuuta kotoutumisestaan. Kannustetaan ja annetaan mahdollisuuksia, mutta lisätään myös velvoitteita ja puututaan järjestelmän väärinkäytöksiin. Erityisesti kiinnitetään huolta maahanmuuttajanaisten työllistymiseen, sen edistämiseen ja maahanmuuttajalasten integroitumiseen.

Arvoisa puhemies! Kaiken perusta on kunnioitus ja arvostus maamme ja sen kansalaisia kohtaan. Tämä pätee niin kotouttamispolitiikan muutoksiin kuin hallituksen tavoitteisiin laajemminkin. Ensisijaisesti valtion tehtävä on pitää huolta omista kansalaisistaan. Siksi ensisijaisesti leikataan maahanmuuton ja kehitysavun kustannuksista. Näin perussuomalaiset ovat aina ajatelleet, ja tämä tavoite näkyy selkeänä myös hallitusohjelman kirjauksissa. Valitettavasti vaikeassa taloustilanteessa pelkästään se ei enää riitä pelastamaan hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuutta edellisen hallituksen jäljiltä. Kaiken tavoitteena on pitää huolta heikoimmistakin suomalaisista, ja me tehdään yhdessä Suomesta turvallisempi maa asua ja elää myös lapsillemme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.34 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun tässä hallituksen esityksessä sivutaan kuitenkin kotouttamista ja edellä edustaja myös siitä puhui, niin en malta olla kertomatta, että sain ihan tänään tavata sellaisen yleishyödyllisen yhteisön kuin Startup Refugeesin edustajia, jotka tekevät aivan loistavaa työtä nimenomaan turvapaikanhakijoiden ja Suomeen muuttavien ulkomaalaisten työllistymisen parissa. Heillä oli minusta äärimmäisen tärkeä se keskeinen viesti, mihin meidän pitää erityisesti kiinnittää huomiota, että nyt kun meillä muuttuvat myös työllisyyspalvelut niin, että ne tulevat kuntien vastuulle, niin meidän pitää hakea kumppanuuksia ja lähteä hakemaan semmoisia keinoja, jotta ihmisille, jotka tulevat tänne Suomeen ja lähtökohtaisesti haluavat tehdä töitä, voitaisiin rakentaa polku, jotta he löytäisivät sen työpaikan. Niitä on muuten Suomessa kymmeniä, satoja ja tuhansia hienoja tarinoita, joita on toteutunut. Minusta tämä on semmoinen yhteinen tehtävämme, kun elämme maailmassa, jossa meidän syntyvyys on romahtanut viimeisten kymmenen vuoden aikana ja työvoimasta on pulaa ja talous on vähän laskusuunnassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

15.35 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Viitaten edustaja Garedewin puheenvuoroon: Jos hallitus aivan aidosti haluaisi pitää heikoimmassa asemassa olevien ihmisten puolia, se muuttaisi omasta ohjelmastaan ja tulevasta toimintasuunnitelmastaan hyvin monia asioita. Se ei leikkaisi vaikeimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, kuten aiemmin puhuimme vammaispalvelulaista, ja olen itse tällä viikolla tavannut asunnottomia suomalaisia ihmisiä, jotka luettelivat niitä eri heikennyksiä, joita heidän elämäänsä on hallituksen toimesta tulossa. Eli toivon aidosti, että olette heikoimman puolella ja pidätte kiinni tästä sitten myös teoissa.

Edustajan puheenvuorossa myös mainittiin, että Suomen ei pidä olla koko maailman sosiaalitoimisto. No, ei kai kukaan aidosti niin ajattele. Te olette vuosikausia puhuneet tällaisesta. Tiedustelenkin nyt ministeriltä: Miten perussuomalaisena ministerinä myös te suhtaudutte tähän heittoon koko maailman sosiaalitoimistosta? Eihän Suomi sellainen ole. Suomi on hyvinvointivaltio, joka noudattaa kansainvälisiä sopimuksia ja sitoumuksia ja pitää huolen heikoimmistaan, oli kyse suomalaisista tai niistä ihmisistä, jotka turvaa täältä hakevat, tai toisaalta — viitaten edustaja Lohen puheenvuoroon — niistä ihmisistä, jotka tulevat täältä hakemaan työtä ja elämään täällä elämää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

15.37 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies! Huomenna tässä salissa keskustellaan hallituksen yhdenvertaisuus- eli rasismitiedonannosta, mutta jo tässä kotoutumislain käsittelyssä haluan tuoda esiin sen, että tässä kesän rasismia koskeneessa keskustelussa monet keskustelijat ovat väittäneet, että hallitusohjelmassa olisi kohtia, jotka perustuisivat rasistiseen ajatteluun. Muun muassa yhdenvertaisuusvaltuutettu omassa lausunnossaan tätä tiedonantoa valmistelleelle työryhmälle viittasi tähän tai antoi ymmärtää näin. Tämä on tietysti väärinkäsitys ja väärä väite.

Erityisesti silloin, kun on väitetty, että hallituksen ohjelmassa olisi rasistiseen ajatteluun perustuvia kohtia, on tuotu esiin se, että hallitusohjelman mukaan pyritään eriyttämään maahanmuuttajien ja kantasuomalaisien sosiaaliturvaa. Tässä ei ole kyse mistään rasistisesta tausta-ajattelusta. Tässä on kyse kotoutumisen edistämisestä — kotoutumisen edistämisestä. Eli pyritään sellaiseen järjestelmään, jossa maahanmuuttajaa voitaisiin taloudellisesti palkita siitä, että hän osallistuu esimerkiksi kotoutumiseen liittyvään kielikoulutukseen. Jotta tämä olisi mahdollista, niin ajatuksena on, että se lähtölava on vähän alempi ja sitten kun maahanmuuttaja kotoutumisen edistämiseksi osallistuu kotoutumisen tueksi oleviin palveluihin, niin sitten taloudellisesti siitä voidaan palkita ja sosiaaliturva nousee samalle tasolle kuin muilla.

Mikäli tätä ajattelua ei hyväksytä ja jos halutaan palkita taloudellisesti kotoutumistoi-miin osallistumisesta, niin sehän tarkoittaisi sitä, että tältä samalta tasolta maahanmuuttajan sosiaaliturva olisi parempi, kun hän osallistuu kotoutumistoi-miin, koska siitä taloudellisesti halutaan palkita. No sekö Suomessa sitten vähentäisi rasismia, kun maahanmuuttajien sosiaaliturva — kun he noudattavat sitä, mitä tulisi noudattaa — on parempi kuin muiden sosiaaliturva? Tästä siis tässä asiassa on kyse: halutaan edistää kotoutumista.

Ja kun myös on väitetty, että tämä on vastoin Suomen perustuslakia ja yhdenvertaisuutta: Ei todellakaan ole. Perustuslaki lähtee siitä, että ketään ei voi ilman hyväksyttävää perustetta asettaa erilaiseen asemaan, ja tässä jos missä on hyväksyttävä peruste.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

15.40 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! On kohtuullisen tyypillistä, että kun tässä salissa puhutaan asioista, jotka liittyvät kotoutumiseen tai maahanmuuttoon, aika nopeasti keskustelu laajenee kyllä kattamaan kaikkea muutakin kuin mitä lukee esityksessä, jota olemme käsittelemässä. Ehkä on hyvä palauttaa mieleen, että tämä esityshän lähtee siitä, että valtio kunnioittaa tätä kunta—valtio-suhdetta, eliikka että kunnat pystyvät hakemaan korvaukset niistä tehtävistä, joita valtio on säätänyt kuntien hoidettavaksi, ja se mahdollistetaan nimenomaan niin, että kunnat voivat sitten vielä tänä vuonna hakea ne korvaukset, jotka liittyvät toimenpiteisiin vuodelta 21, ja tähän liittyen saavat nykyisiltä hyvinvointialueilta ne tiedot, joita tarvitsevat hakemuksen jättämiseksi. Niinkin teknisestä asiasta nyt on kysymys, mutta eihän se tietenkään estä sitä, että viemme keskustelun vähän laajemmin koskettamaan kotoutumista, ja senpä takia ehkä eniten ihmettelin tässä sitä, että kun täällä todettiin, että tästä nyt haetaan kustannussäästöjä näillä toimenpiteillä, niin ainakaan sellaista kustannussäästöä en kyllä tämän esityksen vaikutusarviosta löytänyt, ja voikin olla, että se on liittynyt sitten joihinkin muihin esityksiin.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten laajemmin tulee kotoutumisen kehittämiseen, on varmaan niin, että kyllä Suomessakin on otettava opiksi niistä virheistä, joita me itse olemme näiden palveluiden osalta tehneet, ja varsinkin niistä virheistä, joita muuallakin on tehty, ja siltä osin toimenpiteet, joilla pyritään kotoutumispalveluidenkin velvoittavuutta lisäämään, ovat lähtökohtaisesti kannattavia. Tarvitsee totta kai tarkasti yksityiskohdat katsoa, mutta on syytä panostaa siihen, että kun palveluita annetaan, niitä myös käytetään, koska niiden tehtävänähän on varmistaa se, että jokainen henkilö tässä maassa on yhteiskunnan yhdenvertainen kansalainen, ja siitä on pidettävä kiinni.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

15.42 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota tähän edustaja Zyskoviczin puheenvuoroon ja pohdiskeluun siitä, että kotouttamista voidaan edistää myöskin sillä, että me eriarvoistamme sosiaaliturvajärjestelmämme Suomessa kohtelevaan Suomessa asuvia erilaisia ihmisiä eri tavalla.

Arvoisa puhemies! Te varmaan tunnistatte ja tunnette tämän vanhan säännön ja ajattelutavan politiikassa, että jos tiedät johtopäätöksen, niin meidän tehtävämme on vain löytää perustelut. Tältä tämä tuntui, että jos me tiedämme johtopäätöksen ja haluamme aidosti kohdella eriarvoisesti Suomessa asuvia ihmisiä, niin epäilemättä me löydämme perustelut kotouttamisen edistämisestä, niin kuin edustaja Zyskowicz muotoili — siis että tällä keinolla, että me kohtelemme sosiaaliturvajärjestelmässä eri tavalla taustaltaan erilaisia ihmisiä, eriarvoisuus on tässä tapauksessa tämän kotouttamisjärjestelmän edistämistä. Tämä oli niin takaperoisesti haettu perustelu, että en yhtään ihmettele, että yhdenvertaisuusvaltuutettukin vähän häkeltyy, ja varmasti häkeltyy vielä enemmän kuultuaan tämänkin perustelun tähän päälle.

Edustaja Zyskowicz, kun asutte pääkaupunkiseudulla — itse asun Vantaalla, niillä alueille, missä myöskin on paljon maahanmuuttajaväestöä — niin voin taata teille, että niin sanotun gettoutumisongelman kimpussa painitaan monissa maissa johtuen siitä, että maahanmuuttoprosessi ei ole positiivisella tavalla hallinnassa niin, että kaikki yhdessä aidosti kokevat, että ihmisarvo on jakamaton. Jos tätä näkökulmaa ei ole, niin voin taata sen, että

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

tällä, että me eriarvoistamme meidän sosiaaliturvajärjestelmän kautta ihmisten olemisen tässä yhteiskunnassa, me takaamme pysyvät getot tähän maahan, pysyvästi sellaisen väestönsan, joka elää toisilla ehdoilla kuin me muut, ja se on varma ristiriitojen, ongelmien ja yhteiskunnallisen epästabiilisuuden lähde.

Onneksi olkoon, jos hallitus tuohon suuntaan haluaa tätä maata viedä — silloin te olette valinneet oikeat keinot — mutta puhutaan niistä asioista niin kuin ne ovat. Tässä kohdassa tämä on itse asiassa hyvin häkellyttävää. Kun Euroopan neuvoston puitteissa, joka on johtava ihmisoikeusjärjestö Euroopassa, jossa vaikutamme ja jossa itsekin vaikutan vahvasti, katsotaan tätä lainsäädäntöideaa, niin se on aivan häkellyttävä. Tuntuu aivan oudolta, että mitä varten te ehdoin tahdoin siinä yhteiskunnassa, joka on monella tavalla katsottu maailmalla ideaaliksi ihmisten yhdenvertaisen kohtelun kautta, olette rakentamassa nyt hallitusohjelman kautta sellaista todellisuutta, joka on täysin vieras tälle ajattelutavalle. Sen takia tietysti mielelläni kuulisin lisää perusteita, kuinka rankaisemalla viedään asioita eteenpäin paremmin kuin rohkaisemalla porkkanoilla. [Puhemies koputtaa] Emmehän me suomalaisiakaan kohtelee sillä tavalla, että heikossa asemassa oleville ihmisille pannaan sosiaaliturvaverkot heikommiksi ja toivotaan, että sillä edistetään jotakin muuta päämäärää. [Piritta Rantanen: Paitsi että tämä hallitushan on juuri tekemässä niin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Sebastian Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.45 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministerille esityksestä ja kiitoksia edustaja Garedew’lle loistavasta puheenvuorosta. — Edustaja Ohisalo täällä salissa totesi, että eihän kukaan oikeasti ole semmoista sanonut ääneen, että Suomesta pitäisi tehdä maailman sosiaalitoimisto. No ei ole sanonut ääneen, koska ei uskalla sanoa ääneen, mutta tällainen retoriikka oikeastaan paketoi sen politiikan, mitä esimerkiksi te vihreät olette käytännössä olleet ajamassa. Ei ole kuin hetken aikaa siitä, kun esimerkiksi totesitte, että haluatte Suomeen vuoteen 2030 mennessä 80 000 työperäistä maahanmuuttajaa, ja kun aletaan katsomaan, minkälaista porukkaa tänne olisi tulossa, niin jokainen ymmärtää sen, että ei ole mahdollista, että kilpailluilla kansainvälisillä työmarkkinoilla just Suomi pystyisi saamaan 80 000 erityisosaajaa tänne maahan, vaan aika moni näistä ihmisistä kuitenkin tulisi matalapalkka-aloille.

No tämä hallitus onneksi on tekemässä nyt sen muutoksen, että nostetaan sitä toimeentulorajaa 1 600 euroon juuri sen takia, kun me tiedetään, että jos tänne Suomeen tullaan kovin matalapalkkaisille aloille töihin, niin meidän hyvin anteliaan sosiaaliturvajärjestelmämme takia muutaman vuoden sisään aika moni jää sosiaaliturvan varaan, eli Suomi toimii näille ihmisille sosiaalitoimistona.

No sitten jos lähdetään puhumaan esimerkiksi vaikkapa kiintiöpakolaisista, niin olen monta kertaa tässä salissa yrittänyt kysyä, mikä on se oikea määrä, mitä te vihreät olisitte valmiita ottamaan Suomeen kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta. Tähän en ole saanut lukumääriä vastausta, enkä myöskään prosentuaalista vastausta, mikä olisi se Suomen vastuu. Tai esimerkiksi jos puhutaan siitä spontaanista humanitäärisestä maahanmuutosta, mitä tulee esimerkiksi vaikka Ruotsin rajan yli tänne Suomeen, niin te olette ollut ehdottomasti sisäministerinäkin vastustamassa sitä, että tehtäisiin tämmöisiä pikakäännytyksiä sillä perusteella, että turvapaikanhakija on jo tulossa turvallisesta maasta tänne Suomen puolelle.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Kukaan ei uskalla sanoa ääneen, että ei tehdä Suomesta maailman sosiaalitoimistoa, mutta täytyy korjata: teidän politiikkanne käytännössä on ollut sitä, että tehdään Suomesta maailman sosiaalitoimisto. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

15.47 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Tuolta vasemmalta sanottiin äsken, että maahanmuuttajat tulevat tekemään tänne töitä ja elämään. No, se olisi hieno asia, jos näin tosiaan olisi, ja uskon, että kenelläkään ei ole mitään sitä vastaan, mutta tässä nykyisessä reaaliaimassa tämä on varsin sinisilmäinen ajattelutapa, mikä ei ikävä kyllä vain toimi.

Ministeri Rantasta haluan kiittää tästä ja edellisestä asiakohdasta. Olette selvästi pistänyt jalkaa eteenpäin, ja hommat etenevät oikein luistavasti. Jatkakaa sitä työtä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

15.48 **Ben Zyskiewicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiljunen kertoi asuvansa Vantaalla, missä on paljon maahanmuuttajia, ja ymmärsin hänen ajattelevan niin, että minä sitten asun jossain, missä on hyvin vähän maahanmuuttajia enkä tunne sen takia asioita. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Voin kertoa teille, edustaja Kiljunen, että asun Helsingin Lasilassa ja minun samassa talossa asuvien kahdeksan- ja viisivuotiaiden lastenlasteni parhaat kaverit ovat maahanmuuttajaperheistä ja niin heidän päiväkodissaan kuin koulussaan on hyvin paljon maahanmuuttajia.

Pidän käsittämättömänä teidän ajatteluanne, että minun tai hallituksen tavoitteena olisi ehdoin tahdoin pyrkiä eriarvoistamaan Suomessa olevia ihmisiä, ilmeisesti sitten kai tavoitteena edistää köyhyyttä ja gettoutumista. Tämähän on aivan vainoharhainen ajatus. Te sanoitte sanatarkasti, että minun perusteluni tälle sosiaaliturvan eriyttämiselle on ”takaperoisesti haettu perustelu”. Minä nyt palautan tämän ilmaisun teille: on takaperoisesti haettu perustelu, että hallitus tai hallituspuolueet tai minä pyrkisimme ehdoin tahdoin siihen, että Suomessa ihmiset olisivat eriarvoisia, heitä syrjittäisiin sosiaaliturvan osalta ja haluttaisiin edistää köyhyyttä ja gettoutumista suomalaisessa yhteiskunnassa, mistä kaikesta on vain kielteisiä seurauksia meille kaikille.

Edustaja Kiljunen, kyllä tämä perustelu, jonka kerroin, on todellinen, ja tiedän sen itse, kun olen ollut näiden asioiden kanssa aikaisemminkin tekemisissä. Kyse on siis siitä, että halutaan ei rangaista vaan palkita taloudellisesti kotoutumisen edistymisestä, palkita yksilöä siitä, että hän omilla toimillaan edistää omaa kotoutumistaan. Kyse ei ole rangaistuksesta vaan palkitsemisesta. Voisitteko te kertoa, miten te tarjoaisitte heille taloudellisia kannustimia kotoutumiseen? Sitenkö, että heidän sosiaaliturvansa olisi parempi kuin muiden suomalaisten, mikäli he osallistuvat kotoutustoimenpiteisiin? Ja luuletteko, että mikäli näin meneteltäisiin, että maahanmuuttajien sosiaaliturva, kun he tekevät, mitä heiltä odotetaan, on parempi kuin muiden, se sitten on oiva keino hillitä rasistisia ajatuksia ja ajattelua meidän yhteiskunnassa, [Puhemies koputtaa] kun rasismin torjuminen ja kitkeminen on meidän kaikkien yhteinen tavoite ja velvollisuus?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

15.51 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus joutuu siivoamaan edellisen hallituksen jälkiä. [Kimmo Kiljunen: Mitäs siellä on siivottavaa?] Velkarallille ja holtittomalle maahanmuutolle on laitettava stoppi, jotta nimenomaan voisimme pitää niistä heikompiaisista huolta. Parasta kotoutumista on työnteko ja osallisuus tähän yhteiskuntaan, ja siihen nimenomaan tarvitaan maahanmuuttajien ja tänne tulevien oma motivaatio. Mikään raha ei tätä tuo. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

15.52 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Elinkeinoelämähän on pitkään puhunut siitä, kuinka Suomi tarvitsee entistä enemmän työperäistä maahanmuuttoa, ja elinkeinoelämän suunnalta on ehditty myös lytätä tämän hallituksen maahanmuuttopoliittiset linjaukset. No, jo tässä pienessä ajassa, kun näitä puheita täällä kuuntelee, ihmettelen todella, miten paljon kokoomus onkaan antanut periksi perussuomalaisille päästäkseen leikkaamaan kaikista pienituloisimmilta suomalaisilta. Kuten sanottu, meillä on työvoimapulaa hyvin monilla aloilla. Elinkeinoelämä eri sektoreilta on puhunut pitkään siitä, kuinka työperäistä maahanmuuttoa tarvitaan lisää, teknologiateollisuuden puolella on erityistä viestiä nostettu. Kysynkin nyt ministeriltä: aiotteko hallituksessa vielä kuunnella elinkeinoelämän viestiä ja ottaa tosissaan tämän työvoimapulan ja Suomen hyvinvointivaltion tulevaisuuden työllisyyden näkökulmasta? [Sebastian Tynkkynen: Ei tullut tänäänkään vastausta vihreiltä! Jäädään odottamaan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

15.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Nyt minä rupean edustaja Zyskowieczin kanssa hieman keskustelemaan ja väittelemään. Ehkä en kovin pitkään tätä teemaa jatka, mutta otamme väärinkäsitykset pois. Puolin ja toisin voimme tietysti todeta argumenttimme takaperoisiksi tai ei-takaperoisiksi tai suoriksikin.

Ensinnäkin aloitin hyvin selkeästi määrittelemällä, että te asutte pääkaupunkiseudulla niin kuin minäkin Vantaalla, ja me tunnemme maahanmuuttoilmiön. Tekin tunnette sen hyvin. Hienoa kuulla, että teillä on naapurustossa myöskin maahanmuuttajaperheitä. Minulla on myöskin. Asun yhdessä harvoista kaupunginosista koko valtakunnassa, Länsimäessä, jossa on lähes 50 prosenttia väestöstä maahanmuuttajataustaista, siis muita kieliä äidinkielenään puhuvia kuin suomea ja ruotsia. Meillä ei ole gettoa siellä. Me tunnemme siellä toinen toisemme. Ja te tunnette maahanmuuttajia.

Nyt minun argumenttini oli ainoastaan se, haluatteko te todellakin lastenne parhaille kavereille ja heidän perheilleen sen tilanteen, että heidän sosiaaliturvansa on heikompi kuin meillä muilla. Ja kun minä totesin, että jos me nyt eriytämme tämän sosiaaliturvajärjestelmän tällä tavalla kuin hallitus tämän nyt esittelee, sen lopputuloksena on gettoutuminen — ei niin, että hallituksen tavoitteena olisi gettoistaa Suomi, [Ben Zyskowiec: Niinhän te sanoitte!] vaan tämän prosessin... — Tarkoitin joka tapauksessa, mikä tahansa muotoilu siinä olikaan, että tavoitteena ei teillä varmasti ole tämä gettoistaminen, vaan se on lopputulos tästä järjestelmästä.

Kun te sanoitte, että tällä pyritään sitten luomaan tilanne, että ei muodostu parempaa sosiaaliturvaa maahanmuuttajaväestölle, en minä siitäkään ole puhunut. Kaikille suomalaisille täytyy olla yhdenveroinen. On muita tapoja palkita ihmisiä kuin heikentää heidän so-

siaaliturvaansa. Siellä on itse asiassa iso joukko ihmisiä, jotka ovat iäkkäitä ihmisiä, ovat mahdollisesti kotirouvia ja niin edelleen, ja tietysti lapsia ja kaikkia muita, jotka ovat riippuvaisia sosiaaliturvasta ilman, että he voivat esimerkiksi työllistyä.

Ja kun puhuit niistä keinoista, mitä muuta täytyisi tehdä kotouttamisen edistämiseksi, silloin me tulemme kielikoulutukseen. Silloin me tulemme työllistymismahdollisuuksien lisäämiseen. Silloin me puhumme näistä asioista — emme siitä, että eriarvoistamme perustoimeentulon ja perusedellytykset suomalaisten kesken tai täällä asuvien ihmisten kesken, verrattuina kantasuomalaiset ja maahanmuuttajat.

Tämä oli se koko argumentin sisältö, ja toivon ja oletan, kun tiedän teidät sivistyneeksi tässä suhteessa, että te hyväksytte tämän perusteen myöskin tästä kulmasta. Toivottavasti näin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

15.56 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Ensin on vastattava edustaja Ohisalolle, joka — jos oikein kuulin — sanoi, että jo tämä lyhyt keskustelu on osoittanut, miten kokoomus on luopunut omista maahanmuuttopoliittisista lähtökohdistaan, jotta se voisi hallituksessa toteuttaa tavoittelemiaan taloudellisia uudistuksia. Kun ei tässä keskustelussa ole muita kokoomuslaisia ollut äänessä kuin minä, niin olette varmasti nyt tarkoittanut sitten minun käyttämiäni puheenvuoroja, enkä kyllä tiedä, mistäköhän kokoomuksen periaatteista olen tässä keskustelussa ollut luopumassa. Kerrottakoon teille, että jo Juha Sipilän hallitus esitti kotouttamisen edistämiseksi tätä samaa asiaa, minkä nyt toin esiin, mutta perusteli sen hyvin surkeasti eikä se asia silloin edistynyt. Kerrottakoon myös teille, edustaja Ohisalo, että puolueenne entinen puheenjohtaja Osmo Soininvaara on pitänyt välttämättömänä kotoutumisen edistämiseksi maahanmuuttajien ja kantaväestön sosiaaliturvan eriyttämistä joissakin tietyissä tapauksissa ja tilanteissa. Onko hänkin luopunut periaatteistaan voidakseen tukea perussuomalaisten maahanmuuttopolitiikkaa?

Edustaja Kiljuselle on sanottava, että en todellakaan halua, että kenenkään Suomessa olevan ihmisen, myöskään maahanmuuttajataustaisten ihmisten, köyhyys lisääntyisi tai että tavoitteena olisi gettoutuminen tai — niin kuin te sanoitte — että väistämättömänä seurauksena olisi gettoutuminen. Se, mitä haluan ja mitä hallitus haluaa, on se, että ne maahanmuuttajat, jotka Suomeen ovat tulleet ja saaneet laillisesti tänne tulla ja jäädä, kotoutuisivat paremmin. Ja haasteet ovat usein juuri humanitäärisen maahanmuuton perusteella Suomeen tulleissa ihmisissä. Me haluamme, että he kotoutuvat paremmin ja että heitä voidaan taloudellisesti kannustaa kotoutumiseen. Me haluamme, että todellakin myös ne teidän mainitsemanne kotirouvat oppisivat suomen kieltä ja myös he osallistuisivat Suomessa työmarkkinoille. Pyrimme muun muassa maahanmuuttajaperheiden lasten osallistumisastetta varhaiskasvatuksessa vahvistamaan, koska se edistäisi heidän pärjäämistään koulussa ja suomalaisessa yhteiskunnassa. [Kimmo Kiljunen: Erinomaista!] Nämä ovat kaikki hyviä tavoitteita. Ja hyvä tavoite on myös se, että kielikoulutusta ja muuta kotoutumista edistävää koulutusta lisätään. Mutta kun ollaan rehellisiä, niin ongelma ei ole aina siinä, ettei ole riittävästi koulutusta, vaan siinä, ettei ole riittävästi kannustinta osallistua siihen koulutukseen. Niinpä kysyn teiltä uudestaan: miten te taloudellisesti kannustaisitte maahanmuuttajia osallistumaan tähän koulutukseen? [Sebastian Tynkkynen: Hyvä puheenvuoro!]

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Otetaan vielä yksi. Meillä on 30 minuuttia mennyt, mutta annetaan vuoro vielä edustaja Bergille. — Olkaapa hyvä.

15.59 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Räsänen tässä nosti esille, on jotenkin hyvin ikävää ja ehkä erikoistakin, että kun meillä on nyt käsittelyssä lakiesitys, mitä näköjään pidetään hyvänä sekä hallituspuolueiden että opposition edustajien toimesta, en oikein ymmärrä, minkä takia haluttiin tämä keskustelu viedä tästä vähän sivuun liittyen yleisesti tähän maahanmuuttajien kotoutumiseen. Totta kai se liittyy tähän, mutta kun tämä avaus tuli juuri ministeri Rantasen omasta puolueesta, niin herää sellainen kysymys, että mitä tällä ajettiin takaa, kun meillä on kuitenkin esitys olemassa, jonka eteenpäinviemistä kannatetaan.

No sitten ehkä tästä kotoutumisesta muuten: On täysin totta, että kotouttamisen edistäminen on tärkeä asia, ja uskon, että kaikki tässä salissa ovat samaa mieltä, että siihen tulee löytää uusia resursseja ja sitä tulee tukea ja kehittää. On myöskin täysin totta, että yksilön oma asenne ja oma halu kotoutua on tärkeitä. Mutta sitten kun keskustelut lähtevät sille suunnalle, että me näitä yksilöitä lähdetään syyllistämään, me maahanmuuttajia lähdetään syyllistämään, niin ei se ainakaan edistä sitä kotoutumista ja tähän yhteiskuntaan sitoutumista, kun ainakin osa maahanmuuttajista kokee, että heitä ei haluta tähän yhteiskuntaan ja heitä ei suvaita tähän yhteiskuntaan, että heitä pidetään niin kuin välttämättömänä pahana, joihin menee vain rahaa ja mitään tuottavuutta sieltä kautta ei tule. Sen takia niin tärkeitä, täälläkin salissa kun me käymme keskusteluja, on tämä asenneilmapiiri kaikin puolin: Kannustaa pitää ja luoda mahdollisuuksia, mutta meidän asenneilmapiiriin pitää myös olla sillä lailla, että kun maahanmuuttajat tulevat Suomeen, he ovat tervetulleita. Me pyrimme kehittämään kotouttamista ja tuomaan tukea siihen kotouttamiseen, mutta kuitenkin me samalla osoitamme, että te olette tervetulleita tänne, ja sen takia on todella tärkeitä tässä julkisessa keskustelussa, ja varsinkin täällä eduskunnassa, miten me suhtaudumme tähän asiaan, millä sanankäänteillä me suhtaudumme tähän ja mitä sanoja me käytämme tässä eduskuntakeskustelussa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tosiaan tämä 30 minuuttia alkaa olla nyt käytetty, jotenka sitten vielä ministeri Rantanen, kolme minuuttia, ja sitten me siirrymme seuraavaan kohtaan.

16.02 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä todella oli kysymys nyt kuntien mahdollisuudesta hakea kotoutumiskorvauksia vuodelle 21. Keskustelu lähti kuitenkin liikkeelle, mikä on aina hyvä asia, mutta voin teille vakuuttaa, että tulemme keskustelemaan kotoutumisesta vielä moneen otteeseen, sillä hallitus on korjaamassa edellisen hallituksen kotoutumislakia, jossa annettiin 101 pykälää pelkkiä oikeuksia. Siellä ei velvoittavuutta ollut, vaikka tämän talon tarkastusvaliokunta tästä jo huomautti yksimielisessä mietinnössään, olisiko ollut 2018 tai 2019, ja sitä muuten johti edustaja Kiljusen puoluetoveri tuolloin. Silloin jo puhuttiin tästä, että kotoutumisen velvoittavuutta pitäisi lisätä. Mutta sitä ei viime kaudella tullut.

Tämä hallitus lähtee siitä, että velvoittavuus ja maahanmuuttajan oma vastuu nostetaan myöskin kotoutumispolitiikan keskiöön. Itse asiassa hallitusohjelmassa todetaan, että Suomeen kotoudutaan työllä, ja tämän pitäisi olla sellainen tavoite, mikä yhdistäisi koko salia

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

— ei kai tavoite voi olla se, että nämä ihmiset jäävät kotiin erilaisten tukien varaan, vaan että he työllistyvät, mikä tarkoittaa sitä, että pitää olla kannustin kotoutua, opetella kieli, opetella meidän yhteiskunnan järjestelmät ja tulla mukaan. Siihen liittyy muun muassa tämä sosiaaliturvan eriyttäminen, siihen liittyy myöskin pysyvän oleskeluluvan ehtojen muuttaminen ja siihen liittyy myös kansalaisuuslain muuttaminen, jolloin kansalaisuus tulee hyvästä kotoutumisesta. Tähän hallitus haluaa nyt lähteä mukaan. Nythän on nimittäin niin, että meillä on oikeastaan kaikki muu täällä kotoutumisessa jo kokeiltakin, kaikki mahdollinen paitsi oma vastuu ja velvoittavuus ja se, että me kannustamme myöskin siihen kotoutumiseen ja lisäämme sitä omaa vastuuta. Kokeillaanpa nyt tätä järjestelmää, jonka voisi kuvitella hyvinkin olevan tehokas.

Sitten kun täällä oli keskustelussa puhetta asenteesta, niin kiinnitin vain huomiota edustaja Kiljusen puheenvuoroon, jossa hän totesi, että ”kotirouvat, jotka eivät voi työllistyä”. Sehän on meillä ollut iso, iso puute, ja tämä hallitus nimenomaan toteaa omassa ohjelmassaan, että me tuemme maahanmuuttajanaisten pääsyä sieltä kotoa niin työhön kuin kielipointoihinkin. Eli jos asenteesta puhutaan, niin jos asenne on se, että kotirouvat eivät sieltä voi lähteä mihinkään, niin mielestäni siinä on jotakin pielessä. [Puhemies koputtaa] Nyt tämä hallitus ottaa uuden otteen koko kotoutumispolitiikkaan, ja sitä kautta toivottavasti pääsemme parempiin tuloksiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely tässä vaiheessa keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.05.

Keskustelua jatkettiin kello 17.51.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten siirrytään asiakohtaan 9 ja jatketaan siis aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä. — Keskustelu siis jatkuu. Edustaja Lohi poissa, edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Peltonen.

17.51 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Aikamoinen keskustelu saatiin aiemmin tänään aikaan teknisestä muutoksesta kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin. Jos näiden eduskunnan lähetekeskustelujen tavoitteena on evästää valiokuntaa hallituksen esityksen käsittelyyn myöhemmin tässä talossa, niin ei tästä keskustelusta kyllä kaksisia eväitä saanut varmaan kukaan. Itsekin istun hallintovaliokunnassa, jonne tämä esitys seuraavaksi etenee, ja odotan mielenkiinnolla asian käsittelyä. Valiokunnan työtä helpottaisi, jos lähetekeskustelussa keskityttäisiin käsittelemään sitä käsillä olevaa esitystä eikä keskustelun laajentamiseen ohi esityksen, kuten tässä aikaisemmassa keskustelussa, jota tänään käytiin, eittämättä kävi.

Kotouttamisen kehittämisestä on meillä kaikilla tässä salissa, kaikilla niillä ryhmillä, joita Suomen eduskunnassa on edustettuina, varmasti näkemyksiä, ja niihin päästään palaamaan myöhemmin vaalikauden edetessä, kun hallituskin sitten aikanaan tämän oman

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

keinovalikoimansa kotouttamisen kehittämiseksi ja edistämiseksi omilla esityksillään tuo, ja niihin varmasti myöskin oppositiosta hyvin ja perustellusti varaudutaan vastaamaan.

Tämän puheenvuoron halusin käyttää, koska mielestäni nyt tällä vaalikaudella on jo aika usein käynyt niin, että näiden teknisten asioiden, joista niistäkin olisi hyvä saada evästystä valiokuntaan tämän lähetekeskustelun kautta, ryöpsäytetäänkin keskustelua sitten aivan uusille ja toisenlaisille raiteille kuin mistä siinä asiassa, joka käsillä on, on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

17.53 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! On pakko tässä hie-
man puolustaa meidän eduskunnan puhemiehiä. He ovat aivan oikein tässä keskustelussa toimineet siitä huolimatta, että nyt on ollut hyvin poikkeuksellista, että täällä useampi edustaja nimenomaan demareitten suunnalta on — itse asiassa erityisesti edustaja Kiuru — keskustelun aikana esittänyt kritiikkiä. Näin ei ole soveliaista eduskunnassa toimia, vaan kunnioitetaan puhemiehen ratkaisuja aina.

No, mitä tulee itse tähän parlamentaariseen keskusteluun, mitä me käydään näistä eri aiheista — oli kyseessä sitten aihe, joka on hyvin teknisluonteinen, tai sitten sellainen, jossa on poliittista substanssia paljon mukana — niin uudelle, kunnioittamalleni edustaja Peltoselle voisin todeta, että on hyvin tyypillistä täällä eduskunnassa, että tavallaan sen asian ympärillä käydään laajemmin keskustelua sen vuoksi, että me olemme kansanedustajia, me tuodaan kansan ääntä tänne esille ja edustetaan kansaa täällä ja meidän pitää pitää esillä myöskin pikkasen laajemmin sitä aihetta ja avata, mistä on kyse. Meillä harvoin tulee johonkin tiettyyn asiaan just semmoista oikeata käsiteltävää asiakohtaa, että päästäisiin käymään keskustelua, ja sen vuoksi on todettu hyväksi tavaksi, että käsitellään pikkasen laajemmin niitä asioita, koska ei niille hirveän montaa käsittelykohtaa neljän vuoden aikana tule olemaan, sen tulette huomaamaan.

Ja sellaisen kritiikin vielä esitän, että kuunnelkaapa omia puheenvuorojanne. Erityisesti keskittykää edustaja Räsänen Joonan puheenvuoroihin. Te aluksi aina lausutte tällaisen klausuulin, että ”nyt menee aiheesta ohi tämä puhe, ja vähän ihmettelen, miten edustajat eivät pysy aiheessa”, ja sen jälkeen te menette itse aina siihen samaan moodiin ja keskustlette laajemmin aiheesta. Tämä on hyvin tyypillistä teille. Toki itse teitte sen juuri äsken, mutta kiinnittäkää huomiota edustaja Räsänen Joonan puheisiin.

Sitten siihen varsinaiseen asiaan, mihin halusin ottaa tämän puheenvuoron: Emme tänäänkään valitettavasti saaneet vastausta siihen kysymykseen, minkä esitin edustaja Ohi-
salolle. Hirveän monta kertaa he ovat puhuneet siitä, kuinka eivät oikeasti halua, että Suomi olisi maailman sosiaalitoimisto, mutta sitten kun kysytään, mitkä ovat konkreettisia lukuja, missä menee vihreiden raja sietokyvyssä taloudellisesti ja turvallisuuden osalta, kuinka paljon meillä on varaa ottaa ihmisiä tänne, niitä lukuja ei saada — tänäänkään, vaikka kysyttiin suoraan heiltä, he eivät antaneet näitä lukuja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Bergbom.

17.56 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt on tosiaan käsittelyssä tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta. Tämä kotoutumisen edistäminenhan on meidän kaikkien yhteinen asia. Jos haluaa ko-

Pöytäkirja PTK 20/2023 vp

toutua yhteiskuntaan, niin siinä oikeastaan voidaan nähdä aikuisella ihmisellä kaksi semmoista ihan keskeistä tekijää: yksi on se, että hän oppii kielitaidon, ja kaksi on se, että hän pääsee töihin. Näihin asioihin tämä hallitus panostaa.

Elikkä kielitaidon oppimiseen: Kun maahan tullaan, opitaan kielitaito. Tämä edesauttaa sitä, että yksilö integroituu osaksi yhteiskuntaa. Kun on kielitaitoa, on myös helpompi päästä työmarkkinoille töihin, mikä edesauttaa integraatiota ja sitä, että kotoutujasta tulee yhteiskuntakelpoinen ihminen, eikä sitten käy niin kuin on käynyt valitettavasti, kun etenkin humanitääristä maahanmuuttoa on ollut laajamittaisesti Eurooppaan, että kun otetaan massoittain ihmisiä, käy valitettavasti niin, että se integraatio ei aina kaikilla onnistu ja sitten tulee tämmöisiä lieveilmiöitä kuten jengiväkivaltaa, alueiden eriytymistä ja sosiaaliturvakiiriippuvuutta ylliedustettuna tietyillä väestöryhmillä. Sitä tämä hallitus yrittää nyt taklata ensinnäkin sillä, että maahanmuutto on hallittua eli otetaan sellainen määrä ihmisiä, joita me pystytään auttamaan maahan saapuessa, niin että he pääsevät kiinni osaksi yhteiskuntaa, ja sitten varmistetaan, että he oppivat kielen ja pääsevät töihin, ja siihen myös nämä hallituksen työllisyystoimet tähtäävät. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 6.9.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola